

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Załącznik nr... do uchwały z dnia ..... Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia
Sądecki Obszar Funkcjonalny

2023

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027

Spis treści

Wykaz skrótów	2
1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na lata 2021-2027 .	4
3. Obszar realizacji ZIT	5
4. Podsumowanie diagnozy obszaru ZIT	10
4.1 Wymiar społeczny	12
4.2 Wymiar gospodarczy	23
4.3 Wymiar przestrzenno-środowiskowy	26
4.4 Analiza SWOT	35
5. Wizja i cele strategii ZIT	45
5.1 Wizja Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	45
5.2 Opis celów rozwojowych strategii ZIT	47
5.2.1 Cel 1: Wysoka konkurencyjność gospodarcza Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	47
5.2.2 Cel 2: Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	47
5.2.3 Cel 3: Wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	48
5.2.4 Cel 4: Zintegrowane zarządzanie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	49
6. Wskaźniki realizacji strategii ZIT	51
6.1 Wskaźniki rezultatu	51
6.2 Wskaźniki produktu	53
7. Źródła finansowania	55
8. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT	56
8.1 Tworzenie partnerstwa	56
8.2 Schemat Organizacji Stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny	58
8.3 Zatwierdzanie i aktualizowanie Strategii ZIT	60
8.4 Plan finansowy	60
9. Spójność z unijnymi i krajowymi dokumentami strategicznymi	63
9.1 Dokumenty Unii Europejskiej oraz polityki spójności Unii Europejskiej 2021-2027	63
9.2 Dokumenty Krajowe	67
9.3 Dokumenty regionalne i lokalne	69
10. Opis procesu partycypacji społecznej	70
11. System wdrażania strategii, monitoring i ewaluacja	72
12. Lista projektów zintegrowanych strategii ZIT	73
12.1 Zasady wyboru oraz realizacji projektów	74
13. Spis tabel, rysunków i wykresów	94

Wykaz skrótów

B+R - Działalność badawcza i rozwojowa

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFSD+ - Europejski Fundusz Społeczny Plus

EZŁ/EGD - Europejski Zielony Ład (ang. European Green Deal)

FEM 2021-2027 - Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

KPM 2030 – Krajowa Polityka Miejska 2030

KPO – Krajowy Plan Odbudowy

KSRR 2030 – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

MOF – Miejski Obszar Funkcjonalny

OZE – Odnawialne Źródła Energii

P&R – Park & Ride

RPO WM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego

SAG – Strefa Aktywności Gospodarczej

SOF – Sądecki Obszar Funkcjonalny

SOR – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

SRWM – Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

TEN-T - Transeuropejska sieć transportowa (ang. The Trans-European Transport Network)

UP – Umowa Partnerstwa

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

1. Wstęp

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (Strategia ZIT) Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego jest dokumentem określającym koncepcję interwencji w ramach instrumentu ZIT oraz powiązanych z nim działań komplementarnych w perspektywie finansowej UE 2021-2027.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to forma współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. Istotą ZIT w nowej perspektywie na lata 2021-2027 jest realizacja projektów zintegrowanych, odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz zwiększanie wpływu miejskich obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań, wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności, które przyczynią się do rozwiązywania bądź zaspokajania potrzeb obszaru objętego ZIT.

Celem realizacji ZIT-ów jest:

- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych miast (szczególnie miast wojewódzkich);
- promowanie partnerskiego modelu współpracy jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych;
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych (MOF);
- zwiększanie wpływu miast i ich obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze w ramach polityki spójności.

ZIT są zarządzane przez związek ZIT utworzony w jednej z form współpracy jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w tym przypadku przyjęło formę stowarzyszenia JST.

Wszystkie działania realizowane w ramach ZIT podlegać będą zasadom horyzontalnym wynikającym z UP, ustawy wdrożeniowej oraz wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego do tej ustawy.

Podstawowym warunkiem dla realizacji inwestycji w formule ZIT jest posiadanie przez zainteresowane podmioty dokumentu strategicznego. Dokumentem tym jest Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027.

2. Podstawa prawna Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na lata 2021-2027

Podstawę prawną funkcjonowania związków ZIT oraz tworzenia i przyjęcia Strategii ZIT stanowią: **Rozporządzenie Parlament Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.** ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (art. 11, art. 28-30) oraz **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r.** w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (art. 9, art. 11).

Dokumenty wskazują na rozwiązywanie problemów gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych poprzez wspieranie zintegrowanego rozwoju terytorialnego w oparciu o strategię terytorialną lub strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, które koncentrują się na obszarach miejskich, w tym miejskich obszarach funkcjonalnych („zrównoważony rozwój obszarów miejskich”).

Istotnym dokumentem jest również Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce. W oparciu o zapisy załącznika nr 8 Instrumenty terytorialne mogą być zastosowane do realizacji działań wynikających ze strategii terytorialnych (dla ZIT i IIT). Bazą dla strategii terytorialnych mogą być też inne obowiązujące dokumenty strategiczne, które spełniają warunki wynikające z rozporządzenia ogólnego.

Na poziomie krajowym podstawę prawną Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych stanowi Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (tzw. ustawa wdrożeniowa). Zapisy art. 34 odnoszą się do zasad i warunków realizacji ZIT, w tym m.in. do form współpracy jednostek samorządu terytorialnego.

Zasięg geograficzny oraz możliwość realizacji ZIT na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego wynikają bezpośrednio z zapisów dokumentu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027 (załącznik nr 2).

3. Obszar realizacji ZIT

Sądecki Obszar Funkcjonalny leży w południowo-wschodniej Polsce, w południowej części województwa małopolskiego. Od południa graniczy z Republiką Słowacką (granica państwa), od wschodu z powiatem gorlickim, od północy z tarnowskim i brzeskim, a od zachodu z limanowskim i nowotarskim. Powierzchnia całkowita SOF wynosi 1 607,5 km², z czego większość zajmują tereny górskie i wyżynne (pogórza), a także doliny rzeczne Dunajca z jego głównymi dopływami – Popradem i Kamienicą. Rzeki te rozdzielają główne pasma górskie Sądecczyzny – Beskid Sądecki, Beskid Niski i Beskid Wyspowy otaczające Kotlinę Sądecką z Nowym Sączem.

Rysunek 1. Zasięg Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego – Powiat nowosądecki i Miasto Nowy Sącz

W skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego wchodzi następujące jednostki, tj.:

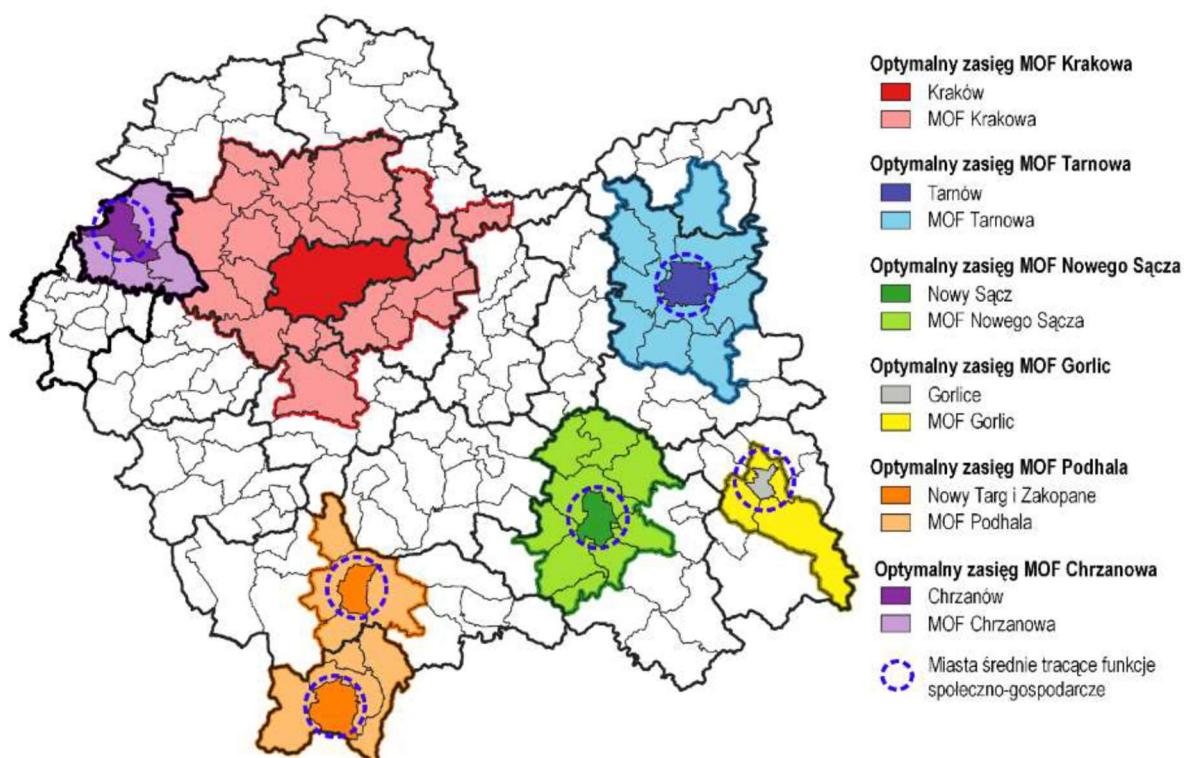
- Miasto Nowy Sącz
- Miasto Grybów
- Gmina Chełmiec
- Gmina Gródek nad Dunajcem
- Gmina Grybów
- Gmina Kamionka Wielka
- Gmina Korzenna
- Gmina Krynica-Zdrój
- Gmina Łabowa
- Gmina Łącko
- Gmina Łososina-Dolna
- Gmina Muszyna
- Gmina Nawojowa
- Gmina Piwniczna-Zdrój
- Gmina Podegrodzie
- Gmina Rytro
- Gmina Stary Sącz

Rysunek 2. Powierzchnia poszczególnych jednostek administracyjnych SOF [ha]

Sądecki Obszar Funkcjonalny obejmuje łącznie 17 jednostek administracyjnych – 2 gminy miejskie, 4 gminy miejsko-wiejskie oraz 11 gmin wiejskich. Największą część terenu SOF zajmują gminy: Grybów, Krynica-Zdrój, Muszyna, Łącko, Piwniczna-Zdrój, Łabowa, Chełmiec oraz Korzenna. Całkowita powierzchnia MOF Nowego Sącza stanowi 10,6 % powierzchni województwa małopolskiego.

Rysunek 3. Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce - proponowane zasięgi MOF

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. 1079) przez obszar strategicznej interwencji zgodnie z art. 5. ust. 5. pkt. 6b rozumie się: określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. Na poziomie krajowym, w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) wyznaczono dwa główne typy terytoriów stanowiących obszary strategicznej interwencji państwa:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

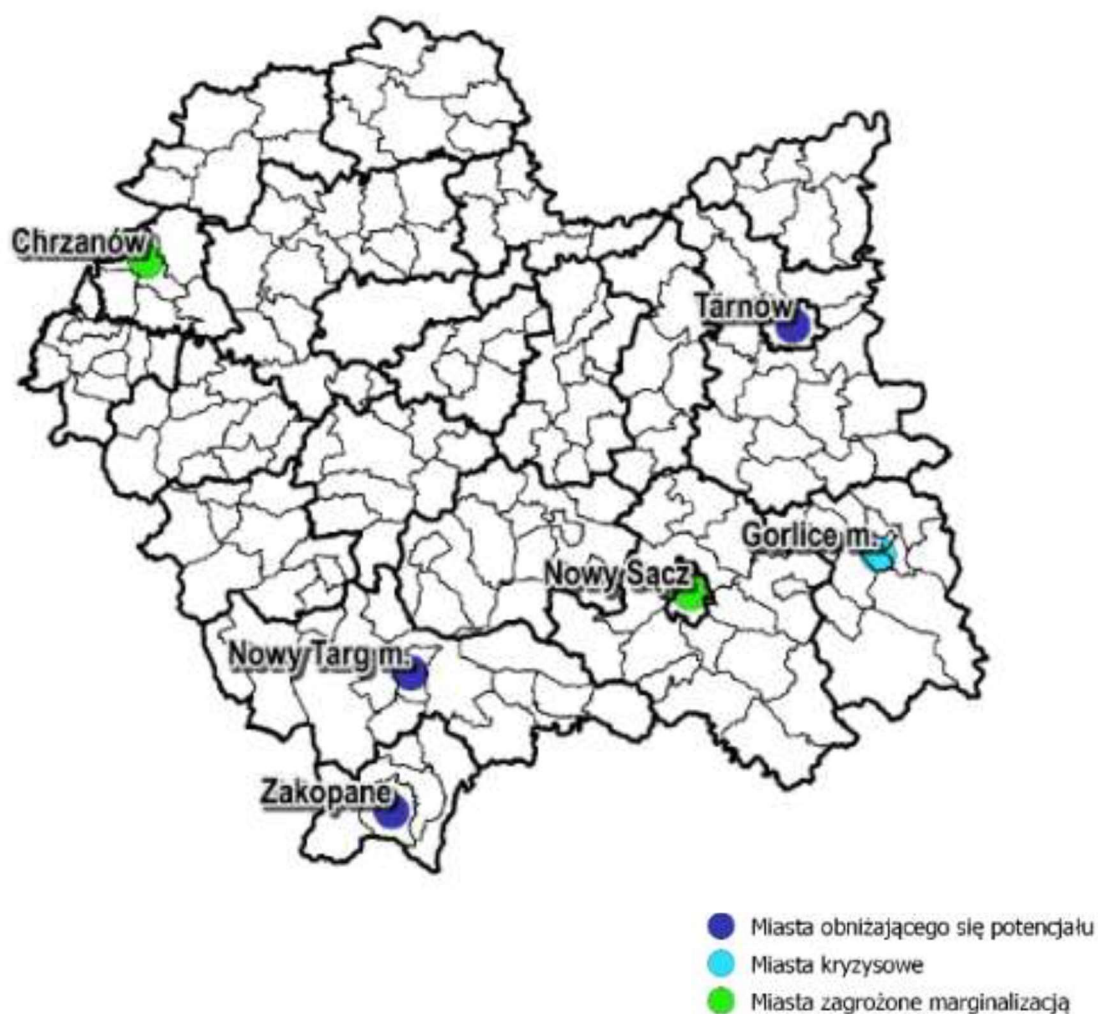
Miasto Nowy Sącz, zostało zidentyfikowane jako jedno z 6 miast średnich Województwa Małopolskiego tracących funkcje społeczno-gospodarcze¹. W grupie tych miast występują

¹ Są to miasta powyżej 20 tys. mieszkańców z wyłączeniem miast wojewódzkich oraz mniejsze, z liczbą ludności pomiędzy 15-20 tys. mieszkańców będące stolicami powiatów. Kategoria miast średnich obejmuje miasta różnej wielkości, w których występuje trwanie funkcji w następujących obszarach: gospodarczych funkcji kontrolnych, przemysłowych, turystycznych, handlowych, kultury, dostępności do szkolnictwa wyższego oraz zagrożenia depopulacją, KSRR 2030.

niekorzystne tendencje związane z ich silnym różnicowaniem się, w tym osłabianiem ich znaczenia społeczno-gospodarczego oraz dysfunkcjach w zakresie powiązań pomiędzy nimi, jak też otoczeniem. Skutkuje to pogłębianiem się różnic rozwojowych w układach regionalnych i lokalnych. Zdefiniowane problemy rozwojowe objawiają się przede wszystkim spadkiem liczby ludności (szczególnie lepiej wykształconej w wieku produkcyjnym), starzeniem się populacji, nierównowagą popytowo-podażową na lokalnych rynkach pracy, utratą funkcji ekonomicznych (zmniejszanie się liczby siedzib dużych przedsiębiorstw, osłabianie bazy ekonomiczno-budżetowej samorządów) oraz niezadowalającą dostępnością transportową z innymi miastami i regionami (niska efektywność kosztów i czasu przejazdu).

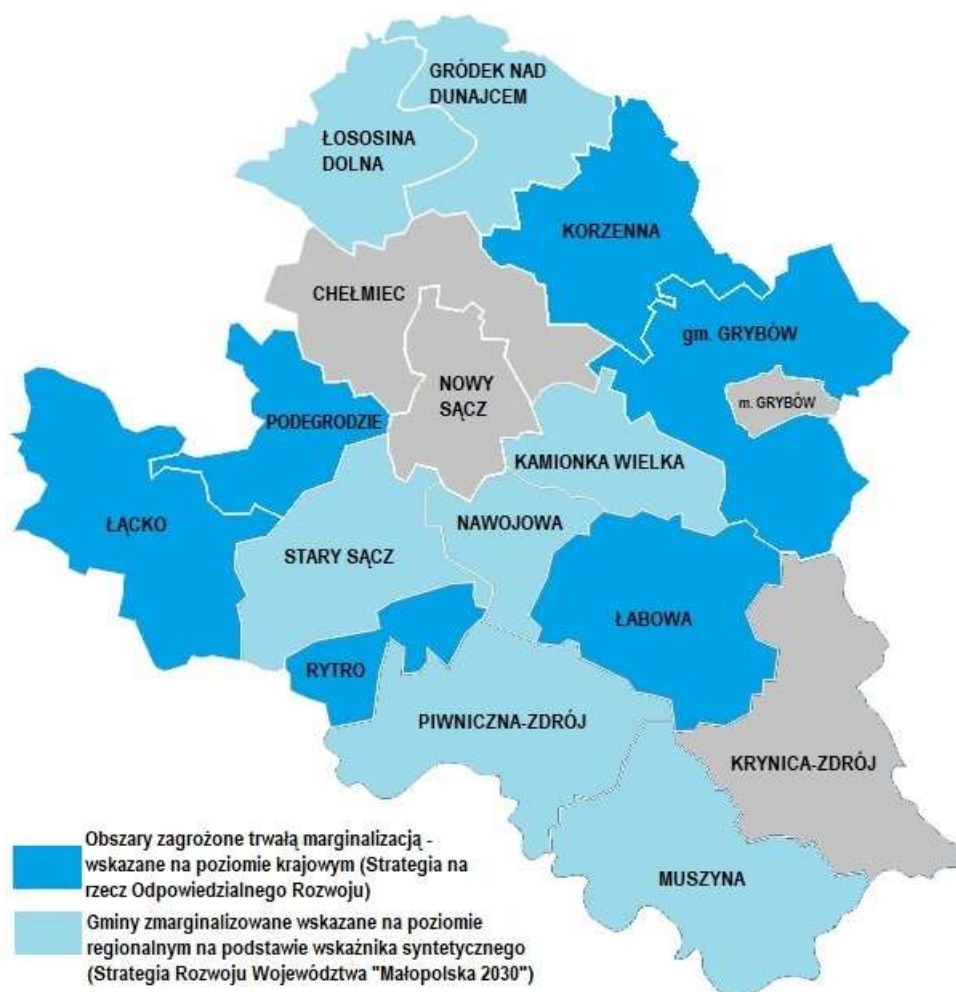
Rysunek 4. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Część gmin MOF Nowego Sącza zostało zakwalifikowanych jako obszary zagrożone trwałą marginalizacją². Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją wspierane będą z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów. Sądecki Obszar Funkcjonalny został zidentyfikowany jako obszar interwencji w formule ZIT. MOF Nowego Sącza w SRW „Małopolska 2030” uznany został za obszar wzrostu, o wyjątkowych możliwościach rozwojowych. Poziom oraz czynniki wpływające na rozwój ośrodków miejskich należy rozpatrywać wspólnie z procesami zachodzącymi na otaczających je terenach.

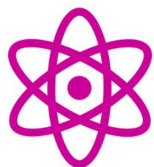
Rysunek 5. Obszary zmarginalizowane Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

² Zróżnicowane przestrzenne pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych, KSRR 2030.

4. Podsumowanie diagnozy obszaru ZIT

Rzeczywistość XXI wieku stawia ludzi przed złożonymi wyzwaniami, z którymi nie sposób mierzyć się indywidualnie. Skala problemów, dotyczy na poziomie globalnym zmian klimatycznych, dewastacji naturalnych ekosystemów, kryzysów epidemicznych, pogłębiania wykluczenia i napięć politycznych. Z drugiej zaś strony rośnie znaczenie lokalności i spójności terytorialnej, które mają odzwierciedlenie w politykach Unii Europejskiej, poprzez takie narzędzia, jak na przykład Zintegrowane Inwestycje Terytorialne wspierające wdrażanie strategii terytorialnych, z wykorzystaniem możliwości finansowych, jakie dają Fundusze Europejskie. Integracje obszarów regionalnych są nie tylko próbą synergizowania działań w odpowiedzi na kryzysy, czy aktywnego poszukiwania źródeł wsparcia finansowego, ale równocześnie i może nawet przede wszystkim, są przedsięwzięciem, którego celem jest budowanie wspólnoty wspierającej rozwój całych obszarów oraz ich międzynarodową integrację. Sądecki Obszar Funkcjonalny to region pod wieloma względami zróżnicowany, który posiada potencjał do stworzenia wspólnej tożsamości. Integracja może rodzić się na poziomie poszukiwania wspólnego języka czerpiącego ze złoża kulturowo-historycznego, które jest kluczem w procesie budowania rozpoznawalności obszaru w skali krajowej i międzynarodowej. Region ujęty w słowa wspólnia rozumienie wartości i wspólnego celu działania, co nie koliduje z jednoczesnym wspieraniem unikatowości i atrakcyjności lokalnej, jednak pamiętać należy, że sukces SOF zależy od świadomej przyjętej i efektywnie wdrażanej perspektywy strategicznej dla całego obszaru. Oznacza to, że Sądecki Obszar Funkcjonalny przyjmuje wizję działania, która wspomaga rozwój wszystkich zaangażowanych podmiotów, dynamicznie zmieniając cały region poprzez realizowanie wspólnych inicjatyw i wspólne rozwiązywanie problemów regionu. Strategia SOF jest zatem owocem pracy podmiotów regionalnych, której musi towarzyszyć otwartość i zaufanie. Takie postawy możliwe są do wypracowania w procesie sieciowej integracji, której intensywność może przebiegać stopniowo. SOF może rozpocząć działania w obszarach, które nie budzą napięć i kontrowersji, na przykład w kulturowej kartografii regionu czyli przygotowaniu wspólnego przewodnika regionu, uwzględniającego miejsca i inicjatywy warte promowania i rozwoju (szklak miodny, stanowiska archeologiczne, pomniki przyrody, rękodzieło, atrakcje związane z rzekami Dunajec i Poprad oraz Jeziołem Rożnowskim). Integracja powinna przebiegać na poziomie realizacji wyznaczonych projektów, które wymagają przyjęcia określonego modelu zarządzania regionem.

Strategia Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego dąży do budowania wzajemnie korzystnych interakcji między poszczególnymi regionami, zwiększając atrakcyjności i konkurencyjności obszaru SOF, a także zmniejszając dysproporcje społeczne i terytorialne na rzecz

inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu w regionie. Wybrane obszary priorytetowe i cele szczegółowe odzwierciedlają autentyczne potrzeby i adresują aktualne wyzwania promując zaangażowanie we współpracę różnorodnych podmiotów w celu osiągnięcia wspólnych rozwiązań i uaktywnienia niewykorzystanego potencjału.

Nadrzędnym wyzwaniem dla regionu SOF jest zrównoważenie jego rozwoju, w celu tworzenia przestrzeni życiowej, która jest:

- atrakcyjna do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej,
- nastawiona na proaktywne rozwiązywanie problemów regionu i adresowanie potrzeb mieszkańców,
- zorientowana na ochronę środowiska naturalnego, jak również pielęgnowanie symboli trwałości lokalnych społeczności i ciągłości kulturowej,
- wyróżniająca się pod względem rozwoju innowacyjności, szczególnie w obszarze wyzwań energetycznych i komunikacyjnych,
- niewykluczająca i solidarna w myśl zasady „Nie zostawiaj nikogo w tyle” (Leave No One Behind – LNOB),
- zarządzana w zgodzie z rekomendacjami Europe Sustainable Development Report 2021 (ESDR 2021), przyczyniając się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Goals – SDG),
- atrakcyjna pod względem edukacyjnym i turystycznym,
- dostępna i zintegrowana w ramach działania cyfrowej platformy informacyjnej (Multi-Stakeholder Platform).

---

*Zaprezentowane poniżej podsumowanie stanowi zbiór danych statystycznych i informacji dotyczących gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Nowego Sącza (szerzej przedstawionych w dokumencie *Diagnozy Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego*).*

Analizy dokonano w podziale na wymiary: społeczny, gospodarczy i przestrzenno-środowiskowy, a zaprezentowane dane oraz ich analiza stanowią podstawę do zdefiniowania problemów i potencjałów rozwojowych przedmiotowego obszaru funkcjonalnego.

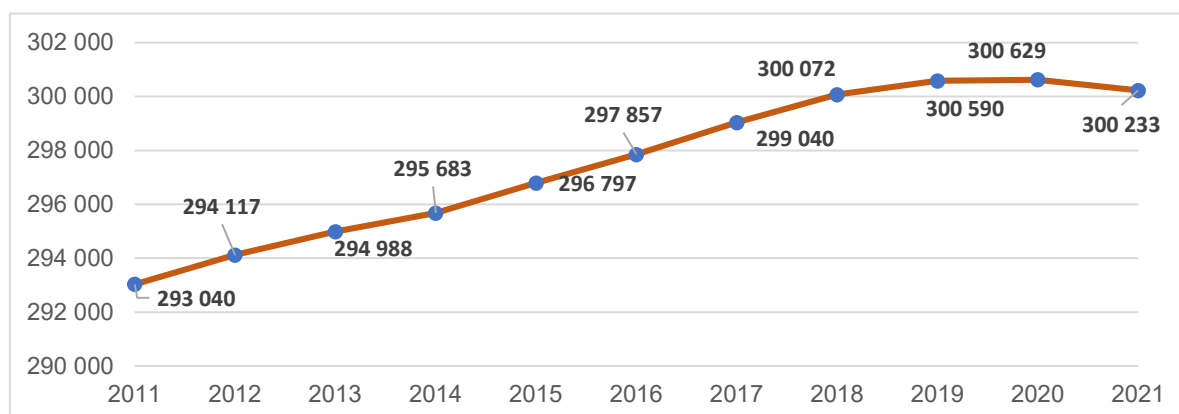
4.1 Wymiar społeczny

Demografia

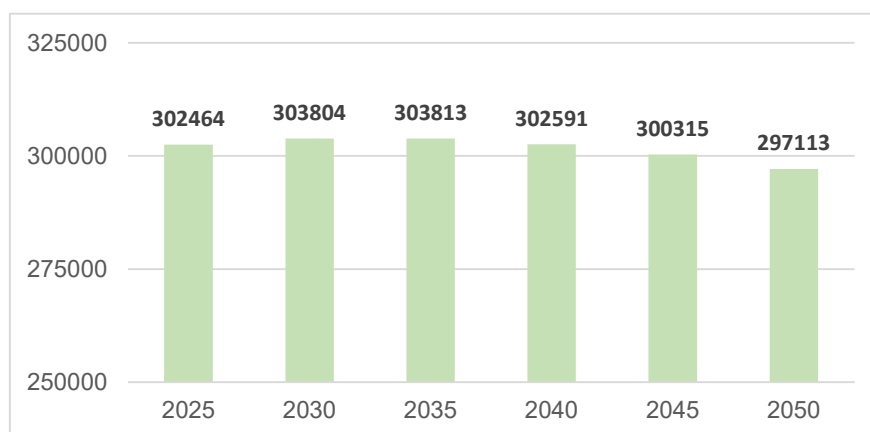
W 2021 roku Sądecki Obszar Funkcjonalny liczył 300 233 mieszkańców, z czego 50,7% stanowiły kobiety (152 319), a 49,3% mężczyźni (147 914). W latach 2011-2020 liczba mieszkańców stale rosła (wyjątek stanowi rok 2021) pomimo tego, iż w badanym okresie liczba mieszkańców miasta rdzenia – Nowego Sącza nieznacznie malała. Na przestrzeni badanych lat populacja Nowego Sącza zmniejszyła się o 1,5%, natomiast w przypadku pozostałych gmin odnotowano wzrost o 4,03 %. Średni wiek mieszkańców SOF wynosi 39,7 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego (41,1) oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (42).

Wykres 1. Liczba ludności SOF w latach 2011-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych polskawliczbach.pl

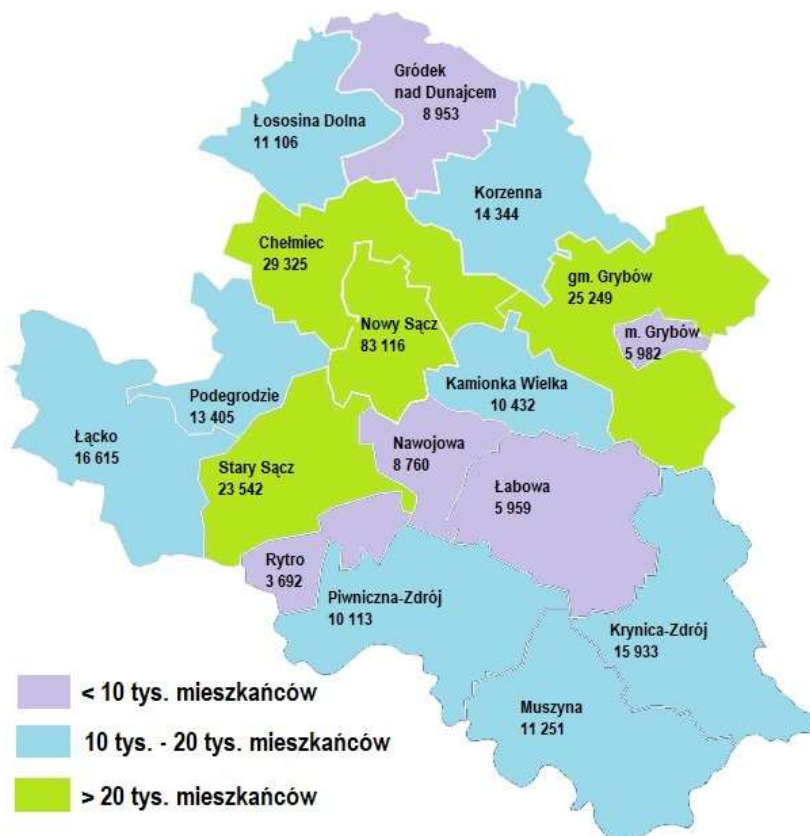
Wykres 2. Prognoza liczby mieszkańców SOF w latach 2025-2050 – opracowanie własne na podstawie polskawliczbach.pl

Prognozowane dane dotyczące liczby mieszkańców na terenie SOF w 2050 roku wskazują na populację na poziomie 297 113 osób, z czego 150 563 to kobiety, a 146 550 mężczyźni.

Prognoza populacji dostarcza pozytywnych danych, mimo, iż wskazuje na spadek ogółu mieszkańców, jest on jednak niewielki i cały czas oscyluje w granicy 300 tys. mieszkańców. Przewidywany spadek liczby mieszkańców w 2050 roku wynosi zaledwie 1,04 % względem obecnego stanu liczby ludności.

Rysunek 6. Liczba mieszkańców jednostek SOF w 2021 roku.

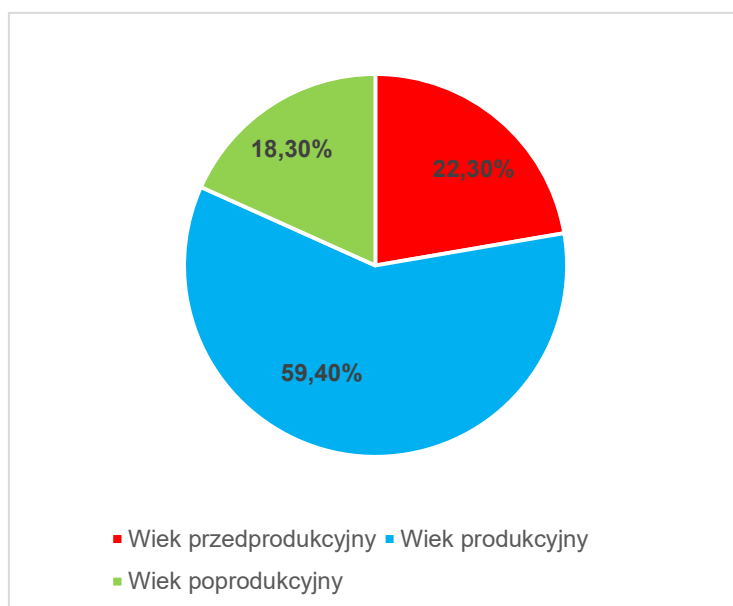

Najliczniejszymi pod względem ludności jednostkami wchodzącymi w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego są Miasto Nowy Sącz (83 116 osób), Gmina Chelmiec (29 325 osób), Gmina Grybów (25 249 osób) oraz Gmina Stary Sącz (23 542 osoby). Najmniejsza liczba ludności zamieszkuje natomiast Gminę Rytró (3 692 osoby), Miasto Grybów (5 982 osoby), Gminę Łabowa (5 959 osób) oraz Gminę Nawojowa (8 760 osób).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia na terenie SOF wyniosła w 2021 roku 772,5 os./km². Największa ujemna dynamika zmian wielkości populacji w odniesieniu do roku 2011 nastąpiła w Mieście Nowy Sącz (-3 346 osób), Gminie Krynica-Zdrój (-1 113 osób) oraz Gminie Piwniczna-Zdrój (-580 osób). Najwięcej mieszkańców przybyło w Gminie Chelmiec (+2 739 osób), Gminie Grybów (+1 208 osób) oraz Gminie Podegrodzie (+1 008 osób).

Wykres 3. Struktura wieku mieszkańców SOF w 2021 roku – opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza struktury wieku wskazuje, że w 2021 roku większość mieszkańców Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego – 59,4% była w wieku produkcyjnym, 18,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,3% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest powolny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym - o 3,6 % oraz

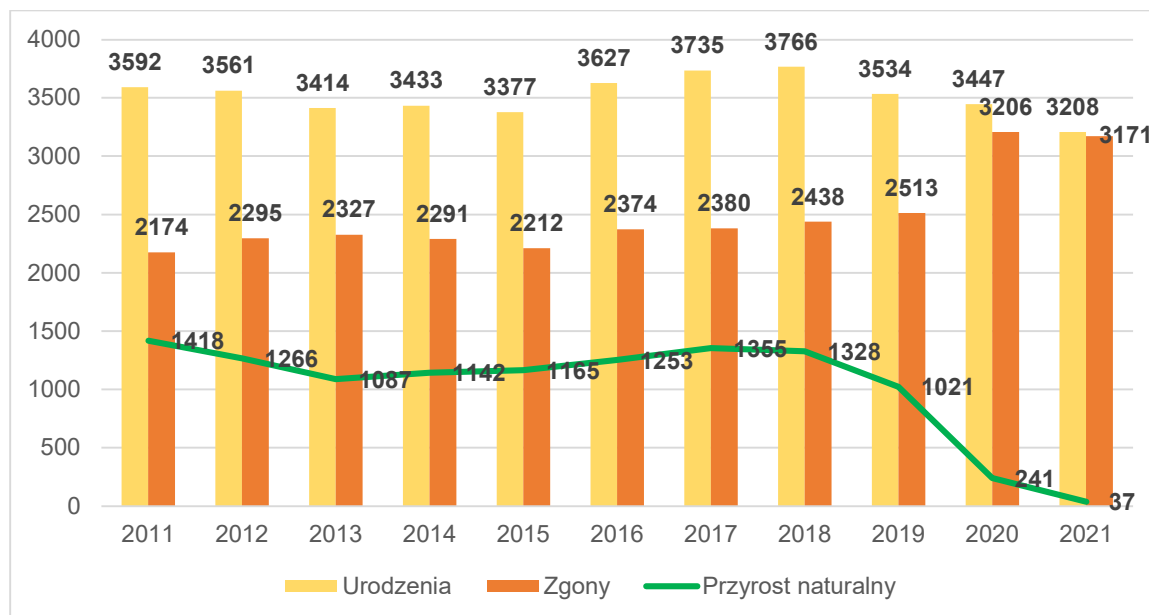
produkcyjnym - o 3,8% w odniesieniu do roku 2011, rośnie natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym – o 28,6 %.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na dodatni przyrost naturalny w 2021 roku na terenie gmin wchodzących w skład SOF, wynoszący 230. W roku 2021 urodziło się 2 391 dzieci, a liczba zgonów wynosiła 2 161. Wskaźnik przyrostu naturalnego na przestrzeni ostatnich lat utrzymywał się na podobnym (dodatnim) poziomie. Wyjątek stanowi 2020 rok, kiedy wskaźnik ten wynosił 372 – o 609 mniej w porównaniu do 2019 roku. W Nowym Sączu dane wskazują na ujemny przyrost naturalny wynoszący – 193 (817 urodzeń i 1 010 zgonów). Wskaźnik ten dla całego obszaru SOF wynosił w 2021 roku 37, zauważalna jest jednak gwałtowna tendencja spadkowa. O ile w latach 2011-2019 wskaźnik przyrostu naturalnego SOF utrzymywał się na relatywnie równym poziomie, o tyle w latach 2020 – 2021 spadł do poziomu 241 w 2020 roku i 37 w 2021 roku.

Pomimo relatywnie korzystnych prognoz dotyczących wielkości populacji SOF w kolejnych latach, niepokojąca jest wzrostowa tendencja liczby osób w wieku poprodukcyjnym, która precyzyjnie wskazuje na wyzwanie z jakim musi zmierzyć się SOF w perspektywie kolejnych lat, kierując swoje działania na strefę społeczną, w celu zapewnienia opieki osobom starszym i niesamodzielnym poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną oraz zwiększenie dostępności do tanich i ogólnodostępnych usług. Podejmowane będą działania dedykowane seniorom, ukierunkowane na podtrzymanie ich sprawności i aktywności oraz wykorzystanie ich potencjału w życiu społecznym. Rozwijane będą usługi opiekuńcze i wspierające prowadzone w formach zdeinstytucjonalizowanych, realizowane w miejscu zamieszkania lub w najbliższym otoczeniu miejsca zamieszkania osoby potrzebującej wsparcia (m.in. różne formy terapii zajęciowej, usługi opiekuńcze, asystenckie itp.). Jednocześnie podejmowane

będą działania mające na celu poprawę dostępności i jakości usług pobytu dziennego i opieki całodobowej oraz bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego w tych placówkach.

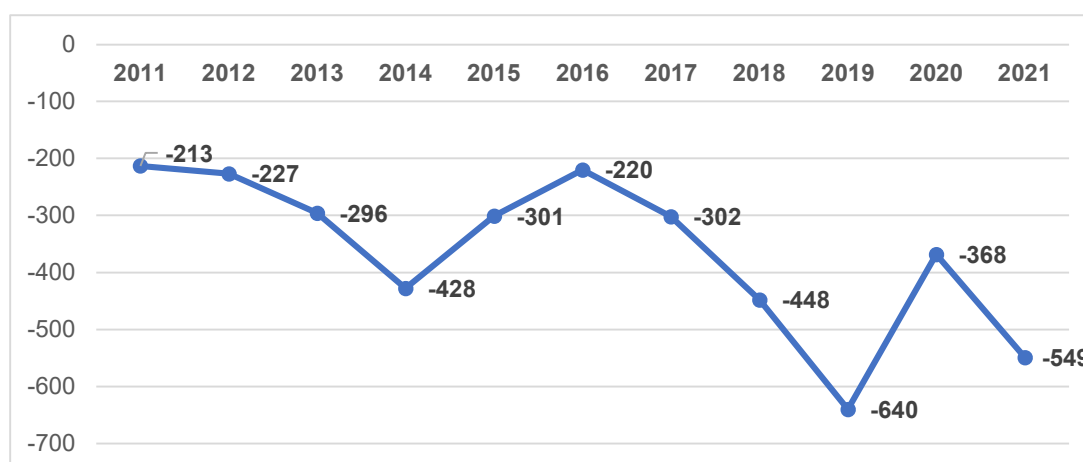
Wykres 4. Przyrost naturalny na terenie SOF w latach 2011-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotną zmienną wpływającą na zmiany liczby ludności jest saldo migracji (różnica pomiędzy wielkością imigracji i emigracji). Według Banku Danych Lokalnych, w 2021 roku zarejestrowano 2603 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 3151 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla SOF -549. Ujemny trend migracyjny utrzymuje się na terenie SOF od wielu lat.

Wykres 5. Saldo migracji Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2011-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Edukacja

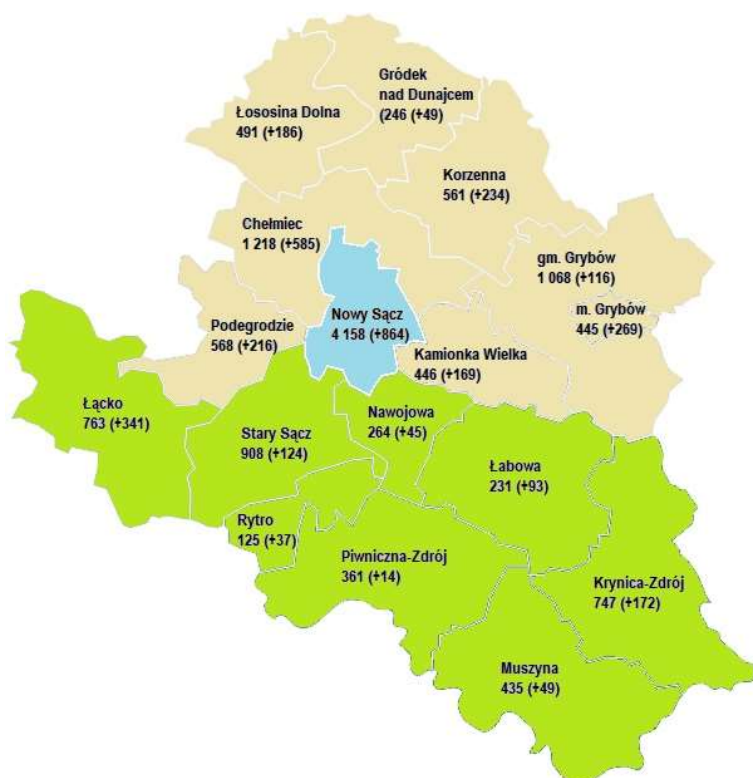
Rysunek 7. Liczba przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych i punktów przedszkolnych na terenie SOF w roku 2021 wraz z dynamiką zmian w okresie 2011-2021 – opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wysoka jakość nauczania w połączeniu z szeroką dostępnością usług opiekuńczo-wychowawczych jest szczególnie istotna dla rozwoju społeczno-gospodarczego gmin wchodzących w skład MOF Nowego Sącza ze względu na konieczność zapewnienia dogodnych warunków do rozwoju zawodowego rodziców oraz kształtowania silnego kapitału ludzkiego i społecznego. O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność dzieci

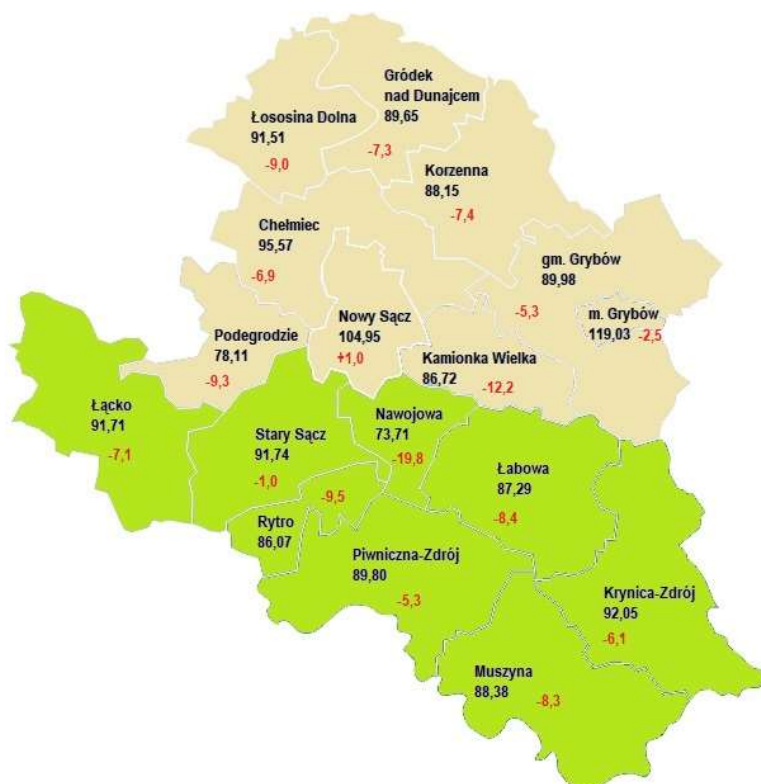
do wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. O jakości wychowania przedszkolnego na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego świadczy liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym oraz liczba przedszkoli. Na obszarze SOF w 2021 roku znajdowało się łącznie 259 placówek świadczących usługi przedszkolne (131 przedszkoli, 118 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych i 10 punktów przedszkolnych), do których uczęszczało 13 035 dzieci (9 419 w przedszkolach, 3 408 w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i 208 w punktach przedszkolnych). Na przestrzeni lat 2011-2021 można zauważyć wzrost zarówno ilości placówek (o 18,8 %) jak i dzieci objętych opieką (o 37,6 %). Rysunki 7 i 8 obrazują jak kształtowały się zmiany w ilości placówek przedszkolnych oraz liczby dzieci objętych wsparciem przedszkolnym na terenie SOF w ostatnich latach. W Nowym Sączu znajduje się ponadto jedno przedszkole specjalne, do którego uczęszcza 8 dzieci.

Rysunek 8. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie SOF w roku 2021 wraz z dynamiką zmian w okresie 2011-2021 – opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy wzrost dzieci w placówkach przedszkolnych odnotowano w Nowym Sączu (+864), gminie Chelmiec (+585) oraz gminie Łącko (+341). Najmniejszy przyrost wystąpił w gminie Piwniczna-Zdrój (+14), gminie Rytró (+34) i gminie Nawojowa (+45).

Rysunek 9. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych na obszarze SOF wraz z dynamiką zmian 2011-2021 (%) – opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym szczeblem edukacji szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. Wskaźnik współczynnika skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Analizy niniejszego wskaźnika należy dokonać uwzględniając poziom nauczania. Wartość tego wskaźnika dla miasta Nowego Sącza wynosiła w 2021 roku 104,95 %, a dla gminy miejskiej Grybów 119,03. Wartość wskaźnika powyżej 100

oznacza, że w naszych szkołach uczą się dzieci z sąsiednich gmin. Wskaźniki w pozostałych jednostkach SOF oscylują wokół 84%. Wartość poniżej 100% nie musi oznaczać, że dzieci nie uczęszczają do szkoły w ogóle, ale może być to związane m.in. z uczęszczaniem do szkół na obszarze innych jednostek terytorialnych, bądź część dzieci zameldowanych w Polsce kształci się za granicą, gdzie przebywają wraz z rodzicami. Powyższy rysunek przedstawia współczynnik skolaryzacji w roku 2021 wraz z dynamiką zmian w odniesieniu do roku 2011. Największy spadek wskaźnika odnotowano w gminach Nawojowa (-19,8 %), Kamionka Wielka (-12,2 %) oraz Rytro (-9,5 %). Nieznaczny wzrost (+1 %) zaobserwowano jedynie na terenie Miasta Nowego Sącza.

Na terenie SOF w 2021 roku znajdowało się 66 szkół ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i policealnych (w tym 49 w Nowym Sączu), w których kształciło się w 2021 roku 9 122 osób. Na tym poziomie edukacji szczególnie zauważalna jest zależność gmin wchodzących w skład SOF od Nowego Sącza, w którym znajduje się 15 liceów ogólnokształcących, w których uczyło się 5 644 uczniów. W pozostałych gminach swoje placówki ma 5 liceów ogólnokształcących (1 026 uczniów).

W Nowym Sączu znajdują się również dwie uczelnie wyższe:

- Wyższa Szkoła Biznesu National-Louis University
- Akademia Nauk Stosowanych.

W roku akademickim 2021/2022 w uczelniach mających siedzibę w województwie małopolskim studiowało 144,4 tys. osób (w tym 7,9 tys. cudzoziemców). Największym ośrodkiem akademickim pozostaje bez wątpienia Kraków, gdzie na poziomie wyższym naukę pobierało 129,2 tys. osób (w tym 7,6 tys. cudzoziemców). Studenci kształcili się także w: Nowym Sączu (6,3 tys. osób), Tarnowie (4,9 tys.), Nowym Targu (1,9 tys.), Oświęcimiu (1,9 tys.) i Suchej Beskidzkiej (0,3 tys.).

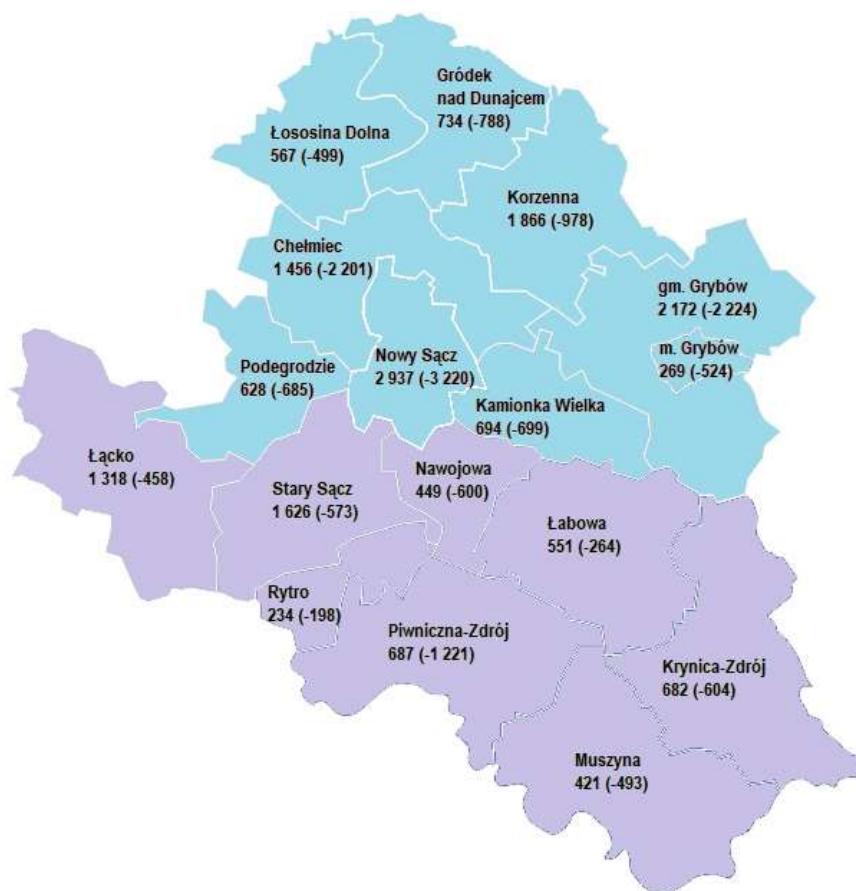
Opieka społeczna i zdrowotna

W 2021 roku 5,76% osób mieszkających na terenie SOF korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej (w województwie było to 4,5% ludności ogółem). Na przestrzeni ostatnich lat odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej sukcesywnie spadał.

W roku 2011 wskaźnik wynosił 33 520 osoby objęte omawianą formą pomocy (11,44 % ogółu społeczeństwa), natomiast w roku 2021 było to 17 291 osób (5,76 % ogółu). Poniższy rysunek prezentuje dane dotyczące osób objętych pomocą społeczną w podziale na poszczególne gminy SOF.

Rysunek 10. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie SOF w 2021 roku wraz z dynamiką zmian w latach 2011-2021

Warty podkreślenia jest fakt, że żadna z gmin Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego nie odnotowała wzrostu liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Największy spadek zauważalny jest natomiast w Mieście Nowy Sącz (-3 220 osób), Gminie Chełmiec (-2 224 osoby) oraz Gminie Piwnicznej-Zdrój (-1 221 osób).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Opieka społeczna na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego realizowana jest przez punkty pomocy społecznej, do których należą Powiatowe Ośrodki Wsparcia (2), Warsztaty Terapii Zajęciowej (6), Fundacje Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (1), Środowiskowe Domy Samopomocy (2), Domy Pomocy Społecznej (3) placówki prowadzące formy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością (3) oraz placówka dziennej opieki i aktywizacji dla osób starszych (1).

Ważnym elementem systemu opieki zdrowotnej jest dostępność przychodni i aptek na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze SOF działały 164 przychodnie oraz dostępnych było 90 aptek i punktów aptecznych. Liczby te na przestrzeni lat uległy nieznacznym zmianom. Zauważalny jest natomiast wzrost liczby ludności przypadającej na aptekę ogólnodostępną o 528 w odniesieniu do roku bazowego.

W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące opieki zdrowotnej z lat 2017-2021, które wskazują na to, że w ostatnich latach zmalała liczba porad lekarskich – w 2021 było to 1 788

785 porad, o 161 042 mniej w porównaniu do 2017 roku. Nie mniej jednak nastąpił wzrost tego wskaźnika w odniesieniu do 2020 roku – o 100 487.

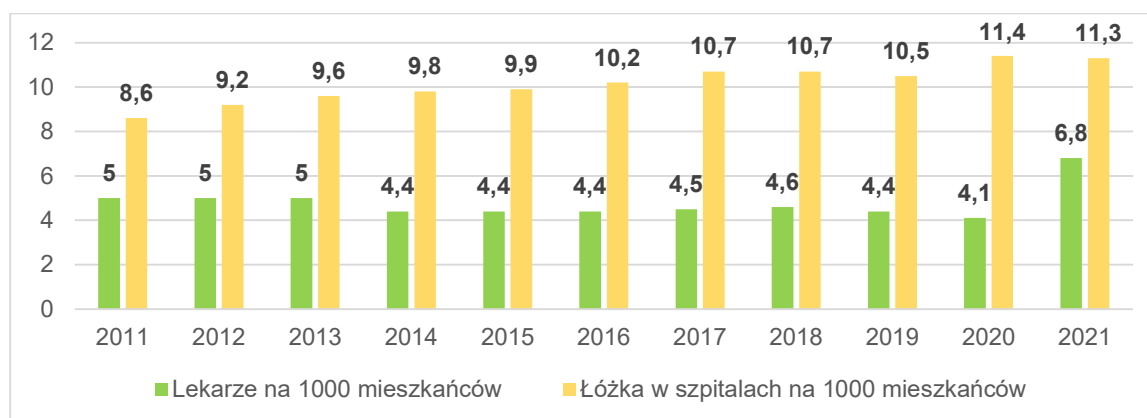
Tabela 1. Dane dotyczące opieki zdrowotnej na terenie SOF

	2017	2018	2019	2020	2021
Porady lekarskie ogółem	1 949 827	1 971 036	1 986 341	1 688 298	1 788 785
Przychodnie ogółem	160	163	156	160	164
Przychodnie na 10 tys. mieszkańców	12	12	12	13	13
Ludność na aptekę ogólnodostępną	6 543	7 064	7 076	6 977	7 071
Apteki i punkty apteczne	88	83	83	93	90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Innymi istotnym wskaźnikami dotyczącym bezpieczeństwa zdrowotnego jest liczba lekarzy i dentystów pracujących według podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców oraz liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców. Pierwszy wskaźnik dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w 2021 roku wyniósł 6,8 (5,0 w 2011 roku). Liczba łóżek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi natomiast 11,3 w roku 2021 (8,6 w 2011 roku). Wartości wskaźników dla województwa małopolskiego wynosiły 2,3 w odniesieniu do liczby lekarzy i dentystów oraz 2,9 w przypadku liczby łóżek.

Wykres 6. Liczba lekarzy i dentystów pracujących według podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców oraz liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców SOF

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych monitorrozwoju.pl

W 2021 r. umieralność w MOF Nowego Sącza (11,26 zgonów na 1000 ludności) i była niemal identyczna jak w województwie małopolskim (11,87 zgonów na 1000 ludności). Najczęstszą przyczyną zgonów w ostatnich latach na terenie SOF były choroby układu krążenia (34,75%), nowotwory (21,1%) oraz choroby układu oddechowego (3,85%).

Kultura

Mieszkańcy Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego mają dobry dostęp do oferty kulturalnej oferowanej przez 53 instytucje kultury. Liczba domów, centrów i ośrodków kultury, a także klubów i świetlic zlokalizowanych w SOF wzrosła z 48 w roku 2011 do 53 w 2021, co stanowi wzrost o około 10%. Na koniec badanego okresu najwięcej domów, centrów i ośrodków kultury było w gminie wiejskiej Grybów (10) oraz w Chelmcu (8), a najmniej w Krynicy-Zdroju, Łabowej, Łącku, Łososinie Dolnej, Nawojowej oraz Starym Sączu (po 1). Jediną gminą, która nie posiadała w 2021 roku w/w instytucji kultury było Rytro.

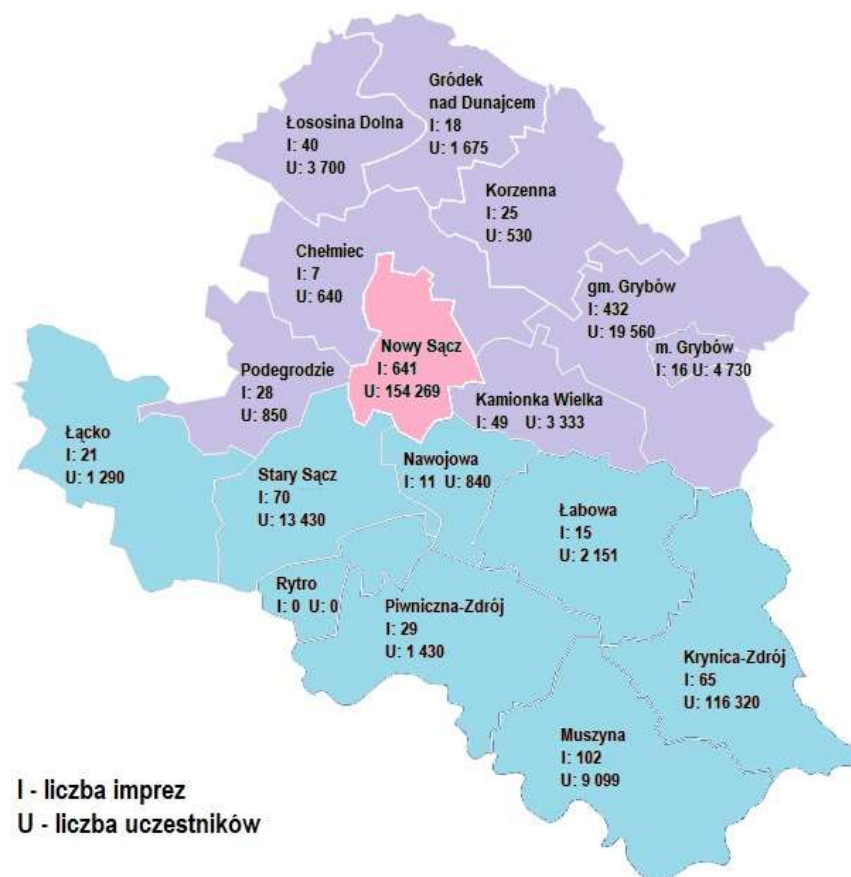
Rysunek 11. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie SOF w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni ostatnich lat liczba imprez organizowanych przez domy, centra i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice zachowywała tendencję wzrostową przyjmując wartość 3 134 imprezy zorganizowane w roku 2019. W roku kolejnym odnotowano największy spadek (726 imprez) na co wpływ miała pandemia koronawirusa COVID-19. Porównując okres 2011-2021, liczba wydarzeń

nieznacznie spadła o około 2% (1 604 w roku 2011 i 1569 w roku 2021). Podobnie sytuacja prezentuje się w przypadku uczestników imprez. W roku 2011 odnotowano 342 888 osób, natomiast w 2021 roku 333 847 (spadek o 2,6 %). Największy spadek zanotowano analogicznie w latach 2019-2020 (737 140 uczestników w 2019 roku i 121 438 w 2020 roku) z uwagi na pandemię.

Rysunek 12. Liczba uczestników i imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie SOF w 2021 roku – opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2011-2021 liczba uczestników imprez organizowanych przez domy, centra i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice w przeliczeniu na 1 000 ludności zmniejszyła się znacząco, na co wpływ miała pandemia koronawirusa COVID-19. Wartość wskaźnika dla SOF spadła o 35,4 %. Największy spadek odnotowano w gminach: Piwniczna-Zdrój (-90,34%) oraz

Podegrodzie (-91,86%). W 2021 roku najwięcej osób uczestniczyło w imprezach organizowanych na terenie gminy Krynica-Zdrój (7 273,6 w przeliczeniu na 1 000 ludności), Miasta Nowego Sącza (1 901,3 na 1 000 ludności) oraz gminy Muszyna (803,9 na 1 000 ludności).

Na terenie Sadeckiego Obszaru Funkcjonalnego w 2021 roku działalność prowadziły 63 biblioteki i filie biblioteczne. Ogólna liczba bibliotek oraz filii bibliotecznych zmniejszyła się o 10% na przestrzeni lat 2011-2021. W roku 2021 najwięcej placówek bibliotecznych było w gminie Grybów (10), Mieście Nowym Sączu (8) oraz Korzennie (7), natomiast najmniej w Chelmcu, Mieście Grybów oraz Ryttrze (po 1).

Liczba czytelników w latach 2011-2021 zmniejszyła się o 10 % (-5 331 czytelników). Największy spadek zanotowano w Mieście Nowym Sączu (-5 272 osób), gminie Krynica-Zdrój (-2 851 osób) oraz gminie Chelmiec (-1 831 osób). Dodatkim przyrostem czytelników mogą się pochwalić natomiast gminy: Podegrodzie (+ 1 961 osób), Korzenna (+ 1 291 osób) oraz Stary Sącz (+ 508 osób).

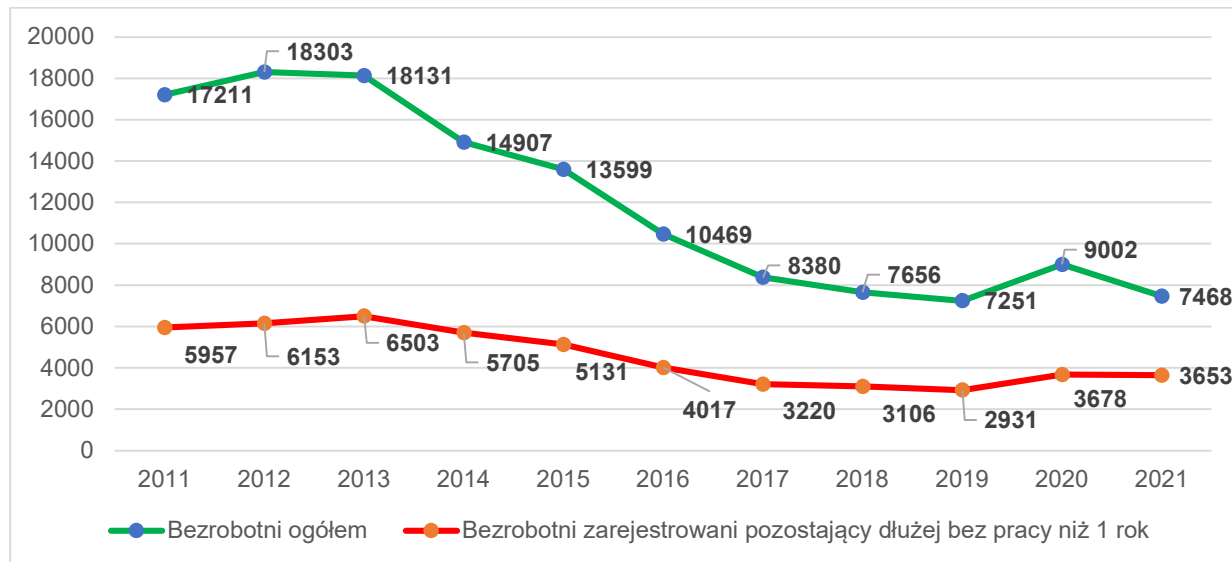
4.2 Wymiar gospodarczy

Rynek pracy

Na koniec grudnia 2021 roku na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego zarejestrowanych było 7 468 osób bezrobotnych, w tym 4 914 kobiet (65,8 %) i 2 554 mężczyzn (34,2%). Poniższy wykres ukazuje jak na przestrzeni ostatnich lat kształtował się poziom bezrobocia. Liczba osób pozostających bez pracy w latach 2012-2019 ulegała systematycznemu zmniejszeniu. W roku 2020 można zauważyć wzrost tego wskaźnika, który spowodowany wybuchem pandemii COVID-19.

W latach 2013-2019 widoczny był spadek wskaźnika liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok, co obrazuje polepszenie relacji liczby osób pracujących do liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotni. W 2020 roku analogicznie nastąpił wzrost tego wskaźnika, w wyniku wystąpienia pandemii..

Wykres 7. Liczba osób bezrobotnych ogółem oraz osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok

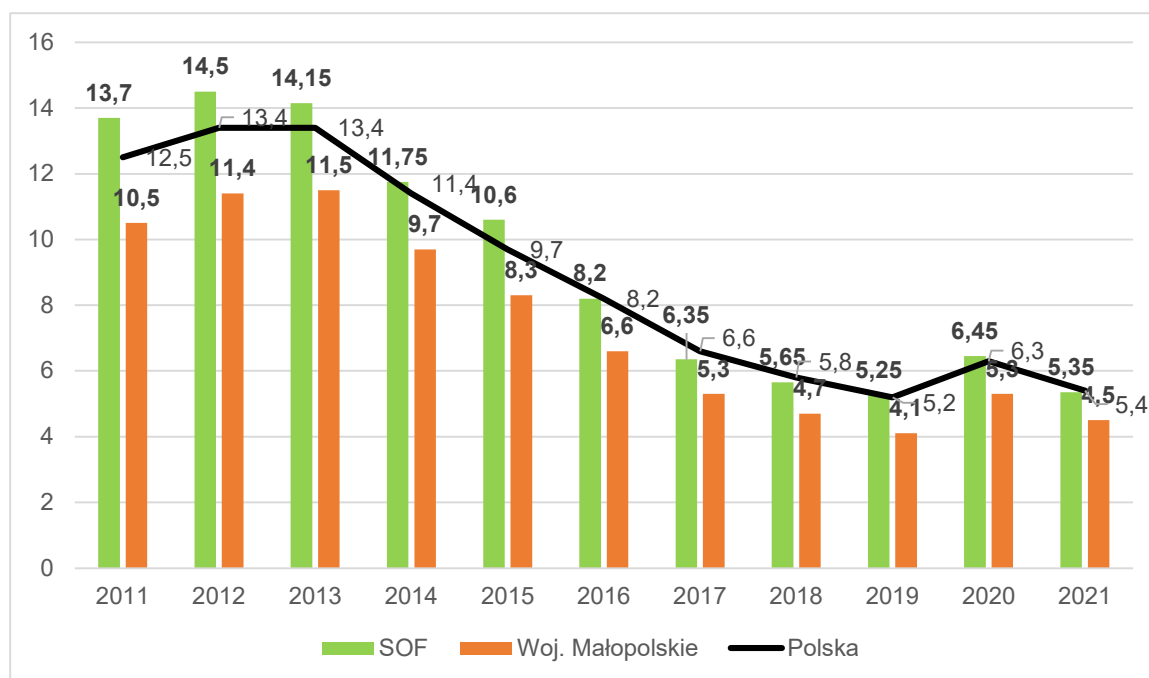

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stopa bezrobocia na terenie SOF począwszy od roku 2012 wykazywała tendencję spadkową (wyjątek ponownie stanowi rok 2020), aby w roku 2021 osiągnąć wartość 5,35 %. Jest to wartość nieco wyższa niż w całym województwie małopolskim (4,5 %), jednak niższa niż stopa bezrobocia w Polsce (5,4 %).

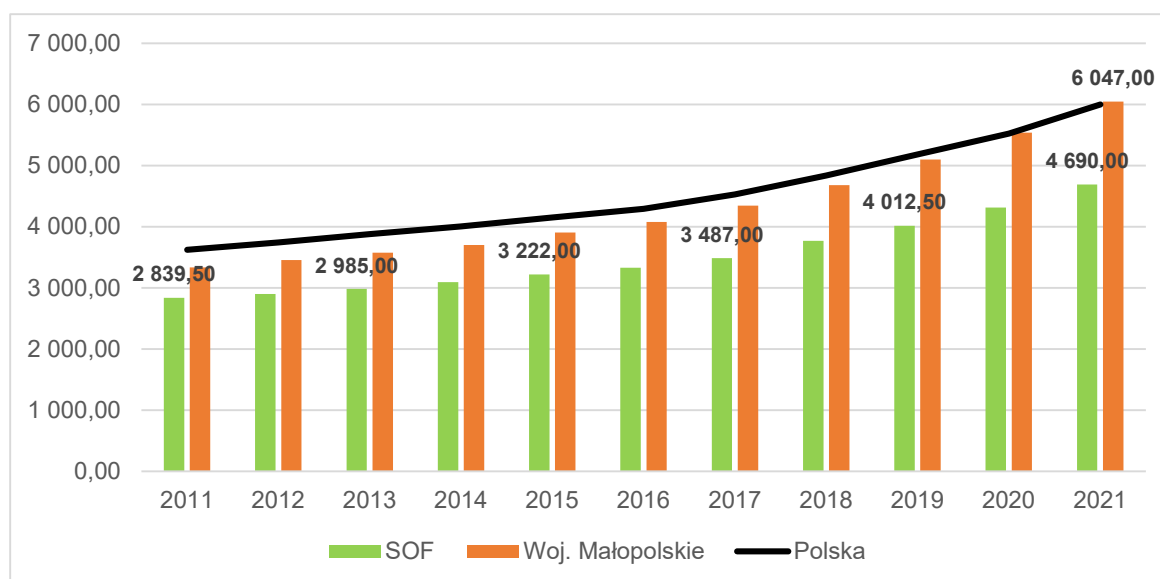
Rysunek 13. Stopa bezrobocia na terenie SOF w latach 2011-2021 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na terenie jednostek wchodzących w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiło 4 690,00 PLN, co odpowiada 78,15 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce (które wynosiło 6 001,00 PLN) oraz 77,56 % przeciętnego wynagrodzenia brutto w województwie małopolskim (6 047,00 PLN). Poniższy wykres obrazuje postępujący rokrocznie wzrost wynagrodzenia brutto, wynika on jednak głównie ze wzrostu minimalnej płacy w kraju.

Wykres 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie

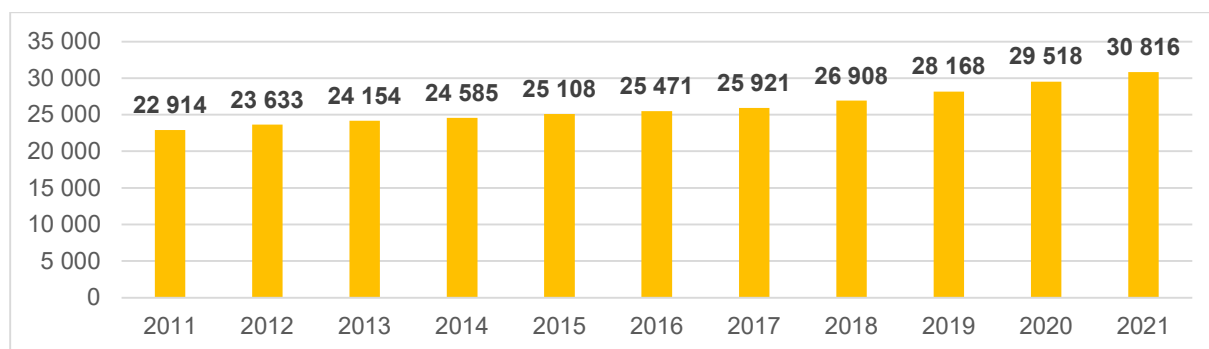

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przedsiębiorczość

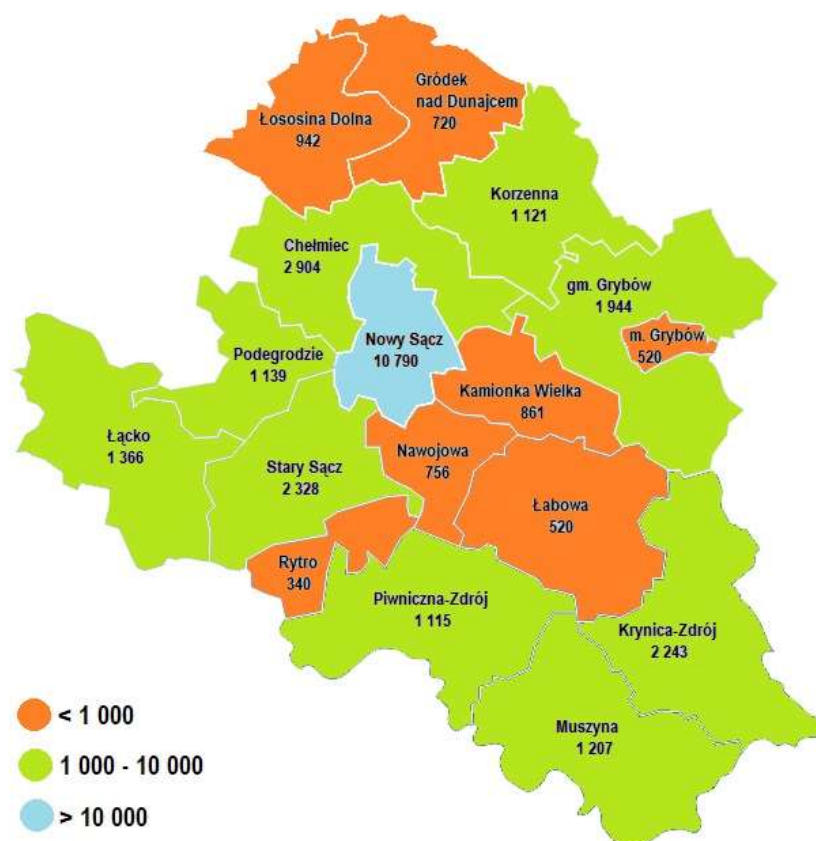
Na obszarze SOF w 2021 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 30 816 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 24 445 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 2 877 nowych podmiotów, a 1 488 podmioty zostały wyrejestrowane. Począwszy od roku 2011, liczba nowych podmiotów sukcesywnie wzrasta. W badanym okresie wzrost wyniósł 34,5%.

Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na terenie SOF w latach 2011-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 14. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w jednostkach SOF w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największa liczba podmiotów, została zarejestrowana w Nowym Sączu (10 790), Gminie Chelmiec (2 904), Gminie Stary Sącz (2 328) oraz Gminie Krynica-Zdrój (2 243). Najmniej zarejestrowań odnotowano w Gminie Rytro (340), Gminie Łabowa (520), Mieście Grybów (520) oraz Gminie Gródek nad Dunajcem (720).

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (29 708) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników. Od 10 do 49 pracowników zatrudnia 899 przedsiębiorstw, powyżej 50 – 190 firm, a powyżej 250 – 16 firm. Powyżej 1000 pracowników zatrudniają na obszarze SOF 3 przedsiębiorstwa.

4.3 Wymiar przestrzenno-środowiskowy

Infrastruktura transportowa

Największe znaczenie dla ruchu komunikacyjnego na obszarze SOF ma droga krajowa nr 75 Brzesko-Nowy Sącz-Krynica z połączeniami do przejść granicznych w Mniszku nad Popradem, Leluchowie i Muszynie. Ponadto przez teren SOF przebiegają:

- drogi krajowe:

- nr 28 Zator - Wadowice - Limanowa - Nowy Sącz - Gorlice - Przemyśl - Medyka – granica państwa
- nr 75 Brzesko - Czchów - Nowy Sącz - Krynica Zdrój
- nr 87 Nowy Sącz - Stary Sącz - Piwniczna Zdrój - granica państwa

- drogi wojewódzkie:

- nr 969 (Nowy Targ – Stary Sącz)
- nr 975 (Dąbrowa Tarnowska – Dąbrowa)
- nr 981 (Zborowice – Krynica)
- nr 971 (Piwniczna – Krynica)

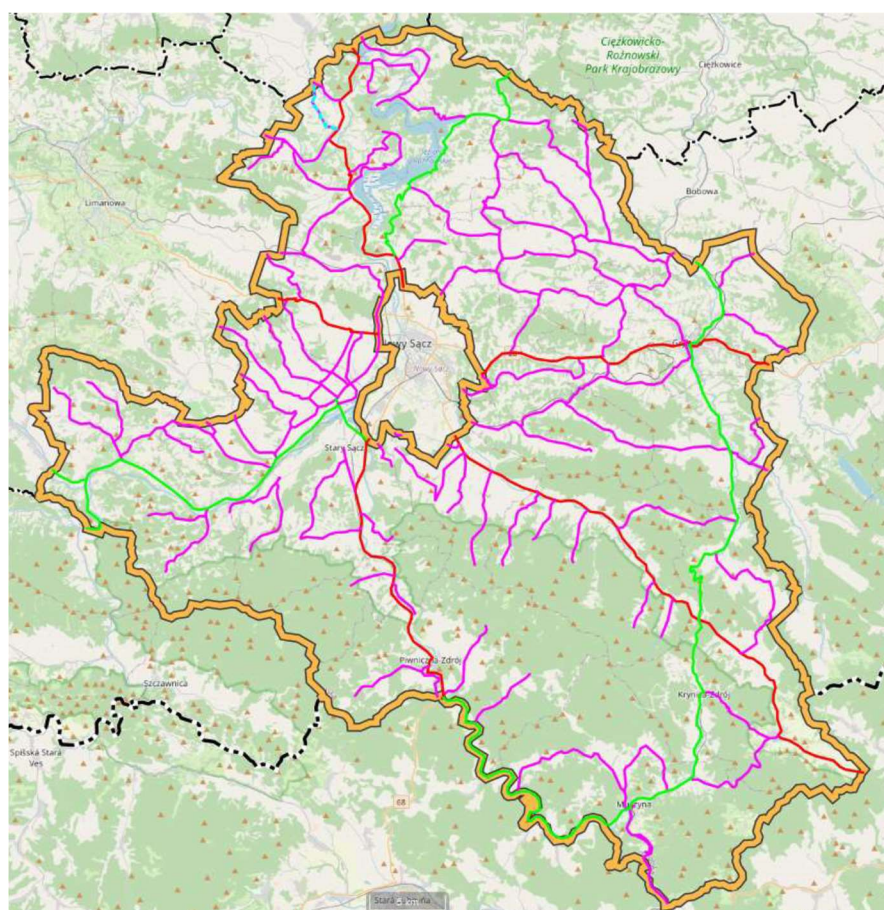
a także drogi powiatowe i gminne.

Pomiędzy mniejszymi miejscowościami istotną rolę pełnią drogi gminne, zwłaszcza w kontekście rozwijającej się turystyki. Ważne znaczenie komunikacyjne dla mieszkańców SOF ma obwodnica północna i zachodnia Nowego Sącza. Łączna długość dróg gminnych i powiatowych na 100 km² powierzchni wynosiła w 2020 roku 639,21 km (o 24,5 km więcej w porównaniu do roku 2011).

Do Krakowa – głównego ośrodka w Małopolsce dzieli SOF ok. 100 km (w przybliżeniu 2 h jazdy samochodem – przez A4, DK75, DK28, DW 966, 2.5-3.5 h jazdy pociągiem oraz ok. 2,5 h jazdy autobusem). Tarnów – drugie największe miasto w województwie znajduje się w odległości ok. 65 km od Nowego Sącza (w przybliżeniu 1.5 h jazdy samochodem – przez DW 975 lub DW 977 i ok. 2 jazdy pociągiem).

Położenie jednostek należących do SOF względem największych ośrodków miejskich w regionie jest zatem w znacznym stopniu niekorzystne, ponieważ powoduje utrudniony dojazd zarówno jego mieszkańców do większych ośrodków miejskich (dostępność usług, rynku pracy, rynku zbytu). Z drugiej jednak strony, generuje to wśród mieszkańców większy popyt na usługi „na miejscu” (szansa dla przedsiębiorczych mieszkańców).

Rysunek 15. Sieć dróg Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego Źródło: <https://powiatnowysacz.lp-portal.pl/#map=Kyn6yE>

Pomiędzy mniejszymi miejscowościami istotną rolę pełnią drogi gminne, zwłaszcza w kontekście rozwijającej się turystyki. Ważne znaczenie komunikacyjne dla mieszkańców SOF ma obwodnica północna i zachodnia Nowego Sącza. Łączna długość dróg gminnych

i powiatowych utwardzonych wynosiła w 2021 roku 2 961,6 km (o 517,5 km więcej w porównaniu do roku 2011).

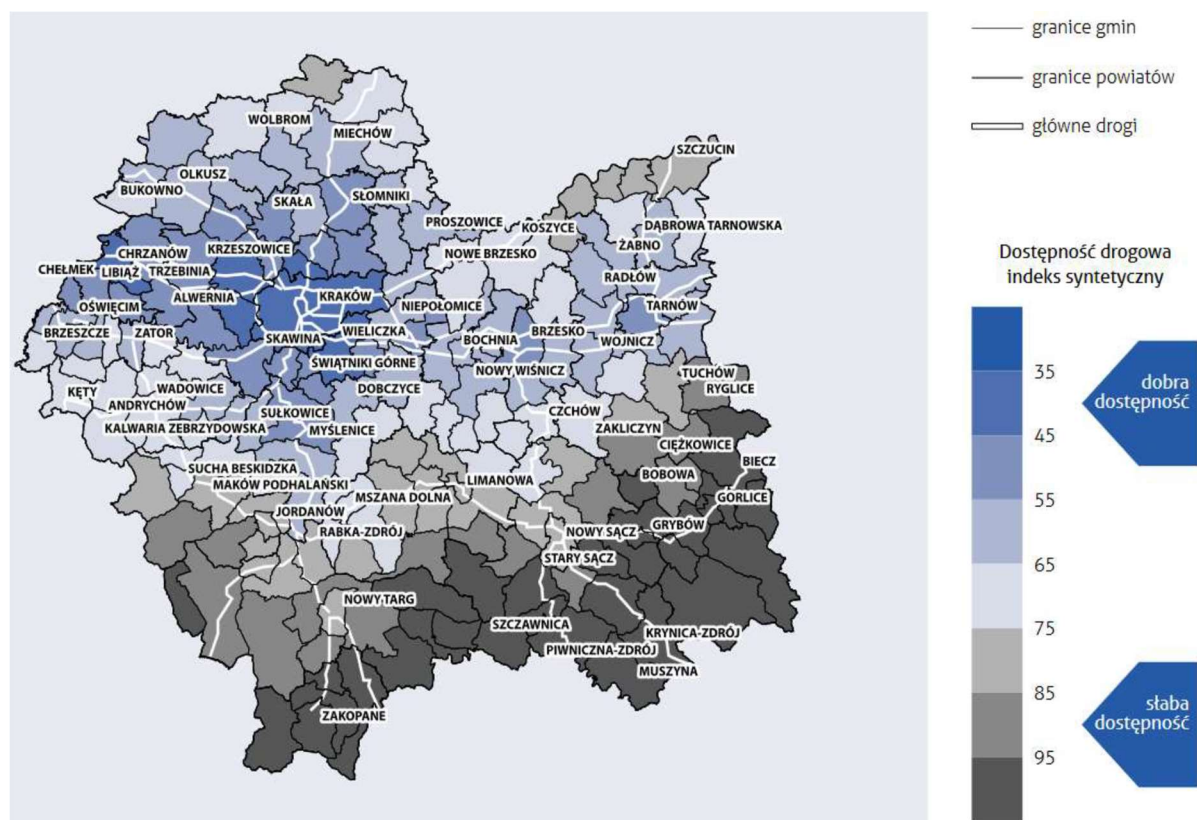
Tabela 2. Długość dróg powiatowych i gminnych (utwardzonych) na terenie SOF w latach 2011-2021 (km)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Drogi gminne	1 914,2	1 984,7	1 719,9	1 753,9	1 756,7	1 737,4	1 936,9	2 389,3	2 402,6	2 421,4	2 422,1
Drogi powiatowe	529,9	529,7	530,8	529,6	536,4	539,7	539,7	539,5	539,5	539,5	539,5
Razem	2 444,1	2 514,4	2 250,7	2 283,5	2 293,1	2 277,1	2 476,6	2 928,8	2 942,1	2 960,9	2 961,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dostępność transportową w ujęciu regionalnym określa czas dojazdu do najważniejszych punktów i korytarzy komunikacyjnych, takich jak np. lotnisko, węzeł autostrady, miasto metropolitalne, miasto powiatowe, najbliższe miasto, przejścia graniczne, stolica. Ma to znaczenie nie tylko dla indywidualnych podróży (samochody osobowe), ale również dla innych typów transportu (publicznego, towarowego) oraz różnych celów przemieszczania się (dojazdy do pracy, dojazdy do szkół, wpływ na rozwój turystyki). Analizując wewnątrzregionalną dostępność drogową należy stwierdzić, że najlepszą dostępnością w Małopolsce cieszy się Kraków i gminy sąsiadujące oraz obszary zlokalizowane w ciągu komunikacyjnym autostrady A4. Z kolei obszary o najniższej dostępności zlokalizowane są w południowo-wschodniej części województwa (w tym gmina Muszyna i Piwniczna-Zdrój), co jest spowodowane położeniem na uboczu głównych dróg, a także peryferyjnym położeniem względem gęsto zaludnionych obszarów.³

Rysunek 16. Indeks syntetyczny dostępności transportowej – drogowej

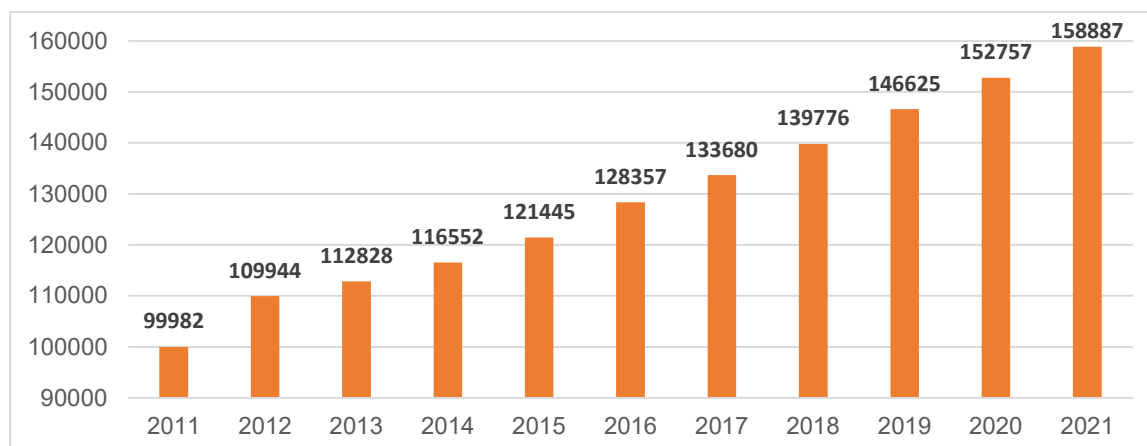
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Diagnostyka i prognozy Rozwojowe, s. 109.

Wpływ na stan środowiska, a w szczególności na jakość powietrza, ma m.in. transport, który oprócz emisji zanieczyszczeń, generuje również hałas. W MOF Nowego Sącza rokrocznie odnotowywany jest wzrost liczby samochodów osobowych. W 2021 r. łączna liczba

³ Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, Diagnostyka i prognozy Rozwojowe, s. 109.

samochodów osobowych wynosiła 158 887 pojazdów, co stanowi wzrost o 58,9 % względem roku 2011, kiedy zarejestrowane były 99 982 samochody.

Wykres 10. Liczba samochodów osobowych na terenie SOF w latach 2011-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wzrost liczby samochodów osobowych (a co za tym idzie nasilenie indywidualnego ruchu samochodowego) podyktowany jest w głównej mierze koniecznością pokonywania sporych odległości do pracy bądź szkoły. Niesprzyjający jest również fakt braku dostępności alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych. Niedostatecznie rozwinięta sieć transportu publicznego, brak parkingów typu P&R (tylko 1 na terenie SOF) poniekąd zmusza mieszkańców do korzystania z własnych środków transportu. Nowy Sącz, jako ośrodek o dużym znaczeniu dla regionu, jest miejscem, do którego znaczna część podróży odbywana jest z innych miejscowości. Oznacza to, że przeważająca część problemów związanych z ruchem drogowym czy deficytem miejsc parkingowych wynika z decyzji transportowych podejmowanych w ościennych gminach. Ponadto obecnie transport autobusowy w okolicach Nowego Sącza opiera się na porozumieniach międzygminnych, na przewoźnikach prywatnych oraz połączeniach autobusowych, uruchamianych samodzielnie przez gminy obszaru funkcjonalnego. Rozwiązaniem tego problemu jest realizacja przedsięwzięć obejmujących integrację działań w ramach całego Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w zakresie wspieranie zrównoważonego transportu metropolitalnego łączącego Nowy Sącz i jego obszar funkcjonalny.

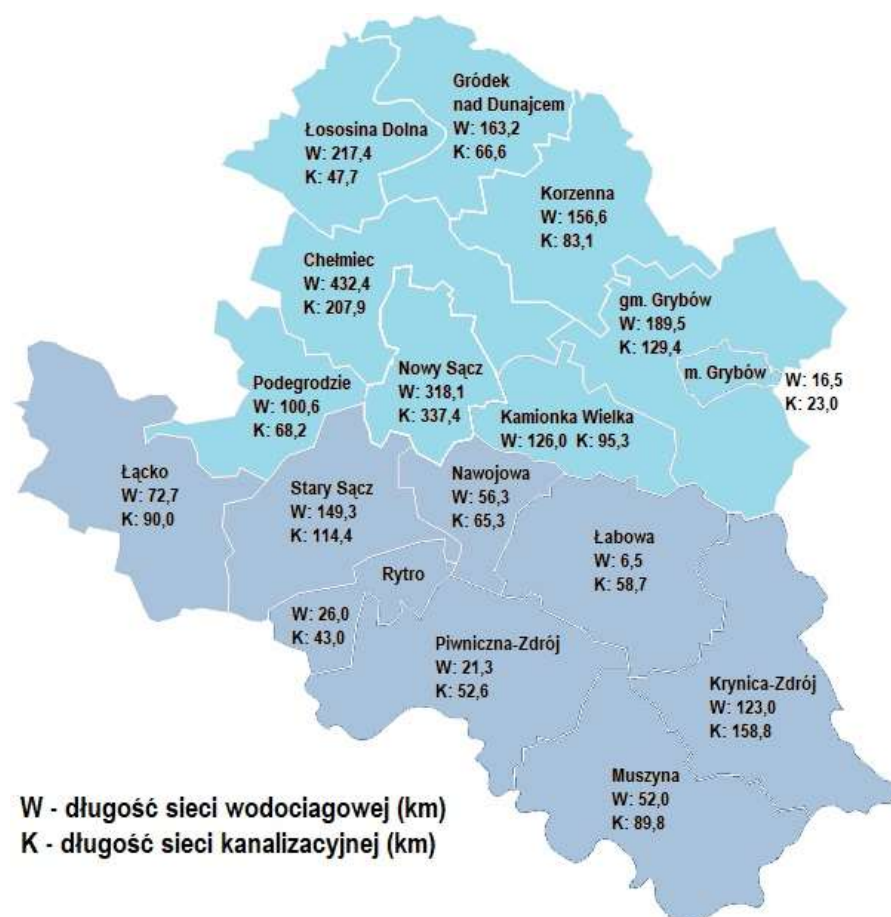
Pozytywnych danych dostarcza długość dróg rowerowych na terenie SOF, która w ostatniej dekadzie znacznie wzrosła. Opierając się na danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 roku łączna długość ścieżek rowerowych wynosiła zaledwie 8,7 km, w roku 2021 wartość ta wynosi 67,2 km (ponad sześciokrotny wzrost). Rozbudowa sieci dróg dla rowerów jest kluczowa w celu zwiększenia spójności przestrzennej obszaru oraz kreowania wspólnej

oferty turystycznej. Ścieżki rowerowe stanowią również alternatywę dla niedostatecznie rozwiniętej sieci połączeń międzygminnych.

Infrastruktura techniczna

Na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego (zgodnie z informacjami zawartymi w Banku Danych Lokalnych) łączna długość sieci wodociągowej w 2021 roku wynosiła około 2 227 km, a sieci kanalizacyjnej – około 1 731 km. Najbardziej rozbudowaną sieć wodociągową i kanalizacyjną posiada miasto Nowy Sącz (odpowiednio 318,1 km i 337,4 km) oraz Gmina Chełmiec (432,4 km i 207,9 km). Dane dla pozostałych gmin z terenu SOF obrazuje rysunek 15.

Rysunek 17. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w jednostkach SOF w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej występuje na terenie Gminy Kamionka Wielka (91,9 %), Miasta Nowego Sącza (86,6 %), Gminy Krynica-Zdrój (82,8 %) oraz Gminy Stary Sącz (73,4 %), najmniejszy natomiast w Gminie Łabowa (11,3 %), Gminie Piwniczna-Zdrój (36,1 %), Gminie Łącko (36,5) oraz Gminie Korzenna (41,1 %). W odniesieniu do

sieci kanalizacyjnej najwyższy wskaźnik odnotowuje się w Gminie Muszyna (95,9 %), Gminie Krynica-Zdrój (86,7 %), Mieście Nowy Sącz (86,6 %) oraz Gminie Rytro (70,2 %). Po przeciwnej stronie znajdują się Gmina Korzenna (22,1 %), Gmina Łososina Dolna (30,5 %), Gmina Podegrodzie (33,5 %) oraz Gmina Grybów (34,2 %). W 2011 roku około 40 % populacji

SOF miało dostęp do sieci wodociągowej oraz 29 % do sieci kanalizacyjnej. W 2021 roku odsetek ten kształtuje się na poziomie 54,3 % w przypadku dostępu do sieci wodociągowej i 51,2 % w odniesieniu do sieci kanalizacyjnej.

Dostęp do sieci gazowej ma 65,32 % ludności SOF. Łączna długość sieci w 2021 roku wyniosła 2 249 km (wzrost o 20,5 % względem roku 2015). Przekłada się to na 42 308 czynnych przyłączy do budynków (mieszkalnych i niemieszkalnych). W większości gminy SOF są całkowicie zgazyfikowane, niedoinwestowanie w tym zakresie występuje jedynie w gminach: Chelmiec i Nawojowa natomiast Podegrodzie, Rytro oraz Piwniczna-Zdrój nadal są niezgazyfikowane. W wielu miejscach na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego brak jest technicznych możliwości podłączenia budynków do sieci gazowej, co dodatkowo utrudnia likwidację nieekologicznych źródeł ciepła, które są podstawowym źródłem zanieczyszczeń jakości powietrza.

Gospodarka odpadami

Rysunek 18. Odpady zebrane w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotna z punktu widzenia ochrony środowiska jest również kwestia gospodarowania odpadami. Należy mieć na uwadze, że wraz ze wzrostem ilości wytworzonych odpadów, rośnie presja wywierana na środowisko, m.in. ze względu na składowanie odpadów, co może wpływać na zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego (powietrza, wody i gleby), a także emisję zanieczyszczeń w wyniku spalania odpadów.

Wszystkie jednostki wchodzące w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego objęte są zorganizowanym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Miasta i gminy SOF w

zamian za uiszczoną przez mieszkańców opłatę gospodarują odpadami komunalnymi. Odpady komunalne z terenu SOF odbierane są w podziale na odpady selektywnie zebrane oraz zmieszane. Odbiór odpadów selektywnie zebranych następuje „u źródła” czyli bezpośrednio z terenu nieruchomości i oparty jest o system bezpośredniego odbioru zmieszanych odpadów komunalnych oraz selektywnie zebranych frakcji. Ilość zebranych odpadów komunalnych (łącznie) wytworzonych na terenie gmin powiatu w roku 2021 przedstawia poniższy rysunek:

Rysunek 19. Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca SOF w 2021 roku w - opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat zauważalny jest duży wzrost odpadów selektywnie zbieranych. W roku 2017 ilość zebranych odpadów segregowanych wyniosła 11 712 t, natomiast w 2021 roku 31 279 t (wzrost o 167 %). Największy odsetek odpadów segregowanych względem ogółu odpadów występuje na terenie Gminy Kamionka Wielka (50,4 %), Gminy Łabowa (49,2 %), Gminy Stary Sącz (45,9 %) oraz Gminy Łososina Dolna (45 %), najmniejszy

natomiast na terenie Gminy Grybów (24,1 %), Gminy Krynica-Zdrój (30,9 %), Gminy Rytro (31,4 %) oraz Gminy Chełmiec (34,3 %). Masa wytworzonych odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca SOF wyniosła w 2021 roku 323,5 kg.

Jakość powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w MOF Nowego Sącza, podobnie jak w województwie małopolskim jest emisja powierzchniowa pochodząca z sektora komunalno-

bytowego, w mniejszym stopniu źródła liniowe - emisje z transportu, zwłaszcza w zakresie emisji tlenków azotu, oraz z działalności przemysłowej.

Powierzchniowe źródła emisji związane są z występowaniem skupisk niskich emitorów (głównie paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze i rolnicze). Emisja z tego rodzaju źródeł jest w znacznym stopniu emisją nieorganizowaną.

Sieć ciepłownicza na terenie SOF jest rozwinięta bardzo słabo. Głównym źródłem ogrzewania budynków są piece węglowe, kaflowe lub kotły domowe, charakteryzujące się niską sprawnością a tym samym stanowiące źródło znaczącej emisji zanieczyszczeń do powietrza. Do liniowych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza zaliczane są trasy komunikacji samochodowej. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi.

Niekorzystny wpływ ruchu samochodowego na stan jakości powietrza przybiera tendencje rosnące. Największe potencjalne zagrożenie emisją komunikacyjną występuje wzdłuż dróg o największym ruchu samochodowym (drogi krajowe, drogi wojewódzkie), przy czym zasięg oddziaływania ograniczony jest do pasa terenu bezpośrednio sąsiadującego z drogą.

Problem jakości powietrza występuje na terenie całego Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, szczególnie w Nowym Sączu, które regularnie plasuje się w czołówce miast z najgorszą jakością powietrza w Europie.

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r., poz. 799), Państwowy Monitoring Środowiska stanowi systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza. W celu oceny jakości powietrza na terenie Województwa Małopolskiego, wyznaczono 3 strefy:

- Aglomeracja Krakowska (kod strefy: PL1201); Wysokie skażenie powietrza stanowi jedno z podstawowych wyzwań z jakimi musi się zmierzyć Sądecki Obszar Funkcjonalny.
- miasto Tarnów (kod strefy: PL1202);
- strefa małopolska (kod strefy: PL1203).

Strefa małopolska, do której należy Sądecki Obszar Funkcjonalny została zakwalifikowana do klasy A w odniesieniu do zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, O₃, Pb, As, Cd, Ni. Natomiast do klasy C w odniesieniu do zanieczyszczeń: pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz PM₁₀ i benzo(α)pirenu (B(a)P).

Zintensyfikowanie działań w obrębie poprawy jakości powietrza jest kluczowe dla dalszego, zrównoważonego rozwoju Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Działania doraźne,

realizowane punktowo są konieczne, jednak nie przynoszą wymiernych korzyści w krótkim wymiarze czasu. Zła jakość powietrza niesie za sobą wiele zagrożeń, począwszy od pogarszania się stanu zdrowia mieszkańców SOF, poprzez spadek atrakcyjności całego obszaru, zarówno pod kątem inwestycyjnym jak i mieszkaniowym.

Lokalne środowisko przyrodnicze i turystyka

Cecha charakterystyczną Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego są bez wątpienia unikatowe walory przyrodnicze i krajobrazowe. Łączna powierzchnia gruntów leśnych, obszarów prawnie chronionych oraz terenów zieleni wynosi 196 ha. Na terenie SOF występuje 185 pomników przyrody. Większość pomników przyrody stanowią pojedyncze drzewa oraz grupy drzew. Oprócz drzew znajdują się źródła zboczowe, dolinne typu szczawa, wody mineralne o typie szczawy i szczawy siarczkowe, siarczkowa woda mineralna-akratopega oraz źródła siarczkowe i powierzchniowe. Większa część terenu SOF objęta jest obszarem chronionego krajobrazu (gmina Łososina Dolna oraz część gmin: Stary Sącz, Gródek nad Dunajcem, Korzenna, Chełmiec, Podegrodzie, Nawojowa, Łącko, Rytro, Piwniczna, Kamionka Wielka, Grybów, Łabowa, Krynica-Zdrój i miasto Nowy Sącz). Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, w większości leśnych. Większą część tego terenu stanowi obszar węzłów i korytarzy ekologicznych sieci ECONET-PL.

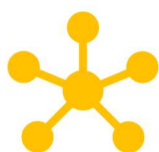
Na terenie SOF znajduje się ponadto 13 rezerwatów przyrody, 11 rezerwatów leśnych oraz po jednym krajobrazowym i przyrody nieożywionej oraz 11 obszarów Natura 2000.

Szczególne warunki przyrodnicze i krajobrazowe sprzyjają również rozwojowi turystyki, szczególnie pieszej (łączna długość szlaków turystyki pieszej wynosi około 1000 km).

Sądecki Obszar Funkcjonalny podzielony jest na 17 gmin, które składają się z wielu miejscowości, zróżnicowanych pod względem występujących w nich atrakcji. Znajdują się tu miejscowości, będące uzdrowiskami (Krynica-Zdrój, Muszyna, Piwniczna-Zdrój), zaspokajające potrzeby turystów uprawiających sporty zimowe, o walorach religijnych z licznymi cerkwiami lub kościołami oraz miejscowości z atrakcjami regionalnymi o silnym wpływie kultury ludowej. Warto również zaznaczyć, iż Sądecki Obszar Funkcjonalny położony jest na przygraniczu ze Słowacją, co jest niezwykle ważnym czynnikiem kształtującym ruch turystyczny. Rozwój turystyki przynosi obszarom recepcji, w tym transgranicznym obszarom recepcji turystycznej, wiele korzystnych zmian. Pobudza ona, bowiem lokalną gospodarkę poprzez to, że napływa do niej kapitał, rozwijają się małe i średnie przedsiębiorstwa, powstają nowe miejsca pracy, lokalne firmy notują wyższe obroty, zwiększają się dochody miejscowej

ludności. Do najważniejszych atrakcji turystycznych można zaliczyć m.in. rynek w Nowym Sączu (drugi co do wielkości w Małopolsce po krakowskim), spływ łodziami doliną Popradu, zespół klasztorny oraz ołtarz papieski w Starym Sączu, Sądecki Part Etnograficzny, kolej linowa na Górę Parkową w Krynicy-Zdrój, Jaworzyna Krynicka czy ogrody zmysłów i ogrody biblijne w Muszynie.

4.4 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem służącym do wewnętrznej analizy danej jednostki i jej otoczenia w celu zoptymalizowania strategii zarządzania bądź zbudowania nowego planu strategicznego. Głównym celem analizy jest określenie aktualnej pozycji badanego obszaru i jego perspektyw, a wraz z tym najlepszej strategii postępowania.

Przeprowadzona analiza SWOT, będąca podsumowaniem diagnozy Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego pozwoli zidentyfikować problemy, potencjał rozwojowy, uwarunkowania zewnętrzne, stanowiące zagrożenia i szanse rozwoju Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

Mocne strony - dotyczą pozytywnych czynników wewnętrznych, czyli takich, dzięki którym Sądecki Obszar Funkcjonalny wyróżnia się na tle innych. Są to atuty, które stanowią o jego wewnętrznej sile.

Słabe strony - zaliczane są do negatywnych czynników wewnętrznych. Są to rzeczywiste wady obszaru, które hamują jego rozwój.

Szanse - to pozytywne zewnętrzne procesy oraz zjawiska, które obszar może wykorzystać w celu ekspansji swojej działalności.

Zagrożenia - to z kolei negatywne zewnętrzne procesy i zjawiska, które mogą blokować rozwój całego obszaru i mieć szkodliwy wpływ na podejmowane na nim działania.

Na bazie opracowanej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego sformułowano analizę SWOT:

MOCNE STRONY

- dodatni przyrost naturalny
  - relatywnie korzystna struktura demograficzna
  - walory turystyczne, atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny
- urozmaicony krajobraz naturalny (zróżnicowanie przyrodnicze i przestrzenne)
  - duży potencjał do rozwoju turystyki i agroturystyki

- produkty lokalne (tradycyjne, regionalne, "ekologiczne")
  - podmioty gospodarcze o silnej pozycji w regionie
  - dobra baza oświatowa i szkolnictwa wyższego
- korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa ekologicznego

W 2021 roku Sądecki Obszar Funkcjonalny liczył 300 233 mieszkańców, z czego 50,7% stanowiły kobiety (152 319), a 49,3% mężczyźni (147 914). W latach 2002-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 10,8%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,7 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego (41,1) oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (42). Pozytywnych informacji dostarcza ponadto prognozowana wielkość populacji SOF do 2050 roku. Pomimo ogólnokrajowego trendu kurczenia się populacji mieszkańców Polski, do 2050 roku liczba mieszkańców SOF zmniejszy się zaledwie o 1 %. Korzystne procesy demograficzne przysłaniane są jednak ujemnym wskaźnikiem migracji, która związana jest przede wszystkim z migracją zarobkową i chęcią poprawy jakości życia, która w większych miastach jest niewspółmiernie wyższe.

Wyzwaniem dla całego obszaru jest wypracowanie modelu działań hamujących odpływ ludzi, zwłaszcza młodych, do większych miast. Aby tego dokonać należy podjąć szereg interwencji w wielu dziedzinach jak dostępność komunikacyjna, rynek pracy, opieka zdrowotna, opieka przedszkolna i żłobkowa. Stworzenie dogodnych warunków do zamieszkania i samorealizacji zawodowej sprzyjać będzie budowaniu silnego regionu, mogącego rywalizować z innymi ośrodkami aglomeracyjnymi na terenie całego kraju.

Bez wątplenia podstawowymi atutami Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego są walory turystyczne i atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny stanowiące spory potencjał do rozwoju agroturystyki. Sądecki Obszar Funkcjonalny to kraina różnorodności, gościnnych ludzi i niezliczonych turystycznych szlaków. Zachwyca malowniczym krajobrazem z kotlinami, rzekami i dolinami. Jest to region bogaty kulturowo, a zachowanie tradycji ma dla mieszkańców wielką wartość. Wpływy różnych grup etnicznych: Lachów i Górali Sądeckich, Pogórzan, Łemków, Żydów, Niemców Galicyjskich i Cyganów Karpackich tworzą barwny obraz przeplatających się kultur i przejawiają w różnych dziedzinach życia, m.in. folklorze, budownictwie, stroju. Dziedzictwo Sądecczyzny widać na szlakach tematycznych, tj. Szlaku Architektury Drewnianej, Małopolskim Szlaku Ogrodów, Małopolskim Szlaku Owocowym, czy Małopolskim Szlaku Winnym.

Wypoczywać aktywnie na Sądecczyźnie można na wiele sposobów. Turyści mogą skorzystać z atrakcji takich jak spływy tratwami, kajakowe oraz pontonami np. rzeką Poprad. Latem baseny, kąpieliska oraz parki linowe są pełne gości. Pasma Beskidów przyciągają

malowniczym ukształtowaniem terenu, dobrze opisanymi trasami i obecnością wyciągów. Prócz przemierzania licznych górskich szlaków, doskonałym pomysłem na zwiedzanie Sądeczyzny jest podróż rowerem kilometrami przepięknych tras rowerowych takich jak: EuroVelo11, VeloMałopolska, VeloDunajec, VeloNatura, AquaVelo, Karpacki Szlak Rowerowy. Koneserów tradycyjnych smaków zachwycą miody i produkty pszczele, maliny, jabłka, trunki i produkty z lokalnych winnic, zamknięte w słoikach skarby leśnego runa, a nade wszystko sądeckie lody wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych.

Wśród mocnych stron Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego nie sposób wymienić znanych i docenianych nie tylko w kraju, ale również w Europie i na świecie przedsiębiorstw zatrudniających ogrom pracowników. Przedsiębiorstwa te przyczyniają się nie tylko do rozwoju gospodarczego całego obszaru ale również jego promocji poprzez swoją ogromną renomę i rozpoznawalność, a należą do nich m.in. Fakro (drugi największy producent okien dachowych w Europie), Konspol (największy w Polsce producent drobiu), Newag (producent taboru kolejowego), Wiśniowski (producent bram garażowych), Batim (usługi transportowe i spedycyjne), Koral (największy producentem lodów w Polsce) czy Dako (zajmująca się produkcją okien i drzwi z PVC, drewna i aluminium oraz rolet zewnętrznych i bram garażowych).

W Nowym Sączu swoje siedziby posiadają dwie uczelnie wyższe, co znacznie podnosi status całego regionu. Jedną z pierwszych prywatnych uczelni w kraju, założoną w 1991 roku – Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University oraz publiczną Akademię Nauk Stosowanych (wcześniej Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) założoną w 1998 rok. W roku akademickim 2021/2022 w Nowym Sączu kształciło się blisko 6 300 studentów.

Funkcjonowanie szkół wyższych traktować należy jako ważny element struktury społeczno-gospodarczej oraz istotny czynnik rozwoju lokalnej gospodarki. Z jednej strony szkoły wyższe stają się kreatorem wiedzy, nauki, innowacji oraz odgrywają istotną rolę w kształceniu kapitału ludzkiego, z drugiej – funkcjonują w lokalnej przestrzeni jako pracodawcy oraz inwestorzy i jednocześnie są magnesem przyciągającym do miasta studentów, którzy z kolei generują popyt na dobra i usługi oraz współtworzą lokalne zasoby demograficzne i zasoby pracy. Szkoły wyższe są również jednym z istotnych atrybutów promocji miasta oraz współtworzenia marki nie tylko samego ośrodka akademickiego, ale także regionu, w którym funkcjonują.

SŁABE STRONY

- słaba dostępność komunikacyjna
- niekorzystna sytuacja na rynku pracy (dostęp do miejsc pracy)

- zanieczyszczenie i degradacja środowiska naturalnego
  - słaby dostęp do opieki żłobkowej i przedszkolnej
- niedostatecznie rozwinięta baza sportowo - rekreacyjna i kulturalna
- niedostateczna promocja obszaru pod względem gospodarczym i turystycznym
  - niska aktywność lokalna mieszkańców
- niedostateczne wykorzystanie wolnych terenów pod inwestycje

Kluczowym czynnikiem rozwojowym dla miast, a także całych regionów jest odpowiednia infrastruktura kolejowa i drogowa, wraz z szeroką ofertą połączeń funkcjonujących na tychże drogach i liniach kolejowych. Ich wysoka jakość zwiększa dostępność edukacji i kultury, tworzy dodatkowe miejsca pracy i zachęca młodych ludzi do pozostania na stałe w rodzinnych okolicach. Niedostatek konkurencyjnej infrastruktury transportowej pociąga za sobą brak zainteresowania potencjalnych inwestorów, chcących oferować swoje produkty także w innych regionach kraju. To w konsekwencji skutkuje niższymi płacami w regionie zmonopolizowanym przez lokalnych producentów, a co za tym idzie – odpływem młodych mieszkańców do dużych aglomeracji, gdzie perspektywy zatrudnienia są o wiele bardziej atrakcyjne finansowo. Młodzi mieszkańcy przy wykluczeniu i stagnacji małych miast powiatowych często zmuszeni są do emigracji do dużych miast. Powoduje to odpływ młodych, wykształconych, inteligentnych ludzi, którym duże miasta oferują karierę i większe dochody.

Istotnym obszarem wymagającym podjęcia stanowczych i natychmiastowych działań jest przede wszystkim stan jakości powietrza i degradacja środowiska naturalnego. W ślad za przyjętą ideą zrównoważonego rozwoju województwa, poprawa jakości powietrza stanowi jedno z kluczowych działań. Jego realizacja następować będzie poprzez interwencje w obszarze głębokiej modernizacji budynków, montażu instalacji OZE, wymiany nieekologicznych źródeł ciepła oraz ograniczenia indywidualnego ruchu samochodowego poprzez m.in. budowę parkingów P&R oraz rozwój transportu publicznego wewnątrz obszaru funkcjonalnego.

Jakość powietrza na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również w całym Województwie Małopolskim w dalszym ciągu nie spełnia kryteriów określonych dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, o czym świadczą pomiary jakości powietrza prowadzone corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ). Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, zaś w okresie letnim bliskość głównych dróg z intensywnym ruchem, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, emisja ze źródeł komunikacyjnych. Emisja zanieczyszczeń powstająca wskutek

ogrzewania budynków spowodowana jest przede wszystkim stosowaniem paliw niskiej jakości oraz stanem technicznym urządzeń grzewczych (kotłów bezklasowych). Do podstawowych barier w wymianie źródeł ciepła należą przede wszystkim czynniki ekonomiczne oraz techniczne.

W wielu miejscach na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego brak jest technicznych możliwości podłączenia budynków do sieci gazowej i ciepłowniczej, co dodatkowo utrudnia likwidację nieekologicznych źródeł ciepła. Dodatkowym utrudnieniem jest niekorzystne położenie wpływające na ograniczone możliwości samooczyszczania się powietrza atmosferycznego.

Do działań podejmowanych przez samorządy tworzące SOF, na rzecz poprawy jakości powietrza należy m.in. realizowanych od kilku lat program wymiany starych kotłów na paliwa stałe na piece gazowe lub nowoczesne kotły węglowe.

W gminach Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach programu „LIFE” utworzona została sieć 16 ekodoradców, do zadań których należy doradztwo w zakresie realizacji inwestycji dotyczących wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji lub instalacji odnawialnych źródeł energii oraz najbardziej efektywnych sposobów ograniczenia emisji w tym zapobieganie ubóstwu energetycznemu poprzez działania służące oszczędności kosztów energii.

Jednym z wyzwań w perspektywie najbliższych lat będzie intensyfikacja działań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym. To model produkcji i konsumpcji, który polega na dzieleniu się, pożyczaniu, ponownym użyciu, naprawie, odnawianiu i recyklingu istniejących materiałów i produktów tak długo, jak to możliwe. W ten sposób wydłuża się cykl życia produktów. W praktyce oznacza to ograniczenie odpadów do minimum. Kiedy cykl życia produktu dobiega końca, surowce i odpady, które z niego pochodzą, powinny zostać w gospodarce. Można je z powodzeniem wykorzystać ponownie, tworząc w ten sposób dodatkową wartość.

Wszystkie jednostki wchodzące w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego objęte są zorganizowanym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, które odbierane są w podziale na odpady selektywnie zebrane oraz zmieszane. Odbiór odpadów selektywnie zebranych następuje „u źródła” czyli bezpośrednio z terenu nieruchomości i oparty jest o system bezpośredniego odbioru zmieszanych odpadów komunalnych oraz selektywnie zebranych frakcji. Mieszkańcy mogą korzystać także z 15 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów, które są zlokalizowane na terenie gmin tworzących SOF.

Na terenie gmin SOF od 2001 roku realizowany jest program usuwania odpadów zawierających azbest, który został opracowany i wdrożony ze względu na narastający problem bezpiecznego dla środowiska i kosztownego procesu unieszkodliwiania tych niebezpiecznych odpadów. W latach 2020-2021 przekazano do unieszkodliwienia łącznie 1 814,7 Mg odpadów azbestowych z 658 posesji. Również w mieście Nowy Sącz, zgodnie z obowiązującym

„Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” oraz przyjętym Uchwałą Nr XV/158/2019 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 27 czerwca 2019 r. „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta Nowego Sącza” udzielane są dotacje na realizację usługi polegającej na usunięciu i przekazaniu do unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest.

Podstawą działań zmierzających do poprawy i ochrony środowiska naturalnego jest uświadomienie mieszkańców o istniejącym problemie oraz ich czynne zaangażowanie w działania na rzecz ochrony klimatu. Liczne kampanie promocyjne i eventy pozwalają uświadomić społeczeństwo o skali problemu z jakim należy się zmierzyć w kolejnych latach.

Słabą stroną obszaru pozostaje nadal niedostatecznie wykorzystany potencjał gruntów inwestycyjnych, który w przypadku wzrostu atrakcyjności obszaru funkcjonalnego, mógłby przyczynić się do zwiększenia aktywności inwestorów zewnętrznych na tym terenie.

Aby tego dokonać, poza działaniami w obrębie samej gospodarki, niezbędne jest również podjęcie działań zmierzających do ograniczenia ryzyka, które stanowi istotne kryterium wyboru lokalizacji inwestycji (w tym celu należy podejmować działania zmierzające do rewitalizacji obszarów zdegradowanych, zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym).

SZANSE

- rozwój sieci ścisłej współpracy pomiędzy gminami w obrębie Stowarzyszenia Sądecki Obszar funkcjonalny
- budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych
  - rozwój transportu publicznego
- rozwój infrastruktury technicznej (w tym: sieci wodociągowej i kanalizacyjnej)
  - promocja i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- rozwój turystyki, w tym infrastruktury oraz bazy noclegowej i gastronomicznej

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to forma współpracy samorządów współfinansowana ze środków Funduszy Europejskich. Podstawowym celem ZIT jest sprzyjanie rozwojowi miejskich obszarów funkcjonalnych. Realizacja ZIT polega przede wszystkim na współpracy jednostek samorządowych wchodzących w skład obszarów funkcjonalnych oraz wykonywaniu wspólnych zintegrowanych projektów zawartych w strategii ZIT. Działania realizowane przez 17 jednostek administracyjnych tworzących Sądecki Obszar funkcjonalny mają na celu:

- inteligentny wzrost gospodarczy (np. umocnienie zależności funkcjonalnych, korzyści aglomeracji, wzrost znaczenia kapitału społecznego, sieciowanie);
- zrównoważony wzrost gospodarczy (wykorzystanie zasobów przestrzeni dla odnawialnych źródeł energii, kształtowanie zwartych, zrównoważonych miast, rozwój proekologicznego transportu, korytarze ekologiczne);
- wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu (aktywizacja ludności oraz ułatwianie dostępności pracy, usług).

Wśród najważniejszych priorytetów, które mają lub mogłyby mieć istotny wpływ na rozwój SOF w kolejnych latach, rozwiązanie istniejących problemów i barier oraz zwiększanie konkurencyjności regionu wskazać należy przede wszystkim dostępność komunikacyjną (szerzej opisaną po stronie „słabych stron” regionu) oraz w dalszej kolejności budowę nowych i modernizację istniejących dróg i ciągów pieszo-rowerowych czy rozwój transportu publicznego. Rozwiązanie problemu dostępności komunikacyjnej regionu pozwoli zarówno potencjalnym, zagranicznym inwestorom, jak i lokalnym przedsiębiorcom na swobodne pozyskiwanie pracowników, nie tylko z rejonu SOF, ale i spoza niego. Zachęci to również nowe podmioty do inwestycji na obszarze SOF tworząc nowe miejsca pracy i napływ kapitału.

Rozwój wewnętrznej sieci transportu publicznego, zarówno samochodowego, kolejowego jak i rowerowego jest niezbędnym krokiem do swobodnego przepływu turystów pomiędzy turystycznymi gminami obszaru. Łatwość w podróżowaniu może przyczynić się do stworzenia spójnej oferty turystycznej całego regionu z korzyścią dla wszystkich gmin członkowskich tworzących Sądecki Obszar Funkcjonalny.

Diagnoza stanu jakości powietrza na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, jak i większości województwa małopolskiego, wskazuje, że za zły stan jakości powietrza (szczególnie w przypadku pyłu PM10 i benzo(a)pirenu) odpowiedzialna jest głównie tzw. „niska emisja”, czyli zanieczyszczenia pochodzące z indywidualnych systemów grzewczych. Dodatkowym elementem jest również występowanie specyficznych warunków meteorologicznych (niskie prędkości wiatrów – słabe przewietrzanie) i topograficznych (usytuowanie miast i zabudowy wiejskiej w kotlinach lub dolinach rzek). Szansą na przeciwdziałanie temu zjawisku jest podjęcie działań zmierzających do poprawy jakości powietrza realizowanych poprzez kampanie promocyjne czy dofinansowania w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, a także w zakresie stosowania ekologicznych (niskoemisyjnych źródeł spalania, ograniczających powstawanie odpadów) rozwiązań i technologii przyczyniających się do rozwoju turystyki w sposób zapewniający poszanowanie środowiska, z jednoczesnym podnoszeniem walorów turystycznych regionu.

Mając na względzie zasadność i efektywność podejmowania zintegrowanych działań, jako główne wyzwania, które należy podjąć, aby zrealizować wizję Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w zakresie rozwijania innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki należy zapewnić przedsiębiorcom dostęp do innowacyjnych i odpowiadających ich potrzebom usług, które wpłyną na zwiększenie ich innowacyjności i konkurencyjności, ich profesjonalizację i zapewnienie komplementarności świadczonych przez nie usług z jednej strony w zakresie monitorowania potrzeb przedsiębiorców, z drugiej zaś w zakresie budowania na tej podstawie dopasowanej oferty wsparcia.

Szereg działań podejmowanych w tym zakresie jak również w obszarze zintegrowanego zarządzania SOF umożliwi realizację pozytywnych zmian, które przełożą się na jakość życia mieszkańców SOF przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

ZAGROŻENIA

- brak inwestycji w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej regionu
- odpływ ludzi młodych, aktywnych i wykształconych do dużych aglomeracji
  - niski poziom wynagrodzeń
  - brak specjalistów i wykwalifikowanego personelu
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi
  - negatywne skutki kryzysu gospodarczego i energetycznego

Rozważania i dywagacje na temat budowy „Sądeczanki” (nowej drogi łączącej Sądecczyznę z Brzeskiem) czy nowego połączenia kolejowego Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark / Mszana Dolna trwają od wielu lat. Niestety wszelkie działania w tym zakresie nie przynoszą wymiernych efektów.

Najbardziej obciążonym a jednocześnie kluczowym dla regionu Sądecczyzny odcinkiem drogowym jest droga krajowa numer 75. Zarówno jej możliwości przepustowe, jak i stan oraz uwarunkowania techniczne w sposób istotny ograniczają transport towarów oraz osób na trasie z Muszynki do Brzeska i dalej do Krakowa.

Budowa nowej drogi ekspresowej byłaby bez wątpienia silnym bodźcem rozwojowym dla całego obszaru funkcjonalnego. Wśród szeregu korzyści należy wymienić przede wszystkim:

- szacowane skrócenie czasu jazdy do około 60 minut, co umożliwiłoby przyciągnięcie do obszaru funkcjonalnego nowych inwestorów, co wiąże się z powstaniem dodatkowych miejsc pracy,

- mieszkańcy regionu sądeckiego otrzymaliby możliwość rozpoczęcia pracy czy studiów na terenie Krakowa, bez zmiany miejsca zamieszkania,
- podniesienie standardu drogi poprawiłoby bezpieczeństwo podróżnych,
- nowa droga ekspresowa ułatwiłaby dalszy rozwój przedsiębiorstw funkcjonujących w SOF, które większość swoich produktów sprzedają w innych regionach Polski czy nawet Europy.

Realia są jednak takie, że w najbliższej przyszłości zakłada się jedynie przebudowę DK 75, co najprawdopodobniej spowodowane jest brakiem środków finansowych na całkowicie nową trasę.

Jedną z konsekwencji powyższego stanu rzeczy jest niski poziom wynagrodzeń, co należy postrzegać w kategorii fenomenu biorąc pod uwagę to, iż na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego prosperują cztery firmy zatrudniające ponad 500 osób: Fakro (drugi największy producent okien dachowych w Europie), Konspol (największy w Polsce producent drobiu), Newag (producent taboru kolejowego) i Wiśniowski (producent bram garażowych), a w samym Nowym Sączu mieszka aż 104 milionerów. To mniej więcej tyle, co w ponad dwukrotnie większym Rzeszowie. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest bez wątpienia brak alternatyw dla większości pracowników (zbyt duże odległości do większych miast) oraz znikoma presja na pracodawcach związana z podnoszeniem poziomu wynagrodzeń.

W Polsce od prawie 30 lat obserwujemy spadek liczby urodzeń, co prowadzi do zmniejszenia udziału najmłodszych grup wiekowych, w stosunku do wzrostu udziału roczników najstarszych w populacji ludności polskiej. Strategicznym wyzwaniem w perspektywie kolejnych lat będzie zapewnienie szerszej dostępności i poprawa jakości obecnej oferty usług społecznych, w postaci opieki dziennej czy całodobowej dla osób starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych oraz usług wytchnieniowych dla członków rodzin tych osób.

W związku z pogłębiającym się najpoważniejszym od dekad kryzysem energetycznym w UE pod znakiem zapytania pozostaje kwestia dalszego rozwoju gospodarczego Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Wysokie ceny energii, szczególnie dotkliwe są dla małych przedsiębiorstw i gospodarstw domowych o niskich dochodach. Wielu lokalnych przedsiębiorców zmuszonych jest zamknąć lub zawiesić swoją działalność, przytłoczeni ciężarem kosztów prowadzenia biznesu. Niekorzystne zmiany przekładają się na mniejsze wpływy budżetowe z tytułu podatków, likwidację miejsc pracy i pogorszenie nastrojów społecznych.

Przeprowadzona analiza oparta na wynikach diagnozy Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego wskazuje na wielokierunkowość działań, koniecznych do podjęcia w najbliższych latach, zmierzających do niwelacji negatywnych czynników zaburzających prawidłowy i zrównoważony rozwój całego obszaru. Diagnoza SOF pozwoliła określić podstawowe kierunki działań, a ich zakres wynika bezpośrednio ze zdiagnozowanych potrzeb jednostek SOF. Należy podkreślić, że Sądecki Obszar Funkcjonalny swoją koncepcję rozwoju opiera na usługach publicznych, rozwoju gospodarczym, usprawnieniu powiązań komunikacyjnych, przy zachowaniu wartości przyrodniczych i kulturowych obszaru.

Przy wykorzystaniu mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych planuje się ograniczyć wsparcie do celów odnoszących się do wysokiej jakości środowiska naturalnego i dążenia do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz wysokiej jakości życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Zadania z zakresu poprawy jakości środowiska naturalnego są odpowiedzią na postępujące zmiany klimatyczne i budowanie odporności na te zmiany. Poprzez inwestycje w OZE, termomodernizację budynków użyteczności publicznej czy zrównoważony transport miejski wypełniane będą cele nadrzędne ujęte w m.in. w Europejskiej Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 czy Europejskim Zielonym Ładzie.

Działania społeczne natomiast są odpowiedzią na postępujące zmiany, związane głównie ze starzeniem się społeczeństwa. Ciągłe rosnące zapotrzebowanie na usługi w postaci dziennej lub całodobowej opieki nad osobami starszymi, niesamodzielnymi czy niepełnosprawnymi stawiają spore wyzwanie na przyszłość dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Rozwiązania upatruje się w stworzeniu wspólnej oferty dedykowanej do wymienionej grupy społecznej zapewniającej kompleksowe wsparcie dostosowane do bieżących potrzeb.

---

5. Wizja i cele strategii ZIT

Cele i priorytety rozwojowe SOF zdefiniowano w oparciu o analizę trendów rozwojowych współczesnych miast oraz szeroką debatę przedstawicieli Gmin ZIT i wyniki konsultacji społecznych. Dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze nie widać innej alternatywy, niż wejście na ścieżkę wielokierunkowej oraz wielopoziomowej kooperacji w warunkach rosnącej konkurencji terytorialnej. Skłania to do koordynacji procesów rozwojowych w obrębie miejskiego obszaru funkcjonalnego, przy wykorzystaniu dostępnych instrumentów realizacji działań, m.in. w formule ZIT.

Przeprowadzone analizy wskazują na istnienie w obszarze funkcjonalnym Nowego Sącza problemów, których rozwiązanie możliwe jest dzięki realizacji w ramach współpracy partnerskiej Gmin. Obszar posiada jednocześnie ogromny potencjał rozwoju oraz doświadczenie w realizacji złożonych działań i interwencji, a społeczność Gmin SOF dostrzega konieczność oraz możliwości współpracy. W wyniku przeprowadzonych analiz i konsultacji przyjęto następujące brzmienie **wizji rozwojowej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego**.

5.1 Wizja Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

W wyniku *realizacji* Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w latach 2021-2027 r. Sądecki Obszar Funkcjonalny charakteryzować się będzie:

Wysoką konkurencyjnością gospodarki, która zostanie osiągnięta dzięki realizacji inwestycji, udostępnieniu terenów, do prowadzenia działalności gospodarczej oraz tworzone są atrakcyjne miejsca pracy. Cel ten zostanie osiągnięty także przez rozwój kwalifikacji personelu poprzez rozszerzenie oferty kształcenia ustawicznego.

Wysoką jakością środowiska naturalnego i dążeniem do neutralności klimatycznej, przejawiającą się w poprawie jakości powietrza, będącej efektem licznych zintegrowanych działań w obszarze zwiększenia efektywności energetycznej budynków oraz likwidacji nieekologicznych źródeł ciepła. Poprawa jakości powietrza będzie także rezultatem przedsięwzięć w obszarze transportu publicznego. Dzięki rozbudowanej sieci ścieżek rowerowych oraz budowie sieci parkingów P&R i węzłów przesiadkowych, komunikacja publiczna stanie się atrakcyjnym środkiem transportu. Spowoduje to zmniejszenie ilości podróży komunikacją indywidualną na

rzecz transportu zbiorowego, co pozwoli na ograniczenie emisyjności transportu prywatnego. Nie bez znaczenia dla poprawy jakości środowiska będą też inwestycje w sektor gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz sektor gospodarki odpadami. Dzięki tym inwestycjom, w wybranych obszarach SOF, zwiększy się odsetek osób korzystających z kanalizacji sanitarnej.

Wysoką jakością życia. Potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych zostaną w dużej mierze zaspokojone dzięki projektom służącym poprawie warunków opieki zdrowotnej oraz udostępnieniu usług społecznych. Ponadto dzięki nowym miejscom dziennej opieki osoby starsze i niepełnosprawne oraz ich opiekunowie będą mogli korzystać z fachowej pomocy i wsparcia. Wpływ na jakość życia mają też warunki edukacyjne. Na terenie całego SOF zwiększy się dostępność miejsc edukacji żłobkowej i przedszkolnej. Proces kształcenia zawodowego także ulegnie poprawie dzięki ukierunkowaniu na lepsze dopasowanie do oczekiwań rynku pracy. Z oferty kształcenia zawodowego skorzystają zarówno uczniowie szkół zawodowych, jak i osoby dorosłe chcące podnieść swoje kwalifikacje zawodowe.

Zintegrowanym zarządzaniem. SOF będzie efektem pozytywnych doświadczeń współpracy podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii ZIT. Wspólne podejście do problemów rozwoju Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego pozwoli na wypracowanie obszarów rozwoju, w których współdziałają ze sobą jednostki samorządu terytorialnego oraz podmioty z nimi powiązane.

Tak sformułowana i opisana wizja odpowiada aspiracjom mieszkańców SOF, a także uwzględniająca aktualną pozycję Sądeczyny na tle innych miast średnich w Polsce. Realizacja wizji wymaga ukierunkowania polityki rozwoju w skali subregionalnej na wykorzystaniu potencjałów Nowego Sącza i jego strefy podmiejskiej. Wzmocnienie funkcji Nowego Sącza powinno przy tym wiązać się z osłabieniem zidentyfikowanych barier rozwojowych. Zgodnie z zapisami projektu RPO WM, interwencja w formule Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej powinna przyczynić się do osiągnięcia celów określonych dla Obszarów Strategicznej Interwencji państwa – „miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze”.

W rozumieniu RPO WM, interwencja taka obejmować będzie szereg zintegrowanych przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, przypisanych konkretnym celom tematycznym i priorytetom inwestycyjnym. Ogranicza to zakres interwencji w formule ZIT, w stosunku do – wykazanych w diagnozie – obszarów problemowych.

W konsekwencji, cele rozwojowe Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego determinowane są trzema wyznacznikami:

- diagnozą problemów SOF,
- wizją rozwojową SOF,

- dziedzinami interwencji publicznej, wskazanymi w RPO WM jako dedykowane dla ZIT (jako wyraz konkretyzacji polityki regionalnej Unii Europejskiej i Państwa).

Cele rozwojowe Strategii ZIT nie odzwierciedlają wszystkich aspiracji i dążeń wspólnoty SOF, a jedynie te, które w opisywanej formule są możliwe do zrealizowania. Cele, priorytety, działania i lista przedsięwzięć Strategii są zintegrowane i odnoszą się, w warunkach stworzonych przez ZIT w perspektywie 2021-2027 r., w sposób kompleksowy do problemów i potencjałów SOF. Podkreślić należy nie tylko włączenie do Strategii projektów komplementarnych, ale również komplementarność na poziomie priorytetów i działań, w tym włączenie tzw. projektów miękkich, służących promowaniu oraz wspierających budowę więzi wspólnotowej.

5.2 Opis celów rozwojowych strategii ZIT

5.2.1 Cel 1: Wysoka konkurencyjność gospodarcza Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Cel 1 odnosi się wprost do wyzwań rozwojowych współczesnego świata, a jednocześnie odpowiada założeniom dotyczącym polityki miejskiej Unii Europejskiej i kraju. Warunkiem wzmocnienia potencjału gospodarczego jest przy tym – obok innych działań, pozostających poza formami interwencji dopuszczonymi dla ZIT przez RPO WM – zwiększenie oferty terenów dla prowadzenia działalności gospodarczej. Rozwijanie potencjału przemysłowego wymaga dysponowania odpowiednimi zasobami siły roboczej o stosownych kwalifikacjach i kompetencjach, co znajduje odzwierciedlenie w komplementarnych działaniach. Wspiera zatem oba te filary podnoszenia **konkurencyjności SOF**, zwiększając wybrane potencjały, związane z rozwojem gospodarczym.

5.2.2 Cel 2: Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Obszary funkcjonalne miast powinny stawić czoło wyzwaniom środowiskowym, ograniczając zużycie zasobów, a zwłaszcza energii i przygotowując się do skutków zmian klimatu. Poważnym wyzwaniem jest przy tym konieczność ograniczenia zanieczyszczenia powietrza na terenie SOF. Dotyczy to przede wszystkim dwóch źródeł zanieczyszczeń: niskiej emisji z palenisk domowych oraz transportu. Pierwsze źródło zanieczyszczeń związane jest

z wysokim udziałem nisko sprawnych i wysokoemisyjnych kotłów na paliwa stałe jako podstawy domowych systemów grzewczych. Emisja transportowa związana jest z rosnącym udziałem transportu indywidualnego. Wiąże się to też z brakiem należytych powiązań różnego typu środków transportu, szczególnie zbiorowego (w tym rozwiązań P&R), oraz niewystarczającym systemem dróg dla rowerów, łączących Gminy ZIT. Polepszanie jakości środowiska naturalnego wiąże się też z poprawą dostępności sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w niektórych obszarach strefy podmiejskiej SOF oraz z usprawnieniem systemu gospodarki odpadami.

Istnieje konieczność poprawy efektywności energetycznej budynków, rozwoju ciepłownictwa systemowego, redukcji zanieczyszczenia powietrza (ograniczenia niskiej emisji), w tym poprzez zrównoważony transport łączący miasto i jego obszar funkcjonalny. Szczególnie zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych wielorodzinnych oraz ograniczenie niskiej emisji, wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności ukierunkowywać powinny realizację projektów poprawiających jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

Dodatkowo wspierana będzie interwencja, z zakresu rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach, służąca poprawie i zachowaniu różnorodności biologicznej. Stosowanie rozwiązań wykorzystujących naturalne procesy występujące w przyrodzie zapewnią korzyści ekologiczne, gospodarcze i społeczne. Rozwój zielonej infrastruktury pozwoli uzupełnić szarą infrastrukturę, poprawić warunki funkcjonowania ekosystemów w miastach oraz przyczyni się do złagodzenia efektu miejskich wysp ciepła.

5.2.3 Cel 3: Wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Ważnym elementem jakości życia są sprawy społeczne i przeciwdziałanie wykluczeniu, co powinno opierać się na rozwoju infrastruktury: zdrowia, edukacji, pomocy społecznej dla osób starszych oraz ulepszeniu środków interwencji kryzysowej. Cel 3 wiąże się z poprawą jakości życia mieszkańców, jako zagregowaną kategorią łączącą wiele różnorodnych elementów, ukierunkowanych na zwiększenie spójności społecznej i poprawę warunków życia. Ważnym komponentem jakości życia jest bezpieczeństwo społeczne i zdrowotne mieszkańców. Szerokie traktowanie wykluczenia społecznego, które rozumiane jest jako wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowane ubóstwem oraz jako wykluczenie z dostępu do usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe. Oznacza to, wymuszoną takimi uwarunkowaniami jak: ubóstwo, niepełnosprawność, brak dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, izolację jednostek lub grup społecznych od zbiorowości i instytucji współczesnego państwa. Jakość życia na terenie SOF będzie można zatem podnieść

wykorzystując szereg priorytetów inwestycyjnych - wsparcie infrastruktury zdrowotnej i społecznej w celu poprawy jakości i dostępu do usług zdrowotnych i społecznych oraz ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Osiągnięcie Celu 3 Strategii ZIT powiązane być powinno z przedsięwzięciami w inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz „zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie”. Przewiduje się poprawę dostępności edukacji przedszkolnej na terenie SOF. Podnoszenie poziomu umiejętności i kwalifikacji oraz lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy pozostają ważnymi wyzwaniem Nowego Sącza i jego obszaru funkcjonalnego. Wpłyne to na lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego.

5.2.4 Cel 4: Zintegrowane zarządzanie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Realizacja celów nie będzie możliwa, o ile nie stworzy się i nie wypracuje płaszczyzny współdziałania w ramach Gmin SOF. Obserwacje udanych procesów przekształceń miejskich obszarów funkcjonalnych potwierdzają korzyści rozwojowe wynikające z partnerskiej współpracy miasta rdzeniowego z otaczającymi obszarami wiejskimi i miastami. Tylko dzięki współpracy gmin położonych na terenie SOF możliwe będzie harmonijne wiązanie różnych interwencji i pogodzenie priorytetów rozwojowych. Oznacza to m.in. kontrolowanie suburbanizacji i doprowadzenie do tego, by obszar funkcjonalny był otwarty i dostępny, rozwijał się w sposób zrównoważony i zapewniający dobrze zorganizowane przestrzenie publiczne i tereny zieleni. Współpraca w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego to także sprawnie zarządzane, w sposób partnerski integrujące działania administracji publicznej, organizacji społecznych, przedsiębiorców i mieszkańców. Wsparcie ukierunkowane będzie na realizację działań przyczyniających się do ochrony i rozwoju lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju oferty turystycznej bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych. Rezultatem będzie podniesienie atrakcyjności gmin, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, gdyż turystyka to sektor, który tworzy rynek pracy i umożliwia wzrost zatrudnienia.

Schemat celów i priorytetów Strategii ZIT oraz powiązania pomiędzy zidentyfikowanymi problemami obszaru, planowanymi działaniami i zakładanymi efektami realizacji Strategii ZIT przedstawiono poniżej.

Tabela 1. Cele strategii ZIT

Cel główny	Cel szczegółowy	Działanie
1. Wysoka konkurencyjność gospodarcza Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	<i>1.1 Wysoki potencjał i konkurencyjność przedsiębiorstw w SOF</i>	1.1.1 Promowanie przedsiębiorczości, poprzez budowę i rozbudowę sieci stref aktywności gospodarczej (SAG) wraz z obsługującą je infrastrukturą
		1.1.2 Rozwijanie infrastruktury drogowej SOF zapewniającej dostępność do sieci TEN-T lub sieci dróg krajowych i wojewódzkich.
2. Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	<i>2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną</i>	2.1.1 Modernizacja energetyczna obiektów publicznych i mieszkaniowych oraz transformacja ciepłownictwa systemowego
		2.1.2 Inteligentne zarządzanie energią i wykorzystanie OZE w skali SOF
	<i>2.2 Czysta i zrównoważona mobilność</i>	2.2.1 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej poprzez rozwój zrównoważonego transportu metropolitalnego
		2.2.2 Inwestycje ograniczające indywidualny ruch zmotoryzowany na terenie SOF
	<i>2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego</i>	2.3.1 Inwestowanie w sektor gospodarki wodno-kanalizacyjnej
		2.3.2 Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami
2.3.3 Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach		
3. Wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	<i>3.1 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych</i>	3.1.1 Ułatwianie dostępu do opieki zdrowotnej i społecznej poprzez modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych i społecznych dla mieszkańców SOF
		3.1.2 Rozwój środowiskowych form aktywizacji i wsparcia oraz rozwój placówek pobytu dziennego i opieki całodobowej.
		3.1.3 Ułatwienie dostępu do usług z zakresu systemu pieczy zastępczej zgodnych z zasadami deinstytucjonalizacji
	<i>3.2 Inwestowanie w wiedzę i kompetencje mieszkańców SOF</i>	3.2.1 Poprawa dostępności edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie usług w sferze wychowania przedszkolnego
3.2.2 Dostosowanie systemów kształcenia, szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.		
4. Zintegrowane zarządzanie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	<i>4.1 Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna</i>	4.1.1 Wspomaganie procesu podejmowania decyzji w obszarach uznanych przez podmioty tworzące SOF za priorytetowe
		4.1.2 Współdziałanie z lokalnymi partnerami publicznymi i społecznymi na rzecz promocji współpracy w ramach SOF

6. Wskaźniki realizacji strategii ZIT

6.1 Wskaźniki rezultatu

Tabela 3. Wskaźniki rezultatu strategii ZIT

Cel szczegółowy FEM 2021-2027	Nr identyfikacyjny	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2030)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.1 Wysoki potencjał i konkurencyjność przedsiębiorstw w SOF							
3(ii)	RCR55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	użytkownicy			Dane Gmin/GUS	raz w roku
2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną							
2(i)	RCR26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(i)	RCR29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(ii)	RCR31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)	MWh/rok			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2.2 Czysta i zrównoważona mobilność							
2(viii)	RCR62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/rok			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(viii)	RCR64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy/rok	-		Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(viii)	RCR29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku

2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego							
2(v)	RCR41	Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(v)	RCR42	Ludność przyłączona do zbiorowych Systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(vi)	RCR103	Odpady zbierane selektywnie	tony/rok			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(vii)	RCR95	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby			Dane Gmin	raz w roku
3.1 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych							
4(iii)	RCR67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej	użytkownicy/rok			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
4(k)	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
4(k)	PLKCR03	Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	podmioty			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
4(k)	PLKCR04	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
3.2 Inwestowanie w wiedzę i kompetencje mieszkańców SOF							
4(f)	PLFCR011	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (kształcenie ogólne)	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
4(f)	PLFCR012	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (kształcenie zawodowe)	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
4(g)	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
4.1 Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna							
-	-	Liczba inicjatyw podejmowanych w ramach wewnętrznej współpracy międzyinstytucjonalnej na terenie SOF	sztuki				raz w roku

6.2 Wskaźniki produktu

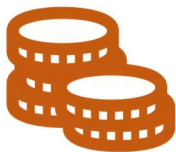
Tabela 4. Wskaźniki produktu strategii ZIT

Cel szczegółowy FEM 2021-2027	Nr identyfikacyjny	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2030)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.1 Wysoki potencjał i konkurencyjność przedsiębiorstw w SOF							
3(ii)	RCO44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	-	-	Dane Gmin/GUS	raz w roku
3(ii)	RCO46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	-	-	Dane Gmin/GUS	raz w roku
3(ii)	RCO57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	pasażerowie			Dane Gmin/GUS	raz w roku
2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną							
2(i)	RCO19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m ²			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(i)	RCO20	Wybudowane lub zmodernizowane sieci ciepłownicze i chłodnicze	km			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(ii)	RCO22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)	MW			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2.2 Czysta i zrównoważona mobilność							
2(viii)	RCO57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	pasażerowie			Dane Gmin/GUS	raz w roku
2(viii)	RCO58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km			Dane Gmin/GUS	raz w roku
2(viii)	PLRO97	Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	sztuki			Dane Gmin/GUS	raz w roku
2.3 Poprawa stanu środowiska							
2(v)	RCO30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych	km			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

		systemów zaopatrzenia w wodę					
2(v)	RCO31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(vi)	RCO107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	EUR			Dane Gmin/GUS/WIOŚ	raz w roku
2(vii)	RCO36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	hektary			Dane Gmin	raz w roku
3.1 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych							
4(iii)	RCO113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji	osoby			Dane Gmin	raz w roku
(4iii)	RCO65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby			Dane Gmin	raz w roku
4(k)	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
4(k)	PLKCO03	Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
3.2 Inwestowanie w wiedzę i kompetencje mieszkańców SOF							
4(f)	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
4(f)	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
4(g)	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby			Dane Gmin/GUS	raz w roku
4.1 Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna							
-	-	Liczba osób objęta inicjatywami podejmowanymi w ramach wewnętrznej współpracy międzyinstytucjonalnej na terenie SOF	osoby				raz w roku

7. Źródła finansowania

Na obecnym etapie prac trudno w jednoznaczny sposób wielkość środków, przypadających Polsce i Małopolsce w latach 2021-2027. W celu skutecznej realizacji Strategii ZIT będą poszukiwane wszelkie dostępne źródła, narzędzia, metody i możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowane w dokumencie wizję, misję i cele. Zasadnicze znaczenie dla sfinansowania Strategii ma przede wszystkim katalog środków publicznych. W grupie potencjalnych źródeł finansowania wskazać należy na środki:

- Budżetów JST;
- Budżetu Województwa Małopolskiego;
- Budżetu państwa
- budżetu Unii Europejskiej,
- Wspólnej Polityki Rolnej UE
- Krajowych Programów Operacyjnych,
- Dystrybuowane poprzez programy i instrumenty centralnie zarządzane przez Komisję Europejską
- Norweskiego Mechanizmu Finansowego
- Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021-2027 Małopolska Przyszłości,
- Programów rządowych, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych,
- inne środki publiczne.

Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności

kryzysy.

W wyniku negatywnych skutków kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 państwa członkowskie Unii Europejskiej uzgodniły Plan Odbudowy dla Europy. Pakiet działań ukierunkowanych na odbudowę społeczno-gospodarczą oraz zwiększenie odporności krajów członkowskich na kolejne

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) to program, który składa się z 54 inwestycji i 48 reform. Celem jest wzmocnienie polskiej gospodarki oraz jej usprawnienie, aby łatwiej znosić wszelkie kryzysy.

Szacuje się, że dla Polski zostanie alokowane ok. 23,1 mld euro w postaci środków bezzwrotnych (dotacje) oraz ok. 34,2 mld euro w postaci pożyczek.

8. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT

8.1 Tworzenie partnerstwa

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w odniesieniu do Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego wdrażane będą w formule zinstytucjonalizowanego partnerstwa.

Miasto Nowy Sącz oraz 16 gmin powiatu nowosądeckiego powołały w tym celu Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny.

20 maja 2021 r. odbyło się zebranie założycielskie stowarzyszenia, w którym brali udział przedstawiciele gmin wchodzących w skład SOF

Wolę utworzenia Stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego wyraziły uchwałami:

- NR XXIV/608/2021 Rady Gminy Chełmiec z dnia 23 marca 2021 r.
- NR XXVII/299/2021 Rady Gminy Podegrodzie z dnia 25 marca 2021 r.
- NR XXXIX/258/2021 Rady Gminy Łabowa z dnia 29 marca 2021 r.
- NR XXXII/579/2021 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 29 marca 2021 r.
- NR XXXIII/250/2021 Rady Gminy Kamionka Wielka z dnia 29 marca 2021 r.
- Nr XXVII/340/2021 Rady Gminy Korzenna z dnia 29 marca 2021
- NR XXI/184/21 Rady Gminy Rytro z dnia 31 marca 2021 r.
- NR XLIV/487/2021 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 6 kwietnia 2021 r.
- NR XXXV/248/2021 Rady Gminy Gródek nad Dunajcem z dnia 20 kwietnia 2021 r.
- NR 45/XXXI/2021 Rady Gminy Łącko z dnia 23 kwietnia 2021 r.
- NR XXXI/255/21 Rady Gminy Nawojowa z dnia 27 kwietnia 2021 r.
- NR 246/XXV/2021 Rady Gminy w Łososinie Dolnej z dnia 29 kwietnia 2021 r.
- NR XXXII/260/2021 Rady Miejskiej w Piwnicznej-Zdroju z dnia 29 kwietnia 2021 r.
- NR XXVII/274/2021 Rady Gminy Grybów z dnia 18 maja 2021 r.
- NR XXIX/214/2021 Rady Miejskiej w Grybowie z dnia 31 maja 2021 r.

- Nr XXXV.420.2021 Rady Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna z dnia 30 czerwca 2021r.
- NR XL.318.2021 Rady Miejskiej w Krynicy-Zdroju z dnia 29 września 2021 r.

Dnia 25.08.2021 r. Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny uzyskało wpis do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: 0000914712. Stowarzyszenie działa na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o Stowarzyszeniach. Kwestie organizacyjne oraz zakres kompetencji poszczególnych organów reguluje statut.

Celem Stowarzyszenia jest:

- a) wspieranie i rozwijanie idei samorządu terytorialnego oraz reprezentowanie i obrona wspólnych interesów członków Stowarzyszenia, służących podniesieniu jakości życia mieszkańców gmin tworzących Stowarzyszenie,
- b) podejmowanie i wspieranie inicjatyw mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego oraz zrównoważony rozwój obszaru gmin tworzących Stowarzyszenie,
- c) rozwój społeczno-ekonomiczny obszaru gmin tworzących Stowarzyszenie.

Stowarzyszenie realizuje swoje zadania poprzez:

- prowadzenie zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT), stanowiącego wspólną reprezentację jednostek samorządu terytorialnego tworzących Sądecki Obszar Funkcjonalny;
- opracowanie i wdrożenie wspólnej Strategii ZIT Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego;
- wspólne planowanie, uzgadnianie i rozstrzyganie zagadnień rozwojowych;
- współdziałanie z instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie funduszy pomocowych;
- wspieranie działań członków Stowarzyszenia zmierzających do pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć prorozwojowych i wspólną realizację projektów;
- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz integracji europejskiej;
- podejmowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości;
- podejmowanie działań na rzecz podniesienia jakości rozwoju edukacji i kultury;
- wspieranie działań mających na celu wzmocnienie roli turystyki w rozwoju gospodarczym
- podejmowanie i wspieranie działań na rzecz poprawy jakości powietrza na terenie gmin wchodzących w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym modernizacji

energetycznej budynków, promocji odnawialnych źródeł energii, edukacji ekologicznej itp.

- wspieranie i podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej gmin wchodzących w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego;
- wspieranie i podejmowanie działań na rzecz efektywnej gospodarki odpadami na terenie gmin wchodzących w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego;
- wspieranie i podejmowanie działań a rzecz podniesienia jakości usług społecznych oraz poprawy dostępności do nich na terenie gmin tworzących Sądecki Obszar Funkcjonalny, w szczególności w zakresie polityki senioralnej oraz opieki nad osobami z niepełnosprawnościami;
- wspieranie i podejmowanie działań na rzecz podniesienia jakości poprawy dostępności do usług komunalnych, w szczególności zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzenie ścieków, na obszarze gmin tworzących Sądecki Obszar Funkcjonalny.

8.2 Schemat Organizacji Stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny

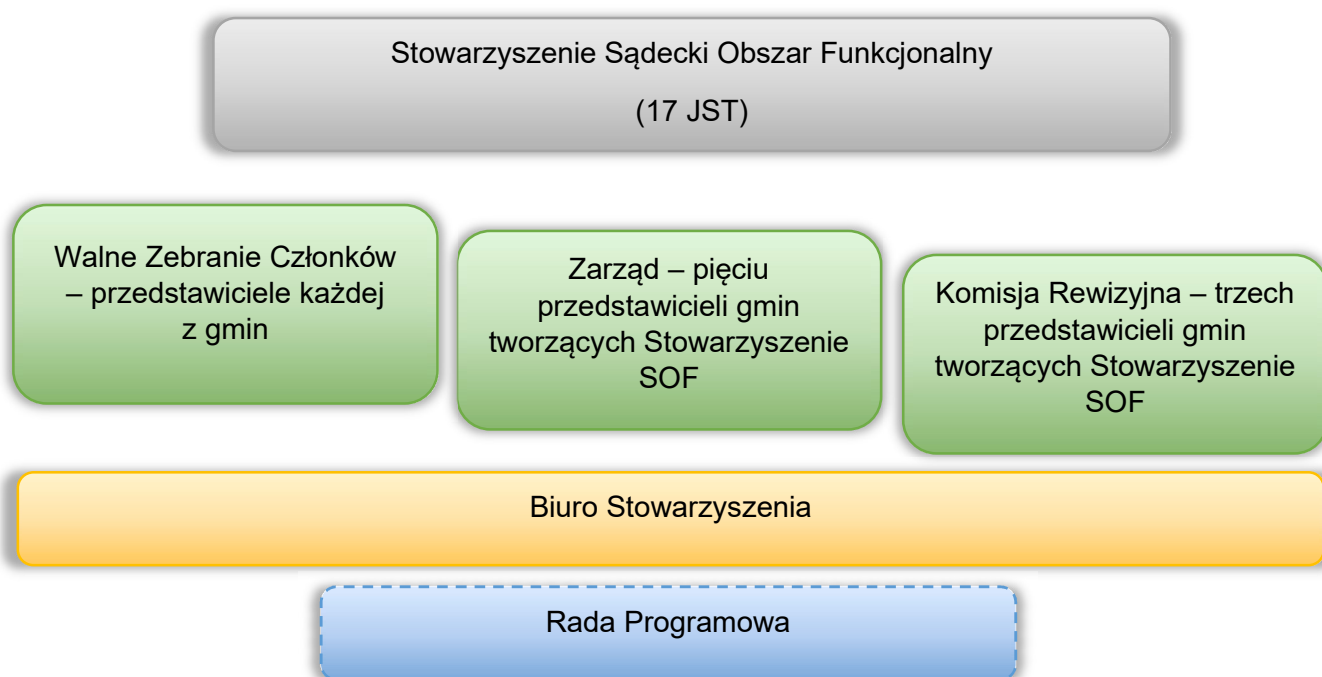

Stowarzyszenie pełni funkcję Związku ZIT (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne) i stanowi wspólną reprezentację jednostek samorządu terytorialnego wdrażających Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w rozumieniu Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079).

- Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie, które reprezentowane jest przez Prezydenta, Burmistrza lub Wójta poszczególnej jednostki samorządu terytorialnego. Jedną z wielu kompetencji Walnego Zebrania jest m.in. przyjmowanie Strategii ZIT wraz z jej zmianami w ramach procesu pozytywnego opiniowania tej Strategii oraz zatwierdzanie procedury monitorowania Strategii ZIT oraz jej zmian.
- Za kierowanie bieżącą działalnością Stowarzyszenia odpowiada Zarząd Stowarzyszenia odpowiedzialny za reprezentowanie go na zewnątrz. Wszelkie decyzje i istotne czynności realizowane są poprzez podejmowanie uchwał.
- Organem kontrolnym Stowarzyszenia jest Komisja Rewizyjna, składająca się z członków wybranych przez Walne Zebranie. Komisja kontroluje działalność Zarządu pod względem celowości, gospodarności i rzetelności, jak również zgodność podejmowanych działań z postanowieniami prawa, Statutu oraz uchwałami Walnego Zebrania.

- Obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną Stowarzyszenia oraz jego organów prowadzi Biuro Stowarzyszenia.
- Organem doradczym Stowarzyszenia jest Rada Programowa składająca się z partnerów społeczno-gospodarczych, w tym przedstawiciele środowisk społecznych, reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorców, nauki, innych podmiotów ważnych dla ZIT. Do głównych zadań Rady należy m.in. realizacja zasady partnerstwa, budowanie partycypacji i poczucia wspólnoty, integracja i współpraca ze środowiskami interesariuszy zewnętrznych.

Rysunek 20. Schemat Organizacji Stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny

źródło: Opracowanie własne

8.3 Zatwierdzanie i aktualizowanie Strategii ZIT

Zgodnie Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (art. 34 ust. 14) Strategia ZIT oraz jej zmiany są przyjmowane przez związek ZIT w trybie właściwym dla wybranej formy współpracy tj. w formie uchwały Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny.

8.4 Plan finansowy

Plan finansowy realizacji Strategii ZIT uwzględnia propozycję alokacji środków z funduszy europejskich: EFRR i EFS+, zawartą w FEM 2021-2027.

Przyjmuje się, że całkowita wartość dofinansowania realizacji Priorytetów Strategii w formule ZIT wyniesie 296 958 783 EUR, w tym 154 958 783 EUR dla FEM w podziale na: 111 089 338 € EFRR i 43 869 445 € EFS+,

W tabeli poniżej zaprezentowano zagregowany plan finansowy dla Strategii ZIT w ramach, którego planuje się zrealizować przedsięwzięcia o łącznej kwocie dofinansowania 56 280 000 mln € w formule ZIT (40 761 680,00 zł € EFRR, 15 517 598,00 mln € EFS)

Plan finansowy Strategii ograniczono do Działań Celu 2 i 3 Strategii ZIT, których realizacja jest związana z alokacją środków unijnych w formule ZIT. Z uwagi na planowaną realizację projektów w ramach tego celu, w planie finansowym nie uwzględniono na obecnym etapie Celów 1 i 4.

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Tabela 5. Plan finansowy Strategii ZIT

Cel szczegółowy Strategii ZIT	Działanie Strategii ZIT	Priorytet FEM	Cel szczegółowy FEM	Fundusz	Alokacja UE przeznaczona na ZIT (EUR)
2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną	2.1.1 Modernizacja energetyczna obiektów publicznych i mieszkaniowych	Priorytet 2. Fundusze europejskie dla środowiska	2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	EFRR	5 810 476,00
2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną	2.1.2 Inteligentne zarządzanie energią i wykorzystanie OZE w skali SOF	Priorytet 2. Fundusze europejskie dla środowiska	2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR	2 407 156,00
2.2 Czysta i zrównoważona mobilność	2.2.1. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej poprzez rozwój zrównoważonego transportu metropolitalnego	Priorytet 3. Fundusze europejskie dla transportu miejskiego	2(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	13 751 712,00
2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego	2.3.1 Inwestowanie w sektor gospodarki wodno-kanalizacyjnej	Priorytet 2. Fundusze europejskie dla środowiska	2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	EFRR	8 399 991,00
2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego	2.3.3 Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach	Priorytet 2. Fundusze europejskie dla środowiska	2(vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	EFRR	3 411 154,00
3.1 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych	3.1.1 Ułatwianie dostępu do opieki zdrowotnej poprzez modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych i społecznych dla mieszkańców SOF	Priorytet 5. Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną	4(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	EFRR	6 565 908,00

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

<p>3.1 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych</p>	<p>3.2.1 Poprawa dostępności edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie usług w sferze wychowania przedszkolnego</p>	<p>Priorytet 6. Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego</p>	<p>4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami¹⁶⁴</p>	<p>EFS+</p>	<p>1 528 086,00</p>
<p>3.1 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych</p>	<p>3.1.2: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług społecznych skierowanych w szczególności do osób wykluczonych społecznie 3.1.3 Ułatwienie dostępu do usług z zakresu systemu pieczy zastępczej zgodnych z zasadami deinstytucjonalizacji</p>	<p>Priorytet 6. Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego</p>	<p>4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>	<p>EFS+</p>	<p>14 404 800,00</p>

9. Spójność z unijnymi i krajowymi dokumentami strategicznymi

Strategia ZIT pozostaje w zgodności z najważniejszymi dokumentami strategicznymi zarówno wspólnotowymi, krajowymi, jak i regionalnymi. Jej zapisy wpisują się w cele i priorytety interwencji wskazane w poniższych dokumentach.

9.1 Dokumenty Unii Europejskiej oraz polityki spójności Unii Europejskiej 2021-2027

Umowa partnerstwa

Umowa Partnerstwa jest podstawowym dokumentem, który określa współpracę UE z Polską. To uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania Funduszy Europejskich w najbliższej dekadzie. Po negocjacjach przeprowadzonych z Komisją Europejską Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 łączy ze sobą wyzwania zidentyfikowane przez Polskę i oczekiwania Komisji Europejskiej. Określa cele i zakres interwencji, instytucje odpowiedzialne za zarządzanie funduszami, programy oraz ich finansowanie. Skierowana jest zarówno do urzędników, jak i beneficjentów, którzy realizują projekty.

W dokumencie zawarto 6 celów polityki spójności:

- Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa
- Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa
- Lepiej połączona Europa
- Europa o silniejszym wymiarze społecznym
- Europa bliżej obywateli
- Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu

Jednym z instrumentów terytorialnych służącym wzmocnieniu współpracy i partnerstw samorządów, wskazanym w dokumencie są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

Cele ujęte w niniejszej Strategii ZIT są bezpośrednio uwarunkowane celami wskazanymi w umowie partnerstwa

Ustawa wdrożeniowa

Ustawa stanowi podstawę dla realizacji umowy partnerstwa, w tym wdrażania programów dotyczących polityki spójności w perspektywie finansowej 2021-2027. Nowe przepisy wynikają z rozpoczęcia w 2021 r. nowej, siedmioletniej perspektywy finansowania polityki spójności z budżetu UE.

Ustawa wprowadza mechanizmy koordynacji programów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Funduszu Spójności. Określa również zasady i podstawowe dokumenty służące wdrażaniu funduszy strukturalnych, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Funduszu Spójności. W ustawie wprowadza się także szczegółowe przepisy dotyczące Krajowego Planu Odbudowy.

Strategia ZIT pozostaje w zgodności z zapisami ustawy wdrożeniowej dotyczącymi realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Europejska Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Dokument, którego celem jest skierowanie społeczeństwa Unii Europejskiej na ścieżkę regeneracji przyrody w najbliższym dziesięcioleciu. Wymaga ona ścisłej kooperacji nie tylko polityków i decydentów, ale także każdego z nas: obywateli, przedstawicieli nauki i biznesu, lokalnych społeczności, samorządów – a wszystko to na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, europejskim i globalnym. Założenia Strategii będą realizowane więc również w obszarze badań naukowych i innowacji (B+R). Co więcej, Europejska Strategia na rzecz Bioróżnorodności 2030 jest zgodna z wytycznymi Europejskiego Zielonego Ładu (ang. EU Green Deal – EGD). W kontekście różnorodności biologicznej uwzględnia kilka polityk: Różnorodność biologiczna, Eliminowanie zanieczyszczeń, Od pola do stołu, Zrównoważone rolnictwo, Czysta energia.

W strategii ujęto konkretne zobowiązania i działania, które należy zrealizować do 2030 r.:

- utworzenie w całej UE większej sieci obszarów chronionych na lądzie i na morzu;
- powiększenie istniejących obszarów Natura 2000, z uwzględnieniem ścisłej ochrony obszarów o bardzo dużej bioróżnorodności i wartości klimatycznej;
- rozpoczęcie planu odbudowy zasobów przyrodniczych.

Elementem wspólnym dokumentów jest realizacja działań na rzecz czystego powietrza, uwzględnionych w Celu szczegółowym 2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną Strategii ZIT.

Nowa Karta Lipska

Nowa Karta Lipska to zbiór strategicznych zasad i kierunków dobrego zarządzania miastami, który określa politykę miejską w Europie po 2020 roku. Postulaty z pierwszej wersji dokumentu są nadal aktualne, natomiast Nowa Karta Lipska mocno podkreśla potrzebę transformacji w kierunku miast sprawiedliwych, zielonych i produktywnych.

Nowa Karta Lipska, wyznacza kierunki rozwoju miast europejskich, podkreśla potrzebę ich transformacji i wskazuje zasady dobrego zarządzania miastami. Cele te, połączone ze sobą i wdrażane w sposób zrównoważony i zintegrowany, przyczyniają się do rozwoju stabilnej tkanki miejskiej odpowiadającej na wyzwania społeczne, gospodarcze i ekologiczne, zapewniającej swym mieszkańcom wysoką jakość życia.

Nowa Karta Lipska jest aktualizacją pierwszej wersji Karty Lipskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich przyjętej przez unijnych ministrów w 2007 roku. Za koniecznością jej aktualizacji ministrowie opowiedzieli się w Deklaracji Bukaresztańskiej w 2019 roku.

Powyższe cele wpisują się w zapisy Strategii ZIT w zakresie interwencji planowanych do realizacji w miejskich obszarach funkcjonalnych.

Agenda Terytorialna UE 2030

Ważnym elementem sukcesu realizacji Agendy Terytorialnej UE 2030 będzie zwiększenie spójności terytorialnej, sprawiedliwa i zielona Europa. Można to osiągnąć tylko poprzez zwrócenie większej uwagi na różnorodność miejsc w Europie. Pandemia COVID-19 zmieniła kształtowanie polityki i przyszłą perspektywę rozwoju. Wpływ pandemii i reakcje polityczne na kryzys różnią się w zależności od miejsca, co nie tylko pokazuje, że przestrzeń ma znaczenie, ale także jak bardzo nasze terytoria są współzależne.

Spójność terytorialna powinna odgrywać ważną rolę w procesie przywracania europejskiej gospodarki na właściwe tory po kryzysie wywołanym przez pandemię. Współpraca terytorialna, w tym także makroregionalna, określając wspólne cele niezbędne do walki z kryzysem, przyczyni się do zwiększenia odporności poszczególnych miejsc i opracowania

bardziej efektywnych ścieżek rozwoju po pandemii. Można to osiągnąć tylko poprzez zwrócenie większej uwagi na różnorodność przestrzenną oraz potencjał rozwojowy poszczególnych regionów UE.

Priorytety zdefiniowane w Agendzie Terytorialnej UE 2030 znajdują odzwierciedlenie w przedsięwzięciach planowanych do realizacji, ujętych w Strategii ZIT.

Europejski Zielony Ład

Postępujące w szybkim tempie zmiany klimatyczne i degradacja środowiska to obecnie kluczowe wyzwania współczesnego świata i tym samym - zagrożenie dla Europy. Powstrzymanie postępujących zmian klimatycznych wymaga radykalnych, szeroko zakrojonych i wdrażanych w dużej skali działań. Jednym z nich jest podpisane w 2015 r. przez 194 kraje i Unię Europejską Porozumienie Paryskie, w którym określono ogólnoświatowy plan działania pozwalający na ograniczenie globalnego ocieplenia do wartości poniżej 2°C oraz dążenie do utrzymania go na poziomie 1,5°C. Porozumienie Paryskie stało się podwaliną do przyjętego przez Komisję Europejską 11 grudnia 2019 r. polityki Green Deal (Europejski Zielony Ład), której nadrzędnym celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej Europy do 2050 r.

Europejski Zielony Ład (European Green Deal) zakłada realizację szeregu działań pozwalających na przekształcenie Europy w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę, charakteryzującą się:

- **zerowym poziomem emisji gazów cieplarnianych netto w 2050 r.,**
- **rozdzieleniem wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów,**
- **równym poziomem życia we wszystkich regionach.**

Cele zdefiniowane w Strategii ZIT oraz przedsięwzięcia planowane do realizacji w formie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych wpisują się w zapisy EŁZ zarówno w odniesieniu do działań społecznych (miękkich) jak i infrastrukturalnych.

9.2 Dokumenty Krajowe

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Została opracowana zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku. Zgodnie z wymogami ustawowymi określono także wynikające z KPZK 2030 ustalenia i zalecenia dla przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego województw (pzipw). W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Tym samym KPZK 2030 ma wiele cech strategii ogólnorozwojowej, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego. Drogą do zapewnienia tych celów jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i w odniesieniu do różnych terytoriów (w tym w szczególności do obszarów funkcjonalnych). Polityka przestrzenna będzie wzmacniać powiązania funkcjonalne między ośrodkami będącymi biegunami wzrostu całego kraju. Działania skoncentrują się na intensyfikacji powiązań funkcjonalnych, przede wszystkim w zakresie funkcji: gospodarczych i sektora badawczo-rozwojowego, społecznych, edukacyjnych, symbolicznych, w tym kulturowych.

Realizacja celów Strategii ZIT przyczyni się do umacniania obszaru funkcjonalnego, poprzez realizację działań zintegrowanych mających wpływ na cały jego obszar bądź większą jego część.

Krajowa Polityka Miejska 2030

Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM 2030) jest dokumentem ukierunkowanym na zrównoważony rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych. Koncentruje się na działaniach i instrumentach zorientowanych terytorialnie, które odpowiadają aktualnym wyzwaniom stojącym przed miastami oraz miejskimi obszarami funkcjonalnymi. Polityki publiczne realizowane przez liczne instytucje, szczególnie rządowe, powinny umożliwiać jak

najlepsze wykorzystanie potencjałów oraz przewag konkurencyjnych polskich miast dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego. W KPM określono kierunki rozwoju miast, które mają stać się przestrzeniami przyjaznymi mieszkańcom oraz atrakcyjnymi dla sektora biznesu. Zgodnie z zapisami dokumentu, miasta powinny rozwijać się w sposób zrównoważony, jednocześnie stając się motorem rozwojowym – zarówno w skali regionalnej jak i lokalnej.

Do głównych zadań, jakie wyznacza miastom dokument jest przeciwdziałanie chaosowi przestrzennemu, angażowanie mieszkańców w zarządzanie miastami, tworzenie zrównoważonej mobilności miejskiej oraz podejmowanie działań na rzecz niskoemisyjności i efektywności energetycznej.

Wśród wielu wyzwań zawartych w KPM 2030 wyróżnić należy m.in.: Wyzwanie III: Wzmocnienie współpracy samorządowej w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych odnoszące się bezpośrednio do Działań Celu 4 Strategii ZIT oraz Wyzwanie IV: Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach znajdujące swoje odzwierciedlenie w działaniach Celu 2 Strategii ZIT.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa wskazujący nowy model rozwoju regionalnego Polski. Przewidziano w nim rozwój kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu jest wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze (np. przestały być miastami wojewódzkimi) przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe (np. negatywne skutki procesów demograficznych). Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Utworzenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz dążenie do jego rozwoju i ugruntowania pozycji całego regionu wpisuje się we wszystkie cele KSRR 2030.

9.3 Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Dokument powstał we współpracy Samorządu Województwa Małopolskiego z szerokim gronem partnerów społeczno-gospodarczych. Strategia zakłada podjęcie działań w ramach 5 obszarów: Małopolskie, Gospodarka, Klimat i Środowisko, Zarządzanie Strategiczne Rozwojem, Rozwój Zrównoważony Terytorialnie. Zaproponowane w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” kierunki interwencji będą zmierzały do objęcia wsparciem wszystkich, nawet najmniejszych jednostek w regionie, jednak szczególna uwaga skupiona zostanie na terenach najbardziej potrzebujących i oddalonych, aby rozwój województwa był trwały i zrównoważony. Pośród pięciu wymienionych obszarów występują kierunki działań tożsame z działaniami Strategii ZIT:

Obszar I Małopolskie – działania ukierunkowane na pomoc osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami, pomoc osobom sprawującym opiekę nad członkiem rodziny wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz rozwój infrastruktury i wyposażenia podmiotów świadczących usługi diagnostyczne, lecznicze oraz rehabilitacyjne pozostają w korelacji z działaniami celu szczegółowego 3.1 Wysoka jakość i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych Strategii ZIT. Cel szczegółowy 3.2 Inwestowanie w wiedzę i kompetencje mieszkańców SOF jest tożsamy w szczególności z kierunkiem działania: lepsze dostosowanie edukacji do potrzeby rynku pracy i wymagań nowoczesnej gospodarki.

Obszar II Gospodarka – zbieżność działań na poziomie budowy i rozbudowy sieci stref aktywności gospodarczej (SAG) wraz z obsługującą je infrastrukturą oraz rozwijania infrastruktury drogowej (Cel szczegółowy 1.1 Strategii ZIT), a także w obszarze inwestycji w sektor gospodarki odpadami (Cel szczegółowy 2.3 Strategii ZIT).

Obszar III Klimat i środowisko – zbieżność działań w obrębie Celów szczegółowych 2.1 Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną – poprawa jakości powietrza oraz inteligentne zarządzanie energią i wykorzystanie OZE.

Strategia Rozwoju Miasta Nowego Sącza na lata 2022-2030 oraz strategię rozwoju gmin wchodzących w skład SOF

Strategia Rozwoju Miasta Nowego Sącza na lata 2022-2030 odpowiada na zmieniające się potrzeby społeczności oraz warunki, w jakich musi ona funkcjonować (w kontekście pandemii koronawirusa i związanych z nią restrykcji). Strategia stara się uwzględnić najlepsze praktyki w zakresie planowania strategicznego i pomiaru wyników realizacji celów poszczególnych polityk miejskich, a także usprawnia sposób zarządzania miastem na wszystkich poziomach. Zatwierdzono także kluczowe obszary polityk miejskich, które określają, co Miasto zamierza osiągnąć w okresie 2022-2030. Cele i zadania zaprezentowane w Strategii koncentrują się na poprawie jakości życia mieszkańców miasta i podniesieniu jego konkurencyjności. Niniejsza strategia określa polityki miejskie w dwudziestu obszarach, cele oraz kierunki rozwoju Miasta. Koncepcje rozwojowe zaproponowane w nowej Strategii, przystosowane są do nowych tendencji i polityk, obecnych w innych miastach w kraju i poza jego granicami. „Strategia Rozwoju Miasta Nowego Sącza na lata 2022-2030” wskazuje kierunki działania nowosądeckiego samorządu na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego w perspektywie najbliższych kilku lat.

Strategię rozwoju pozostałych gmin na wielu płaszczyznach podkreślają sąsiedztwo Nowego Sącza jako jedno z kluczowych uwarunkowań dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Podkreślane jest dążenie do realizacji inicjatyw o charakterze ponadlokalnym, oddziałujących swoim zasięgiem poza granice poszczególnej gminy.

Spójność dokumentów przejawia się w realizacji tożsamyh celów dążących m.in. do poprawy jakości powietrza, odpowiedzialnej polityki w zakresie gospodarki odpadami, rozwoju infrastruktury pomocy społecznej. Przedsięwzięcia w nich ujęte noszą znamiona działań zintegrowanych o charakterze ponadlokalnym, tożsamyh z celami Strategii ZIT.

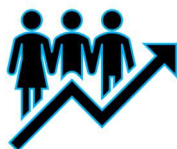
10. Opis procesu partycypacji społecznej

Zasady partycypacji podmiotów społeczno-gospodarczych i społeczności lokalnych w Procesie opracowywania i wdrażania Strategii ZIT:

Aby mieć bardziej szeroki obraz dotyczący potencjału rozwojowego Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń z punktu widzenia jego mieszkańców, na etapie przygotowywania diagnozy SOF opracowano i udostępniono ankiety

online (obie oparte na tym samym kwestionariuszu). Ankiety zawierała 12 pytań jednokrotnego i wielokrotnego wyboru. Pytania odnosiły się do oceny mocnych i słabych stron SOF, czynników rozwoju lokalnego oraz wyboru kierunków rozwoju SOF. W badaniu udział brali mieszkańcy gmin obszaru funkcjonalnego, partnerzy społeczno-gospodarczy oraz podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji w celu lepszego zrozumienia zróżnicowanej perspektywy i potrzeby podmiotów działających w ramach Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Opracowany dokument diagnozy został poddany dodatkowo konsultacjom społecznym. Uwagi można było składać zdalnie (za pośrednictwem poczty elektronicznej lub tradycyjnej) lub bezpośrednio podczas spotkań konsultacyjnych organizowanych w każdej z gmin SOF.

Proces wdrażania strategii będzie realizowany zgodnie z zasadą partnerstwa w formie debaty publicznej, w procesie dialogu i konsultacji społecznych. Rada programowa będzie skupiać w swoim gronie partnerów społeczno-gospodarczych, w tym przedstawicieli środowisk społecznych, reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorców, nauki.

Poszczególne etapy prac nad strategią ZIT były omawiane i konsultowane z zespołem roboczym utworzonym z przedstawicieli JST wchodzących w skład stowarzyszenia.

Powstały dokument poddany został ogólnodostępnym konsultacjom społecznym, które realizowane były zarówno w formie bezpośredniej (konsultacje indywidualne) jak i pośredniej (uwagi zgłaszane drogą elektroniczną).

Na potrzeby realizacji Strategii ZIT przyjęto następujące zasady partycypacji podmiotów społeczno-gospodarczych i społeczności lokalnych w procesie wdrażania

Strategii:

- cykliczne spotkania informacyjno-konsultacyjne mające na celu zapoznanie jak najszerszej grupy potencjalnych interesariuszy, w tym uczestników projektów z możliwościami uzyskania wsparcia,
- prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych dotyczących RPO WM oraz instrumentu zintegrowanych inwestycji terytorialnych,
- działania informacyjne Stowarzyszenia, takie jak bieżące funkcjonowanie strony internetowej, mediów społecznościowych,
- prowadzenie konsultacji z partnerami społeczno-gospodarczymi,
- ścisła współpraca z grupą roboczą Stowarzyszenia.

11. System wdrażania strategii, monitoring i ewaluacja

Realizacja Strategii ZIT będzie podlegała cyklicznej sprawozdawczości (monitoring) oraz ocenie uzyskanych efektów (ewaluacja). Na tej podstawie zostaną podjęte ewentualne decyzje o aktualizacji dokumentu. Monitoring i ewaluacja należą, obok planowania, organizowania i motywowania, do kluczowych funkcji zarządzania. Kontrolowanie polega na sprawdzeniu, czy zostały spełnione wymagania w zakresie realizacji procesów i projektów, w odniesieniu do prawa zewnętrznego i wewnętrznego, procedur, mierników i innych zapisów. Ewaluacja jest procesem ciągłym, w którym badane są określone parametry usługi czy programu i na podstawie uzyskiwanych informacji podejmowane są działania doskonalące, służące organizacyjnemu uczeniu się. W ramach wdrażania polityk planowane jest podejmowanie działań, po analizie wyników z monitoringu, które będą miały na celu skorygowanie strategii i dostosowanie jej do zmieniającego się otoczenia lub możliwości/zasobów organizacji. Wyniki monitoringu będą odpowiednio dokumentowane. Na podstawie monitoringu i raportowania zbierane są informacje o wszelkich niezgodnościach (prawnych, związanych z jakością, terminowością, błędami ludzkimi itp.). Analiza przeprowadzana na podstawie wyników ewaluacji będzie podstawą modyfikacji metodologii zarządzania organizacją. Pracownicy uczestniczący we wdrożeniu polityk będą otrzymywać informację zwrotną o sukcesach, jak również o błędach i porażkach wraz z propozycją działań doskonalących. Ewaluacja będzie prowadzona na bieżąco (w zależności od potrzeb przyjmie charakter wewnętrzny lub zewnętrzny), zwłaszcza w odniesieniu do dokumentów strategicznych i programowych, budżetu, umów, wyznaczonych celów operacyjnych i kluczowych wskaźników efektywności. Zostanie wyznaczona osoba/ zespół do koordynowania i nadzorowania tych działań oraz prowadzona będzie analityka i działania doskonalące. Realizacja założeń przedstawionych w obszarach strategicznych będzie monitorowana za pomocą:

- wskaźników realizacji celów strategicznych i operacyjnych Strategii, które będą mierzalne w sposób ilościowy oraz
- wskaźników kontekstowych, skupionych na ogólnym rozwoju społeczno-gospodarczym SOF, na które wpływają czynniki zewnętrzne, niezależne od działań określonych w niniejszym dokumencie. W ramach monitoringu realizacji celów, każdego roku zostanie przygotowany raport podsumowujący osiągnięte wyniki oraz analizujący wskaźniki kontekstowe i obejmujący sprawozdania z realizacji programów zawartych w Strategii. Na tej podstawie będą proponowane wnioski i rekomendacje,

które zostaną przekazane do podmiotów odpowiedzialnych w celu wprowadzenia korekty i podjęcia ewentualnych działań naprawczych. Raporty będą udostępniane mieszkańcom SOF.

W celu oceny jakości zaproponowanych w dokumencie celów, ich skuteczności, efektywności i adekwatności do zidentyfikowanych potrzeb i problemów, podjęte zostaną działania ewaluacyjne, takie jak:

- ewaluacja bieżąca (on-going), która umożliwi odnalezienie problemów i rekomenduje sposoby ich rozwiązania,
- ewaluacja końcowa (ex post), pozwalająca na ocenę efektów zrealizowanej Strategii. Oprócz wyników monitoringu realizacji Strategii, w badaniach będzie także wykorzystana ocena ryzyka związanego z jej realizacją.

12. Lista projektów zintegrowanych strategii ZIT

Istotą wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych będzie realizacja projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspokajania potrzeb obszaru objętego ZIT.

Projekt zintegrowany to projekt, który wpisuje się w cele rozwoju obszaru funkcjonalnego objętego instrumentem i jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych – oznacza to, że projekt ten ma wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF oraz jego realizacja jest uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii.

Poniższa lista projektów wpisuje się w definicję projektów zintegrowanych spełniając jeden z dwóch warunków:

- a) jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
- b) deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF.

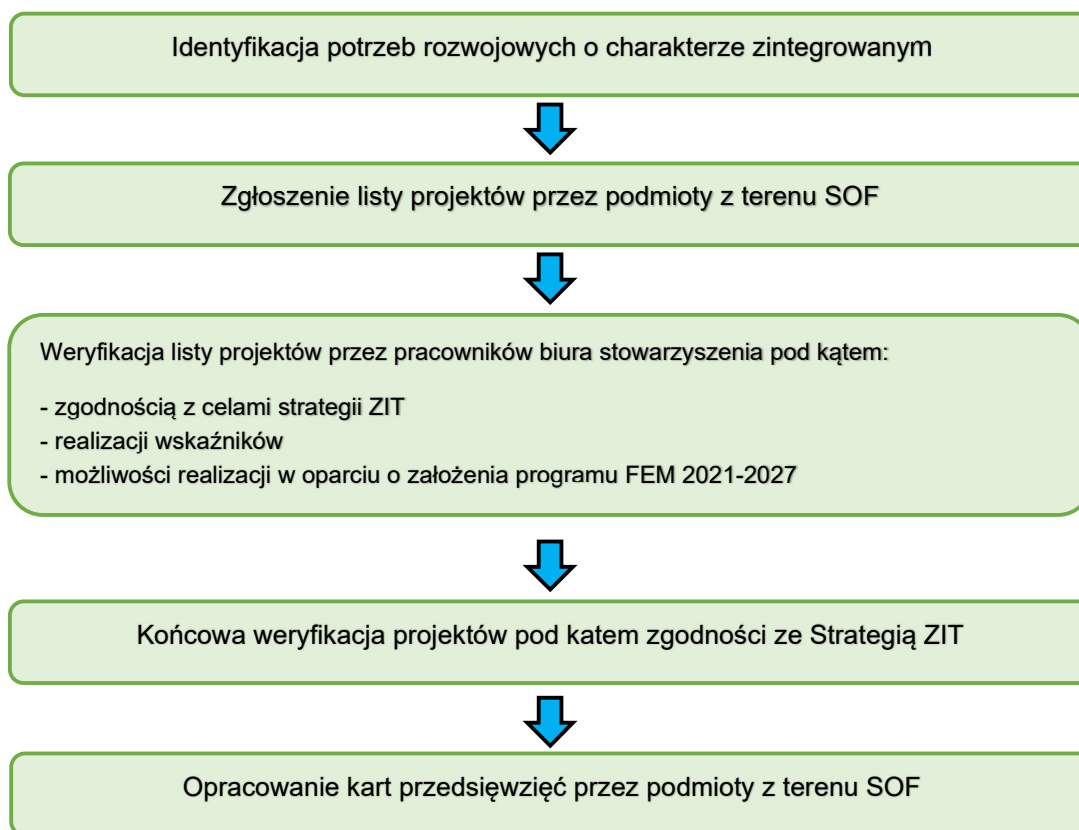
12.1 Zasady wyboru oraz realizacji projektów

W oparciu o założenia w FEM 2021-2027 dla przedsięwzięć w formule ZIT przewidziano tryb pozakonkursowy. Tryb ten zostanie zastosowany do wyboru projektów, których wnioskodawcami będą gminy członkowskie stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny lub inne podmioty z terenu SOF. Przedsięwzięcia te muszą mieć charakter strategiczny dla rozwoju Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego i wpisywać się w cele rozwojowe strategii ZIT.

Zgłaszanie projektów odbywać się będzie poprzez przekazanie do Biura Stowarzyszenia SOF fiszek projektowych zawierających podstawowe informacje o projekcie tj. krótki opis projektu, beneficjentów projektu, wskaźniki oraz szacowana kwota projektu.

Rysunek 21. Zasady wyboru projektów

Źródło: Opracowanie własne

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Tabela 6. Lista projektów w ramach działania 2.1.1 Modernizacja energetyczna obiektów publicznych i mieszkaniowych oraz transformacja ciepłownictwa systemowego

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
Modernizacja budynków użyteczności publicznej oraz systemów ciepłowniczych na terenie SOF
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
<p>Cel 2 ZIT: Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w MOF Nowego Sącza, podobnie jak w województwie małopolskim jest emisja powierzchniowa pochodząca z sektora komunalno-bytowego. Emisja z tego rodzaju źródeł jest w znacznym stopniu emisją niezorganizowaną. Poprawa efektywności energetycznej w MOF uwzględni działania ukierunkowane na ograniczenie niskiej emisji, realizowane poprzez kompleksową modernizację i wymianę nieefektywnych źródeł ciepła oraz upowszechnienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarówno w obiektach użyteczności publicznej, jak i indywidualnych gospodarstwach domowych. Równoległe z procesami kompleksowej termomodernizacji budynków powinna być realizowana transformacja ciepłownictwa systemowego. W zakresie systemów ciepłowniczych wsparcie będzie ukierunkowane na rozwój sieci ciepłowniczych, inwestycje w źródła systemowe oraz magazyny energii. Przedsięwzięcia mają charakter zintegrowany z uwagi na dążenie do osiągnięcia nadrzędnego celu jakim jest zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza poprzez m.in. ograniczenie zużycia zasobów, a zwłaszcza energii.</p> <p>Obszar SOF jest obszarem wymagającym wdrożenia jednolitych działań w obszarze ochrony środowiska naturalnego w szczególności ochrony powietrza. Jak pokazują dane zastane (Program Ochrony Środowiska dla miasta Nowego Sącza na lata 2021 – 2024 z perspektywą na lata 2025 – 2030) powiat nowosądecki oraz Miasto Nowy Sącz są obszarem o złym stanie powietrza. Zgodnie z corocznym raportem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA), dotyczącym jakości powietrza w Europie, Polska od wielu lat znajduje się w czołówce krajów o najbardziej zanieczyszczonym powietrzu. Dotyczy to zwłaszcza zanieczyszczenia pyłem PM10 oraz benzo(a)pirenem W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa małopolskiego wyznaczono 3 strefy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aglomeracja Krakowska (kod strefy: PL1201), • miasto Tarnów (kod strefy: PL1202), • strefa małopolska (kod strefy: PL1203), do której należy miasto Nowy Sącz oraz gminy objęte SOF. <p>Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. 2018, poz. 1119). Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu) i w dyrektywach UE (2008/50/WE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego powietrza, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Jak wynika z Rocznej oceny jakości powietrza w województwie małopolskim raport wojewódzki za rok 2019 na terenie strefy małopolskiej, stwierdzono występowanie w ciągu roku, przekroczenie poziomu PM10, poziomu PM2,5, stężenia średniorocznego poziomu benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Na terenie strefy małopolskiej, stwierdzono także przekroczenie poziomów celu długoterminowego, określonego w odniesieniu do stężenia ozonu oraz II fazy PM 2,5. Podobna sytuacja występowała w roku 2021 zg. z Raportem (...) za rok 2022 w ocenie jakości powietrza za 2021 rok przeprowadzonej pod kątem ochrony zdrowia uwzględniono 12 substancji: 5 zanieczyszczeń gazowych (SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, O₃) oraz 7 pyłowych (pył zawieszony PM10 i PM2,5, Pb, As, Cd, Ni oraz B(a)P).</p> <p>Ocena obejmowała 3 strefy w województwie małopolskim: Aglomerację Krakowską, strefę miasta Tarnów oraz strefa małopolska. Dla wszystkich zanieczyszczeń wynikiem klasyfikacji mogła być klasa A lub C oraz A1 lub C1 dla II fazy poziomu dopuszczalnego określonego dla pyłu zawieszonego PM2,5, która obowiązuje od 1 stycznia 2020 roku. Strefa małopolska czyli obszar SOF miała nie dopuszczalne przekroczenia pyłów PM 10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu.</p> <p>Biorąc pod uwagę dane przekroczenia w/w wskaźników występuje w największej kumulacji na obszarze Miasta Nowy Sącz, oraz na obszarze gmin: Gminy Gródek nad Dunajcem, Gminy Korzenna, Gminy Łabowa oraz Gmina Podegrodzie.</p> <p>Biorąc pod uwagę w/w dane cały obszar SOF wymaga podjęcia działań związanych z ograniczeniem zanieczyszczenia powietrza. Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić:</p> <ol style="list-style-type: none"> A. ze względu na pochodzenie, B. ze względu na to w jaki sposób następuje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń źródeł emisji zanieczyszczeń, C. ze względu na postać w jakiej zostały uwolnione do atmosfery. <p>W obszarze SOF kluczowe źródła pochodzenia antropogenicznego stanowią większość zanieczyszczeń powietrza i są one związana z działalnością człowieka. Biorąc pod uwagę obszar SOF do kluczowych zanieczyszczeń antropogenicznych zaliczymy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energetyczne – na które składają się procesy wydobywania (kopalnie, szyby wiertnicze) i spalania paliw.

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

<p>- Przemysłowe – przemysł ciężki (przeróbka ropy naftowej, hutnictwo, cementownie, przemysł chemii organicznej), metalurgiczny, produkcja i stosowanie rozpuszczalników, przemysł spożywczy, przemysł farmaceutyczny i inne.</p> <p>- Komunikacyjne – transport lądowy (samochodowy, kolejowy, powietrzny) i wodny.</p> <p>- Komunalno-bytowe – paleniska domowe, kotłownie lokalne, gospodarstwa rolne, gromadzenie i utylizacja odpadów stałych i ścieków (wysypiska, oczyszczalnie).</p> <p>Obszar SOF aby zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza wymaga podjęcia działań w obszarze poprawy efektywności energetycznej obiektów; modernizację oraz rozbudowę sieci ciepłowniczej; montaż OZE.</p> <p>Realizacja zintegrowanego projektu pozwoli na osiągnięcie poniższych efektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - roczny spadek emisji gazów cieplarnianych, - zmniejszenie zużycia energii pierwotnej i końcowej, - oszczędność energii elektrycznej, - oszczędność energii ciepłej, 								
Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektów								
<p>Przedsięwzięcia swoim zakresem obejmować będą m.in. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków wraz z przebudową systemów grzewczych w zakresie zgodnym z programem, celem osiągnięcia minimalnego progu oszczędności energii na poziomie nie niższym niż 30%. Zakres działań, w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych, będzie wynikał z audytów energetycznych.</p>								
Wskazanie zgodności projektu z programem								
<p>Poprawa efektywności energetycznej jest jednym z elementów składających się na realizację zrównoważonej polityki energetycznej. Kluczowym aspektem realizacji wymienionych projektów będzie uzyskanie założonego efektu ekologicznego w postaci redukcji emisji szkodliwych substancji, zastosowania OZE oraz zmniejszenia zapotrzebowania na energię końcową. Przedsięwzięcia dotyczą budynków użyteczności publicznej znajdujących się na obszarach strategicznej interwencji (wynikających ze SRW) - gminy zmarginalizowane. Inwestycje w wymianę dotychczasowych instalacji grzewczych (zasilanych węglem kamiennym, torfem, węglem brunatnym, łupkami bitumicznymi) na kotły i systemy grzewcze zasilane gazem ziemnym (przy równoczesnej termomodernizacji budynku) dopuszczalne będą tylko w przypadku braku możliwości technicznej lub opłacalności ekonomicznej przyłączenia budynku do sieci ciepłowniczej lub braku możliwości montażu instalacji zasilanej z OZE.</p>								
Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)								
<p>Realizacja projektów wynika z części kierunkowej strategii odnoszącej się do wysokiej jakości środowiska naturalnego i dążenia do neutralności klimatycznej, przejawiającej się w poprawie jakości powietrza, będącej efektem licznych zintegrowanych działań w obszarze zwiększenia efektywności energetycznej budynków oraz likwidacji nieekologicznych źródeł ciepła.</p> <p>Diagnoza SOF wskazuje, że Istotnym obszarem wymagającym podjęcia stanowczych i natychmiastowych działań jest przede wszystkim stan jakości powietrza i degradacja środowiska naturalnego. W ślad za przyjętą ideą zrównoważonego rozwoju województwa, poprawa jakości powietrza stanowi jedno z kluczowych działań. Jego realizacja następować będzie poprzez interwencje w obszarze głębokiej modernizacji budynków, montażu instalacji OZE, wymiany nieekologicznych źródeł ciepła oraz ograniczenia indywidualnego ruchu samochodowego. Biorąc pod uwagę dane przekroczenia wskaźników zanieczyszczenia powietrza, występują one w największej kumulacji na obszarze Miasta Nowy Sącz, oraz na obszarze gmin: Gminy Gródek nad Dunajcem, Gminy Korzenna, Gminy Łabowa oraz Gmina Podegrodzie. Budynki planowane do modernizacji energetycznej cechuje posiadanie nieefektywnych, trujących systemów grzewczych oraz niska energooszczędność. To powoduje, że aby je ogrzać, trzeba spalić jeszcze więcej paliwa, najczęściej węgla. Kompleksowa termomodernizacja pozwala na największą redukcję emisji niebezpiecznych substancji aż o 95% dla pyłów, 98% rakotwórczego benzo(a)pirenu, 80% dwutlenku siarki, 43% dla tlenków azotu czy w końcu o 72% dwutlenku węgla.</p>								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Modernizacja energetyczna budynków w gminie Gródek nad Dunajcem	Gmina Gródek nad Dunajcem	FEM 2021-2027, CS 2i	620 236	2024-2026			Dotacja
2	Modernizacja energetyczna budynków w gminie Gródek nad Dunajcem	Gmina Gródek nad Dunajcem	FEM 2021-2027, CS 2i	620 236	2024-2026			Instrumenty Finansowe
3	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Gmina Korzenna	FEM 2021-2027, CS 2i	976 085	2024-2027			Dotacja

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

4	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Gmina Korzenna	FEM 2021-2027, CS 2i	976 085	2024-2027		Instrumenty Finansowe
5	Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Łabowa	Gmina Łabowa	FEM 2021-2027, CS 2i	410 337	2024-2027		Dotacja
6	Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Łabowa	Gmina Łabowa	FEM 2021-2027, CS 2i	410 337	2024-2027		Instrumenty Finansowe
7	Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Podegrodzie	Gmina Podegrodzie	FEM 2021-2027, CS 2i	898 580	2024-2027		Dotacja
8	Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Podegrodzie	Gmina Podegrodzie	FEM 2021-2027, CS 2i	898 580	2024-2027		Instrumenty Finansowe

Tabela 7. Lista projektów w ramach działania 2.1.2 Inteligentne zarządzanie energią i wykorzystanie OZE w skali SOF

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
Rozwój odnawialnych źródeł energii
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
<p><i>Cel 2 ZIT: Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego</i></p> <p><i>Przedsięwzięcia mają charakter zintegrowany z uwagi na dążenie do ograniczenia zużycia zasobów oraz zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego i dywersyfikacji źródeł energii na terenie SOF. Tego typu inicjatywy mają potencjał, by odgrywać istotną rolę w transformacji energetycznej w regionie. Przyczynią się do większego wykorzystania OZE, obniżenia cen energii, zwiększenia efektywności energetycznej, wzrostu kapitału i partycypacji społecznej, aktywizacji obywateli w transformację energetyczną oraz zwalczania ubóstwa energetycznego. Z uwagi na niepewną sytuację geopolityczną w wyniku agresji Rosji na Ukrainę członkowie SOF są zmuszeni do zintensyfikowania działań zmierzających do zdywersyfikowania źródeł energii, realizując tym samym dążenia do samowystarczalności energetycznej. Przyczyni się to również do promowania odnawialnych źródeł energii. Diagnoza wykazała, iż na terenie Gminy Kamionka Wielka zidentyfikowano stosunkowo niewielki odsetek odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym JST. Stąd konieczność montażu OZE ze wsparciem zewnętrznym dla wskazanego obszaru. Dzięki temu OZE będą bardziej rozpropagowane wśród mieszkańców i przedsiębiorców, co przyczyni się do wzrostu ogólnej świadomości ekologicznej.</i></p> <p><i>Według wstępnych danych GUS z grudnia 2022 średnioroczna podwyżka cen prądu w Polsce wyniosła 4,9 proc. Po porównaniu wyników z grudnia 2021 oraz grudnia 2022 można mówić o zmianie wynoszącej 5,1 proc. W latach 1999 - 2022 średnia cena prądu wzrosła o mniej więcej 188 proc. Tym samym, za 1 kWh przeciętne gospodarstwo domowe w Polsce w 2022 r. płaciło niemal trzy razy więcej względem 1999 r. Stąd konieczność wdrażania na obszarze SOF rozwiązań przyczyniających się do zarówno ograniczenia zużycia energii jak i jej oszczędności. Zadania zaproponowane przez członków SOF wpisują się w wyżej wskazany cel.</i></p> <p><i>Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Nowym Sączu posiada sieci ciepłownicze także na terenie gminy Stary Sącz, stąd realizacja projektu dot. budowy magazynu energii zapewni efekt zintegrowania i synergii, gdyż z jego efektów korzystać będą mieszkańcy więcej niż jednej gminy.</i></p>
Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektu
Realizacja projektów zostanie skierowana na rozwój wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych oraz przedsięwzięcia z zakresu magazynowania energii, co umożliwi dywersyfikację struktury wytwarzania energii, zmniejszenie wpływu na środowisko oraz zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego.
Wskazanie zgodności projektu z programem
- realizacja przedsięwzięć z zakresu OZE zostanie skierowana na rozwój wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, co umożliwi dywersyfikację struktury wytwarzania energii, zmniejszenie wpływu na środowisko oraz zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego.

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

<p>- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • - energii elektrycznej wykorzystujących energię słońca wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci • - ciepła i chłodu przy wykorzystaniu energii słonecznej, pomp ciepła, <p>- projekty dotyczące wytwarzania energii z OZE wpisują się w cele osi priorytetowej, w zakresie redukcji emisji CO₂.</p> <p>- podejmowane działania będą służyć łagodzeniu negatywnych skutków zmian klimatu, zachowaniu zdrowia wszystkich mieszkańców regionu, a także ich statusu społeczno-ekonomicznego.</p>								
Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)								
<p>Realizacja projektów wynika z części kierunkowej strategii odnoszącej się do wysokiej jakości środowiska naturalnego i dążenia do neutralności klimatycznej, przejawiającej się w poprawie jakości powietrza, będącej efektem licznych zintegrowanych działań w obszarze instalacji jednostek OZE wytwarzających energię cieplną i elektryczną. Projekty są powiązane z zadaniami z zakresu „Modernizacji budynków użyteczności publicznej na terenie SOF” oraz „Rozwoju transportu miejskiego w Sądeckim Obszarze Funkcjonalnym”. Jakość powietrza na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również w całym Województwie Małopolskim w dalszym ciągu nie spełnia kryteriów określonych dla pyłu zawieszzonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10, o czym świadczą pomiary jakości powietrza prowadzone corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ). Zintegrowane działania z zakresu termomodernizacji budynków, instalacji OZE oraz rozwoju ekologicznego transportu miejskiego prowadzić będą do poprawy jakości środowiska naturalnego i dążenia do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Dodatkowo projekt przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej wśród administracji samorządowej i władz lokalnych, wymianie doświadczeń, promocji dobrych praktyk oraz konieczności modyfikacji priorytetów inwestycyjnych. W związku z faktem, że na obszarze SOF nie zidentyfikowano inwestycji w magazyny energii realizowane przez JST powyższy projekt ma charakter pilotażowy i stanowić będzie inspirację dla pozostałych członków SOF w przygotowaniu kolejnych inwestycji z zakresu OZE, finansowanych z innych źródeł.</p>								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Wsparcie rozwoju OZE na terenie gminy Kamionka Wielka - fotowoltaika, pompy ciepła	Gmina Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 2ii	1 125 725	2024-2027	I kw. 2024		Instrumenty Finansowe
2	Wsparcie rozwoju OZE na terenie gminy Kamionka Wielka - magazyny energii	Gmina Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 2ii	281 431	2024-2027	I kw. 2024		Dotacja
3	Rozwój OZE na terenie Miasta Nowego Sącza – magazyny energii	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Nowym Sączu	FEM 2021-2027, CS 2ii	1 000 000	2024-2027	I kw. 2024		Dotacja

Tabela 8. Lista projektów w ramach działania 2.3.1 Inwestowanie w sektor gospodarki wodno-kanalizacyjnej

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
Rozwijanie systemu gospodarki wodno-ściekowej na terenie SOF
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
<p>Cel 2 ZIT: Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>Z pośród jednostek referencyjnych, Sadecki Obszar Funkcjonalny posiadał w ostatnich latach najmniejszy odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej. W 2021 roku z kanalizacji korzystało 59,9% ludności, natomiast średnio w województwie małopolskim 64,7%, a w całym kraju 72,2%. Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2021 roku był zróżnicowany w poszczególnych gminach Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Najniższa wartość w 2021 roku była w gminie Korzenna (22,1%), natomiast najwyższa w gminie Muszyna (95,9%). Największy wzrost w latach na od roku 2016 odnotowano dla gminy Korzenna (o 37,67%), natomiast nieznaczny spadek (o 0,52%) w Mieście Grybów (jednak od roku 2018 następował już wzrost). Według danych GUS całkowita długość sieci kanalizacyjnej w Sądeckim Obszarze Funkcjonalnym w 2021 roku wynosiła 1 731,0 km, natomiast liczba przyłączy – 36 269 szt. Ilość osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2021 roku liczyła 179 700 osób.</p>

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

<p>W miejscach, gdzie nie jest doprowadzona kanalizacja stosuje się przydomowe oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe, które następnie wywożone są na oczyszczalnie wozami asenizacyjnymi. Istnieje ryzyko przedostania się nieczystości płynnych do warstw wodonośnych – wód powierzchniowych i podziemnych.</p>								
<p>Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektu</p>								
<p>Inwestycje mające na celu ograniczenie niedostatecznie oczyszczonych ścieków przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych. Wsparcie będzie kierowane na rozbudowę zbiorczych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych, w tym budowę lub przebudowę oczyszczalni ścieków, rozwój systemów wodociągowych oraz zwiększenie efektywności systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacja zużycia wody.</p>								
<p>Wskazanie zgodności projektu z programem</p>								
<p>- inwestycje mające na celu ograniczenie niedostatecznie oczyszczonych ścieków przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych, - wsparcie rozbudowy systemów wodociągowych (w tym: nowe sieci wodociągowe, nowe stacje uzdatniania wody i ujęcia), będą realizowane w ograniczonym zakresie – jedynie jako element nie dominujący w projektach dotyczących gospodarki ściekowej, lub jako samodzielne projekty gdy zapewniona jest już gospodarka ściekowa zgodna z przepisami krajowymi i unijnymi na danym obszarze (lub taka zgodność zostanie uzyskana w wyniku zakończenia realizowanych już projektów), - w obszarze zaopatrzenia w wodę, priorytetem będzie efektywne gospodarowanie wodą do spożycia i poprawa jej jakości, (np. modernizacja/naprawa sieci, inteligentne systemy monitorowania i zarządzania siecią wodociągową, modernizacja SUW), - realizowane będą dwa priorytety, w kolejności: priorytet 1. aglomeracje w przedziale pomiędzy 10-15 tys. RLM; priorytet 2. aglomeracje pomiędzy 2-10 tys. RLM pod warunkiem, że potrzeby z priorytetu 1. zostały zaspokojone.</p>								
<p>Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)</p>								
<p>Realizacja projektów wynika z części kierunkowej strategii odnoszącej się do wysokiej jakości środowiska naturalnego przejawiającej się w poprawie dostępności sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze SOF.</p> <p>Badania ankietowe prowadzone na etapie opracowywania diagnozy SOF po stronie słabych stron wykazały stan infrastruktury technicznej (wodociągowej). Dzięki rozbudowie sieci kanalizacji i modernizacji oczyszczalni ścieków poprawie ulegnie standard życia mieszkańców zamieszkujących tereny objęte Projektami. Wpłynie to też korzystnie na krajobraz obszaru funkcjonalnego, a przede wszystkim na ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i płynących na tym terenie rzek. Przyczyni się również do ochrony cennych zasobów wód podziemnych, które znajdują się na tym terenie oraz rzek (Biała Tarnowska, Kamienica Nawojowska, Poprad, Łososina), będących zlewniami/ujęciami wody pitnej dla gminy Grybów, miasta Grybów, gminy Muszyna, Gminy Łososina oraz gminy Piwniczna. Rzeki te są z kolei dopływami jednej z podstawowych zlewni wód dla obszaru - rzeki Dunajec, która stanowi ujęcie wody pitnej dla Nowego Sącza i miejscowości ościennych m.in. Kamionki Wielkiej, Starego Sącza, Nawojowej, Korzennej. Dlatego jakość oczyszczanych ścieków oczyszczalni przyczyni się także do poprawy jakości wody pitnej dla mieszkańców Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.</p> <p>Realizacja Projektu nie tylko podniesie poziom życia mieszkańców, ale również spełni najwyższe standardy ochrony środowiska. Pozwoli dostosować gospodarkę wodnościekową do wymogów prawa polskiego oraz Dyrektyw UE. Spowoduje zmniejszenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do odbiornika, a co za tym idzie przyczyni się do racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi. Planowane inwestycje przelożą się na komfort, wygodę i zdrowie mieszkańców. To podstawa dalszego rozwoju obszaru oraz szansa na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.</p> <p>Największy odsetek skanalizowania występuje w aglomeracji Muszyna – 98% (za rok 2022) Procent skanalizowania Gminy Ryto wynosi 70,2 %, Gminy Łososina Dolna 30,5 %, Gminy Piwniczna-Zdrój 53,2 %. Na terenie aglomeracji Grybów- Stróże obecny % skanalizowania wynosi 77,57 (za rok 2022) natomiast po realizacji planowanych zamierzeń inwestycyjnych % skanalizowania będzie wynosił 98% i będzie spełniał warunki określone w Dyrektywie Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG).</p>								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Rozwój gospodarki wodnej i zwiększenie efektywności systemów wodociągowych poprzez wymianę wodociągu i rozbudowę sieci w gm. Muszyna	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. w Muszynie	FEM 2021-2027, CS 2v	1 548 073	2024-2027			
2	Poprawa gospodarki wodnościekowej na terenie Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój	Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój	FEM 2021-2027, CS 2v	1 411 853	2024-2026			Pod warunkiem uprzedniego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych ze środków FEM 2021-2027 w obszarze aglomeracji 10-15 tys. RLM
3	Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Grybów	Gmina Grybów	FEM 2021-2027, CS 2v	2 955 500	2024-2027			Pod warunkiem uprzedniego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych ze

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

							środków FEM 2021-2027 w obszarze aglomeracji 10-15 tys. RML
4	Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Grybów	Gmina Grybów	FEM 2021-2027, CS 2v	482 605	2024-2027		Pod warunkiem uprzedniego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych ze środków FEM 2021-2027 w obszarze aglomeracji 10-15 tys. RML
5	Zaprojektowanie oraz wykonanie przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków w miejscowościach Łososina Dolna i Tęgoborze	Gmina Łososina Dolna	FEM 2021-2027, CS 2v	1 498 417	2024-2027		Pod warunkiem uprzedniego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych ze środków FEM 2021-2027 w obszarze aglomeracji 10-15 tys. RML
6	Rozwój systemu gospodarki wodnościekowej – wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Gmina Ryto	FEM 2021-2027, CS 2v	503 543	2024-2027		Pod warunkiem uprzedniego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych ze środków FEM 2021-2027 w obszarze aglomeracji 10-15 tys. RML

Tabela 9. Lista projektów w ramach działania 2.3.3 Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
Wzmacnianie różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury na obszarze SOF
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
Cel 2 ZIT: Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego
<p>Obszar SOF jest obszarem miejsko- wiejskim gdzie zgodnie z danymi zastanymi na obszarze miejskim występują problemy m.in. w zakresie niskiej bioróżnorodności oraz bardzo małej liczby obiektów zaliczanych do zielonej infrastruktury. Miasta: Krynica Zdrój, Grybów oraz Stary Sącz są małymi obszarami miejskimi, gdzie z uwagi na gęstość zaludnienia oraz ukształtowanie urbanistyczne występuje bardzo mała liczba terenów zielonych, zaś obiekty zaliczane do zielonej infrastruktury praktycznie nie występują. Pogranicze Polsko -Słowackie na obszarze którego leży obszar SOF oraz miasta wymagające wsparcia m.in. w zakresie wzmacniania i ochrony bioróżnorodności oraz budowy zielonej infrastruktury jest obszarem szczególnie cennym przyrodniczo w skali obu krajów, co potwierdzają dokumenty strategiczne jak np. Program współpracy transgranicznej Interreg Polska- Słowacja 2021-2027. Jak wskazano w przedmiotowym dokumencie natura i przystosowanie do zmian klimatu, stanowi jeden z kluczowych tematów wymagających wspólnych działań na pograniczu. Pod względem walorów krajobrazu i jego zróżnicowania, a także zasobów przyrodniczych obszar pogranicza należy do najcenniejszych w skali Polski oraz Słowacji. Znajduje się tu około 300 obszarów NATURA 2000, które w sumie obejmują prawie 56% terytorium pogranicza. Na Pograniczu zlokalizowanych jest 13 parków narodowych oraz 16 parków krajobrazowych, które zajmują łącznie ok. 26% obszaru. Występują rezerваты biosfery UNESCO, a także obszary wodno-błotne objęte Konwencją Ramsarską. 48% obszaru stanowią lasy iglaste i liściaste. Pogranicze obfituje w źródła wód mineralnych i termalnych, które wykorzystywane są do celów terapeutycznych i rekreacyjnych. Z wód tych czerpią 24 uzdrowiska ulokowane na pograniczu. Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze łączą góry, które pokrywają znaczącą część OW. Szczególnie atrakcyjne pod tym względem są Tatry, Pieniny, liczne pasma Beskidów oraz Mała i Wielka Fatra. Piękne widoki, liczne przełęcze, doliny, wąwozy, czy przełomy rzek oraz kultura zdeteminowana góskim charakterem pogranicza przyciągają turystów.</p> <p>Miasta: Krynica Zdrój, Grybów oraz Stary Sącz są obszarami gdzie jednym z głównych problemów w obszarze ochrony środowiska naturalnego jest duże zanieczyszczenie środowiska naturalnego w szczególności cieków wodnych, rzek i jezior, lasów oraz w okresie letnim deficyt wody pitnej. Poważnym problemem jest także stale malejąca populacja owadów zapylających oraz niska bioróżnorodność. (zr. Program Strategiczny Ochrona Środowiska jest aktualizacją Programu Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2007-2014, który został przyjęty przez Sejmik</p>

Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XI/133/07 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 września 2007 roku. Jest on jednocześnie dokumentem, który realizuje Strategię Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. <https://www.malopolska.pl/urzed-marszalkowski/departamenty/departament-srodowiska/program-ochrony-srodowiska> ; WIOS; Program Ochrony Powietrza Woj. Małopolskie <https://powietrze.malopolska.pl/program-ochrony-powietrza/>).

Jak pokazują dane własne Urzędów Gmin/Miasta na ww. obszarze nie występują rozwiązania w obszarze zielonej infrastruktury. Intensywny rozwój miast: Grybów, Krynica Z. Stary Sącz, wywiera coraz silniejszy wpływ na środowisko niezurbanizowane. Jednocześnie miasta i ich mieszkańcy stają przed rosnącą skalą wyzwań, takich jak zanieczyszczenie powietrza, występowanie miejskiej wyspy ciepła, nadmiar lub niedobór wody, utrata naturalnych siedlisk czy rozwarstwienie społeczne. Wykorzystanie rozwiązań opartych na przyrodzie jest efektywnym środkiem radzenia sobie z wieloma z tych problemów jednocześnie. Wprowadzając elementy błękitno-zielonej infrastruktury, takie jak zielone dachy i fasady czy systemy zrównoważonej gospodarki wodą deszczową, miasta mogą przyczynić się do ograniczenia skutków zmian klimatu oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych, osiągając jednocześnie liczne korzyści społeczne, ekonomiczne i środowiskowe.

Błękitno-zielona infrastruktura to rozwiązania oparte na przyrodzie (NBS, od ang. nature-based solutions). Sprawdzają się one w warunkach miejskich, gdzie z powodzeniem mogą uzupełniać lub zastępować tradycyjne „szare” rozwiązania, równocześnie regulując temperaturę powietrza oraz magazynując i oczyszczając wodę deszczową. Elementy błękitno-zielonej infrastruktury można wkomponować w istniejący krajobraz miejski, na przykład w ramach infrastruktury drogowej. W przeciwieństwie do swoich tradycyjnych odpowiedników, elementy błękitno-zielonej infrastruktury często pełnią wiele funkcji jednocześnie. Jest to szczególnie istotne w kontekście łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w miastach. Dla przykładu, błękitno-zielona infrastruktura, której głównym zadaniem jest zatrzymanie wody deszczowej w miejscu opadu, może równocześnie pochłaniać dwutlenek węgla, zmniejszając zanieczyszczenie powietrza lub łagodzić efekt miejskiej wyspy ciepła. Realizacja zintegrowanych projektów na obszarze 3ch miast SOF, które wymagają szczególnego wsparcia z uwagi na ich zurbanizowanie, problemy z wodą a także niskim poziomem roślinności pozwoli na:

- ograniczenie odpływu wody deszczowej do cieków wodnych oraz kanałów co przy intensywnych opadach powoduje lokalne podtopienia i zalania

- łagodzenie efektów miejskich wysp ciepła w szczególności w obrębie centrów miast poprzez nasady roślin

- wzmocnienie bioróżnorodności w miastach oraz oczyszczanie powietrza poprzez budowę parków kieszonkowych, budowę zielonych dachów oraz ścian, budowę zielonych przystanków i in.

Planowane do wdrożenia projekty będą się wzajemnie uzupełniać tak aby wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców oraz na rozwój turystyki na tym obszarze.

Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektu

Realizacja projektów z zakresu rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach, służyć będzie poprawie i zachowaniu różnorodności biologicznej. Stosowanie rozwiązań wykorzystujących naturalne procesy występujące w przyrodzie zapewni korzyści ekologiczne, gospodarcze i społeczne. Rozwój zielonej infrastruktury pozwoli uzupełnić szarą infrastrukturę, poprawić warunki funkcjonowania ekosystemów w miastach oraz przyczyni się do złagodzenia efektu miejskich wysp ciepła. Wspierana będzie również interwencja, która przyczyni się do zahamowania spadku różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo oraz poprawi warunki umożliwiające zrównoważone korzystanie z zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu.

Wskazanie zgodności projektu z programem

- wsparcie infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych będzie ograniczone do inwestycji, które będą służyły wyłącznie ochronie środowiska naturalnego, poprzez skanalizowanie ruchu turystycznego oraz zapewnią ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się i wypoczynku osób zwiedzających,

- infrastruktura towarzysząca jak, np. stojaki na rowery, ławki, kosze na śmieci, infrastruktura oświetleniowa, obiekty małej architektury stanowiąc będą wyłącznie nieprzeważający kosztowo element szerszego projektu.

- nie będą wspierane inwestycje, które nie przyczyniają się do ochrony, odnowy oraz zrównoważonego użytkowania obszarów chronionych, takie jak parkingi, drogi dojazdowe,

Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)

Realizacja projektów wynika z części kierunkowej strategii odnoszącej się do wysokiej jakości środowiska naturalnego przejawiającej się w rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenie miast. Inwestycje w tym zakresie są również tożsame z potrzebami określonymi w Diagnostyce Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego (Cel 3 diagnozy - ochrona środowiska naturalnego, jak również pielęgnowanie symboli trwałości lokalnych społeczności i ciągłości kulturowej, 3.4. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury w celu wzmocnienia odporności na negatywne skutki zmian klimatu)

Zielona infrastruktura spełniać będzie wiele funkcji i przynosić wiele korzyści na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Funkcje te będą mieć charakter środowiskowy (zachowanie różnorodności biologicznej lub adaptacja do zmian klimatu), społeczny (zapewnienie odprowadzania wód i organizacja terenów zielonych) oraz gospodarczy (tworzenie miejsc pracy). W zestawieniu z tzw. szarą infrastrukturą, ukierunkowaną na pojedyncze funkcje, np. odprowadzanie wód lub transport, zielona infrastruktura przysłuży się do rozwiązywania kilku problemów jednocześnie. Tradycyjna szara infrastruktura wzmocniana będzie rozwiązaniami wykorzystującymi naturalne procesy występujące w przyrodzie. Poprzez wykorzystanie zdolności roślin i gleb do naturalnej absorpcji i retencji wody, zielona infrastruktura może ograniczać ilości wody deszczowej spływającej do kanalizacji i dalej do jezior, rzek i strumieni. Korzyści z zielonej infrastruktury w takim przypadku obejmować będą zwiększenie wiązania dwutlenku węgla, poprawę jakości powietrza, złagodzenie efektu miejskiej wyspy ciepła, powstanie nowych siedlisk przyrodniczych oraz przestrzeni rekreacyjnej. Tereny zielone mają również wpływ na krajobraz kulturowy i historyczny, nadając miejscom tożsamość, jak również na wygląd obszarów miejskich i podmiejskich, gdzie mieszkają i pracują ludzie.

Szereg interwencji z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury, modernizacji budynków użyteczności publicznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz rozwijania systemu gospodarki wodno-ściekowej dążyć będzie do realizacji szeregu polityk UE, których cele mogą być osiągnięte poprzez rozwiązania wykorzystujące naturalne procesy występujące w przyrodzie.

Zintegrowanie projektu obejmuje wspólne koncepcje w obszarze:

-opracowanie koncepcji związanej z nasadami określonych odmian roślin w miastach objętych projektem

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

-opracowanie koncepcji dla budowy parków kieszonkowych -opracowanie koncepcji związanej z nasadami towarzyszącymi ulicom -opracowanie koncepcji związanej z budową zielonych ścian na obiektach użyteczności publicznej -opracowanie jednolitych zasad związanych z pielęgnacją zieleni -opracowanie wspólnej koncepcji w obszarze budowy obiektów małej architektury tak aby zbudować jednolitą całość dla zintegrowanych projektów -opracowanie materiałów graficznych promujących wdrożenie rozwiązania w obszarze ochrony bioróżnorodności -dobre praktyki								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Rozwój Parku Zdrojowego w Krynicy Zdroju poprzez zwiększenie dostępności i bioróżnorodności	Gmina Krynica-Zdrój	FEM 2021-2027, CS 2vii	2 227 293	2024-2026			
2	Zielono-niebieska infrastruktura na obszarze Miasta Grybów	Miasto Grybów	FEM 2021-2027, CS 2vii	803 361	2024-2026			
3	Zielono -niebieska infrastruktura na obszarze Miasta Stary Sącz	Gmina Stary Sącz	FEM 2021-2027, CS 2vii	380 500	2024-2026			

Tabela 10. Lista projektów w ramach działania 2.2.1 Wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej poprzez rozwój zrównoważonego transportu metropolitalnego

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
Rozwój transportu miejskiego w Sądeckim Obszarze Funkcjonalnym
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
<p>Cel 2 ZIT: Wysoka jakość środowiska naturalnego i dążenie do neutralności klimatycznej Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>Diagnoza SOF wskazuje na niedostatecznie rozwiniętą sieć połączeń międzygminnych w zakresie transportu publicznego. Kluczowym zadaniem staje się zatem poprawa dostępności oraz oferty transportu publicznego. Przełoży się to również wpływ na poprawę jakości środowiska przyrodniczego, gdyż transport jest źródłem emisji zanieczyszczeń i hałasu. Do osiągnięcia tych założeń konieczne jest ograniczenie indywidualnego ruchu samochodowego i wdrażanie rozwiązań mających na celu wzrost udziału transportu zbiorowego. Istotna jest również integracja transportu indywidualnego i zbiorowego oraz zmiana mentalności mieszkańców, w szczególności dotyczących podróży w obrębie SOF.</p> <p>Od 1990 r. liczba zarejestrowanych pojazdów samochodowych w Polsce zwiększyła się ponad czterokrotnie, tj. z 5,3 mln do 23,4 mln, co spowodowało znaczny spadek przewozów komunikacją miejską. W efekcie sieć drogową w miastach jest przeciążona. Zatory uliczne, wydłużający się czas dojazdów, a także hałas i zwiększona emisja spalin są tam stałym zjawiskiem. Planowanie zrównoważonego rozwoju transportu publicznego staje się istotnym elementem projektowania przyszłości miast. Miasto Nowy Sącz to trzecie pod względem liczby mieszkańców miasto w województwie małopolskim, położone w centrum Kotliny Sądeckiej, w paśmie Beskidu Sądeckiego. Miasto NS ma zawarte porozumienia międzygminne w zakresie organizacji przewozów publicznego transportu zbiorowego z Gminą: Grybów, Łącko, Łukowica, Kamionka Wielka, Nawojowa, Podegrodzie, m. Stary Sącz. W 2014 roku liczba ludności na obszarze Nowego Sącza i gmin obsługiwanych w ramach porozumień wynosiła 138,5 tys. osób. Na dzień 30.06.2021 r., po podpisaniu porozumień z gminami: Grybów (2020), Łącko (2018) oraz Łukowica (2019), wyniosła 192,3 tys. mieszkańców. W przeciwieństwie do Nowego Sącza w gminach, z którymi podpisano porozumienia, można zaobserwować wzrost liczby ludności. Prognozy GUS na rok 2030 przewidują dla Nowego Sącza spadek liczby ludności z 83 558 osób do poziomu 78 489 osób (spadek o 6,07%). Depopulacja będzie postępować znacznie szybciej niż w całym województwie małopolskim, dla którego prognozowany jest spadek na poziomie 0,22%. Dla miasta Nowego Sącza przewidywana jest zmiana liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z 15 888 do 11 844, co pociągnie za sobą</p>

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

spadek udziału tej grupy w ogólnej liczbie ludności (z 19,01% na 15,10%), natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym utrzyma się na podobnym poziomie: obecnie 18 346, prognozowane 18 655; nieznacznie zwiększy się ich udział (wzrost z 21,96% do 23,77%).

Sieć komunikacyjna w Nowym Sączu oraz w gminach, z którymi zostało zawarte porozumienie, obejmuje w sumie:

- 17 linii miejskich dziennych: 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 13, 17, 23, 25, 31, 35, 36, 41, 42, 44;
- 1 linię miejską nocną: 101;
- 1 linię miejską specjalną: 0 – kursuje tylko 1 listopada;
- 17 linii podmiejskich dziennych: 1, 2, 10, 11, 14, 15, 18, 24, 26, 27, 33, 34, 37, 39, 43, 47, 49.

Organizatorem wszystkich linii jest miasto Nowy Sącz, operatorem – MPK Nowy Sącz. Wszystkie linie zostały objęte jednolitym regulaminem przewozu oraz taryfą biletową.

W przypadku komunikacji miejskiej organizowanej w mieście Nowy Sącz oraz gminach, z którymi miasto zawarło porozumienie, w dużym stopniu dane o transporcie publicznym można także pozyskać dzięki obowiązkowi rejestracji przejazdów na karcie zbliżeniowej, a także na podstawie sprzedaży biletów u kierowcy. Umożliwia to bieżącą oraz długoterminową analizę potoków pasażerskich. Największe potoki pasażerskie można zaobserwować na liniach 7, 23 i 41, które charakteryzują się:

- największą częstotliwością kursowania;
- przebiegiem linii przez osiedla, które wyróżniają wysoka gęstość zaludnienia oraz położenie w pobliżu instytucji administracji lokalnej i miejsc użyteczności publicznej.

Prognozę popytu przeprowadzono na podstawie danych o rocznej liczbie pasażerów oraz prognozowanej liczbie mieszkańców, a także danych o prognozowanym wzroście gospodarczym, który ma wpływ na mobilność ludności. Wpływ na wielkość popytu w komunikacji miejskiej mają także inne czynniki, takie jak: jakość i standard organizowanych przewozów, organizacja informacji pasażerskiej, integracja z innymi środkami transportu oraz zmiany w ofercie przewozowej. W scenariuszu stagnacyjnym zakłada się utrzymanie liczby pasażerów na stałym poziomie około 8,48 mln do 2025 roku oraz stopniowy spadek liczby pasażerów do poziomu 8,45 mln pasażerów w 2030 roku w wyniku spadku liczby ludności.

W wariantcie optymistycznym następuje stopniowy wzrost liczby pasażerów uwarunkowany powrotem pasażerów do transportu publicznego po pandemii COVID-19, wzrostem mobilności mieszkańców w wyniku wzrostu gospodarczego oraz inwestycjami w podnoszenie standardu transportu publicznego. Z przeprowadzonych prognoz wynika, iż w roku 2030 z transportu publicznego korzystać będzie ok. 12 mln pasażerów rocznie.

Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych w 2021r. pn. Preferencje dotyczące wyboru rodzaju środków transportu (w badaniach dla dorosłych wzięło udział 940 osób, w tym 792 osoby mieszkające i pracujące na terenie miasta Nowego Sącza. W badaniach przeznaczonych tylko dla młodzieży szkolnej (od klasy 4 szkoły podstawowej do ostatniej klasy szkoły średniej) wzięło udział 2456 osób, w tym 1422 (58%) mieszkające na terenie miasta Nowego Sącza):

1. Wśród codziennych podróży najczęściej wybierany jest własny samochód. Warto zwrócić uwagę, że większość respondentów podróżuje nim na miejscu kierowcy (53% badanych – codziennie, 17% – kilka razy w tygodniu) – tego typu jednoosobowe podróże samochodem najbardziej przyczyniają się do tworzenia zatorów drogowych. Na podstawie wyników innych badań przyjmuje się, że średnie napełnienie pojazdu oscyluje w okolicach 1,2 pasażera na pojazd. Taki stan rzeczy generuje również bardzo wysoki popyt na powierzchnie parkingowe w mieście.
2. Niewielki udział w codziennych podróżach ma rower (tylko 3% – codziennie, 12% – kilka razy w tygodniu), co może mieć związek ze słabo rozwiniętą infrastrukturą rowerową w mieście i z nim, przystosowaną bardziej do podróży w celach turystycznych.
3. Bardzo małą popularnością w mieście cieszą się motocykle i skutery oraz urządzenia transportu osobistego – ok. 2% badanych wskazało, że używają ich do codziennych podróży.
4. Z komunikacji autobusowej codziennie korzysta co piąty respondent, kilka razy w tygodniu – 15% z nich. Aż 31% badanych osób, blisko co trzecia, w ogóle nie korzysta z tego środka komunikacji.
5. Najważniejszym kryterium przy wyborze środka transportu jest szybkość dojazdu do celu – w każdej wyróżnionej grupie wskazało na nią co najmniej 61% badanych. Kolejne ważne kryteria to: dostępność danego środka transportu (szczególnie ważna dla najmłodszych respondentów, jak i wśród uczniów oraz osób bezrobotnych) oraz konieczność dotarcia do kilku celów podróży. W te preferencje najlepiej wpisuje się samochód osobowy; w obecnej sytuacji, przy braku buspasów i ograniczeń dla samochodów prywatnych, autobusy stoją w tych samych korkach, więc nie są w stanie wygrać w kategorii szybkości przejazdu, a niewielka częstotliwość kursowania większości linii zmniejsza dostępność tego środka transportu oraz ogranicza możliwość przesiadek, które mogą być konieczne, aby dotrzeć do kilku celów podróży.
6. W prawie każdej grupie (poza osobami w wieku 50-59 lat, wśród których najwięcej głosów oddano na transport samochodowy, jednak różnica jest niewielka i wynosi tylko 2 punkty procentowe) najwięcej głosów przyznano rozwojowi komunikacji zbiorowej. Szczególnie jest to widoczne wśród: osób spoza Nowego Sącza (57%), co może być kolejnym ważnym głosem w kierunku rozwoju komunikacji podmiejskiej oraz integracji różnych środków transportu zbiorowego; osób bezrobotnych i uczniów (66%), czyli tych, których często nie stać na własny samochód, a rozwój transportu zbiorowego może przeciwdziałać wykluczeniu komunikacyjnemu m.in. tej grupy; wreszcie wśród najmłodszej grupy spośród respondentów (18-29 lat, 69%), czyli osób, które nie znają z własnego doświadczenia sytuacji powszechnych jeszcze kilkadziesiąt lat temu, jak masowe korzystanie z transportu zbiorowego z powodu małego upowszechnienia samochodów osobowych w rodzinach czy przepełnione autobusy, ale również pokolenia mającego często większą świadomość ekologiczną niż ich poprzednicy.
7. Wśród uczniów zdecydowanie najpopularniejszym sposobem dotarcia do szkoły jest dojazd autobusem (wskazało na niego 58% respondentów).

Biorąc pod uwagę przeprowadzoną diagnozę konieczne jest podjęcie zintegrowanych działań celem budowy jednolitego systemu transportu miejskiego i podmiejskiego łączącego M. Nowy Sącz z M. Stary Sącz oraz Gminą Łącko co dodatkowo poprawi komunikację z Gminą Podegrodzie i docelowo w Gminą Chelmiec.

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektu								
<p>Przedsięwzięcie ma na celu rozwój nowoczesnego, zero- i niskoemisyjnego transportu miejskiego zachęcającego do rezygnacji z korzystania z samochodów osobowych poprzez nabycie nowego zeroemisyjnego lub niskoemisyjnego taboru autobusowego dla połączeń miejskich i podmiejskich wraz z niezbędną infrastrukturą. Wspierane będą działania w budowę i przebudowę infrastruktury do obsługi podróżnych korzystających z publicznego i/lub zbiorowego transportu miejskiego, budowę, przebudowę oraz wyposażenie zaplecza technicznego służącego do obsługi taboru miejskiego transportu publicznego oraz inwestycje mające na celu ograniczanie indywidualnego ruchu zmotoryzowanego w centrach miast.</p>								
Wskazanie zgodności projektu z programem								
<ul style="list-style-type: none"> - działania integrujące usługi transportowe będą miały pozytywny wpływ na realizację zasady równości szans płci, gdyż kobiety mają bardziej złożone wzorce mobilności ze względu na łączenie swojej roli opiekuńczej z działalnością zarobkową, co wymaga korzystania z wielu środków transportu. - wszystkie działania w obszarze transportu miejskiego będą zapewniać dostępność dla osób o ograniczonej mobilności, dzięki czemu zostanie zapewniona możliwość bezpiecznego i swobodnego poruszania się, co stanowi warunek ich niezależności, zapobiegający ich wykluczeniu społecznemu. - inwestycje będą również uwzględniać kwestie bezpieczeństwa, w szczególności na rzecz niezmotoryzowanych uczestników ruchu. - projekt realizowany zgodnie z założeniami Planu Rozwoju Elektromobilności dla miasta Nowego Sącza, - wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej poprzez rozwój zrównoważonego transportu metropolitalnego, - zakupiony tabor autobusowy będzie spełniał wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2009/33/WE - obiekty typu „parkuj i jedź” zlokalizowane będą w miejscach, w których zapewniona jest odpowiednia integracja ze zbiorowym transportem publicznym, - wsparciem nie będą objęte inwestycje w infrastrukturę drogową wykorzystywaną do ruchu pojazdów samochodowych nie wykorzystywanych w transporcie publicznym i/lub zbiorowym, z wyjątkiem narzędzi cyfrowych, obiektów „parkuj i jedź” i środków ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa niechronionych użytkowników dróg (w tym pieszych i rowerzystów). 								
Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)								
<p>Projekt bezpośrednio oddziałuje na obszar funkcjonalny zwiększając atrakcyjność publicznego transportu zbiorowego. Ze zmodernizowanej infrastruktury korzystać będą mieszkańcy Gmin: Nowy Sącz, Stary Sącz, Kamionka Wielka, Nawojowa, Łącko, Grybów, Łukowica, Podegrodzie oraz kolejne, które zdecydują się podpisać stosowne porozumienia. Projekty są powiązane z zadaniami z zakresu „Modernizacji budynków użyteczności publicznej na terenie SOF” oraz „Rozwoju odnawialnych źródeł energii”, których wspólnym celem jest poprawa jakości powietrza na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Rozwój transportu miejskiego w Sądeckim Obszarze Funkcjonalnym	Miasto Nowy Sącz (MPK Nowy Sącz – realizator) Partnerzy projektu: Gmina Łącko, Gmina Stary Sącz	FEM 2021-2027, CS 2viii	13 751 712	2024-2027	I kw. 2024		

Tabela 11. Lista projektów w ramach działania 3.1.1 Ułatwienie dostępu do opieki zdrowotnej i społecznej poprzez modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
Ułatwienie dostępu do opieki społecznej poprzez modernizację infrastruktury podmiotów społecznych
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
Cel 3 ZIT: Wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego
Przedsięwzięcia są komplementarne z zadaniami z zakresu wsparcia usług społecznych na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Celem nadrzędnym jest stworzenie godnych warunków bytowych dla osób wykluczonych społecznie (seniorów, osób niesamodzielnych, osób z niepełnosprawnościami) poprzez dostosowanie lub utworzenie infrastruktury oraz stworzenie szerokiej i przystępnej oferty usług społecznych.

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

<p>Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym wsparcie osób niesamodzielnych z problemami w codziennym funkcjonowaniu stanowi konkretne wyzwanie i problem, który z czasem będzie narastał. Zmniejszenie potencjału opiekuńczego rodzin przy jednoczesnym wzroście populacji osób starszych wymagających usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych, niejednokrotnie specjalistycznych oraz zmiana struktury demograficznej mają istotny wpływ na rynek pracy.</p> <p>W odpowiedzi na ten problem członkowie SOF zaproponowali działania mające na celu zapewnienie warunków wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej jak i społecznej oraz samodzielnego, zdrowego i należytego życia osób starszych.</p> <p>By osiągnąć te cele, należy w pierwszej kolejności zapewnić wsparcie na działania infrastrukturalne, tj. obiekty które będą dostosowane do potrzeb osób z ograniczoną możliwością ruchu, percepcji, słuchu i innymi dolegliwościami, z którymi zmagają się mieszkańcy Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>								
Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektu								
<p>Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi społeczne poprzez budowę, przebudowę i modernizację, wyposażenie infrastruktury społecznej zapewniającej kompleksową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w formach zdeinstytucjonalizowanych; w szczególności w formie Rodzinnych Domów Opieki,</p>								
Wskazanie zgodności projektu z programem								
<ul style="list-style-type: none"> - realizacja projektów powiązana będzie z działaniami EFS + w ramach rozwoju usług społecznych i zdrowotnych w CS (k) w programie regionalnym oraz będzie odpowiadać na wyzwania i deficyty określone w Regionalnym Planie Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji, - wspierany będzie rozwój infrastruktury społecznej służącej zapewnieniu opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w formie zdeinstytucjonalizowanej m.in. dzienne domy pomocy społecznej, kluby seniora, rodzinne domy opieki (w rozumieniu Ustawy o pomocy społecznej oraz zgodnie z Rozporządzeniem Ministra właściwym w tym zakresie), - działania zaplanowane w ramach przedmiotowego celu bezpośrednio wpływać będą na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz zapewnieniu równych szans płci - przedsięwzięcia zgodne z Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2023 – 2025 z perspektywą do 2030 w zakresie usług wsparcia na rzecz osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem, niesamodzielnych i ich opiekunów nieformalnych 								
Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)								
<p>Realizacja projektów wynika z części kierunkowej diagnozy SOF „Stworzenie przestrzeni życiowej niewykluczającej i solidarnej w myśl zasady „Nie zostawiaj nikogo w tyle”. poprzez wspieranie przez SOF programów aktywizujących seniorów oraz budowę lub modernizację oraz wyposażenie infrastruktury społecznej. Przedsięwzięcia będą powiązane z działaniami EFS + w ramach rozwoju usług społecznych na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w zakresie utworzenia Placówek Diennej Opieki. Podstawowym celem strategicznym Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego w odniesieniu do usług wsparcia na rzecz osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem, niesamodzielnych i ich opiekunów nieformalnych jest funkcjonowanie minimum jednego dziennego domu pomocy na terenie każdej gminy w Małopolsce. Budowa nowych obiektów w gminach Chelmiec, Łącko i Nawojowa wraz z adaptacją budynków w pozostałych gminach SOF z przeznaczeniem na Placówki Diennej Opieki pozwoli stworzyć zintegrowaną sieć wsparcia dla osób starszych i ich opiekunów nieformalnych.</p>								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Utworzenie Dziennego Domu Seniora w Wielopolu	Gmina Chelmiec	FEM 2021-2027, CS 4iii	3 886 489	2024-2026			
2	Utworzenie placówki dziennej opieki i aktywizacji dla osób starszych w Gminie Łącko	Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 4iii	1 500 011	2024-2026			
3	Przebudowa z rozbudową budynku na Placówkę Diennej Opieki dla seniorów w miejscowości Żeleźnikowa Wielka	Gmina Nawojowa	FEM 2021-2027, CS 4iii	1 179 408	2024-2026			

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Tabela 12. Lista projektów w ramach działania 3.2.1 Poprawa dostępności edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie usług w sferze wychowania przedszkolnego

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
<i>Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości kształcenia i szkolenia na terenie SOF</i>
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
<p><i>Cel 3 ZIT: Wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego</i></p> <p><i>Działania z zakresu rozwijania wiedzy i kompetencji wraz z poprawą dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług społecznych tworzą wspólną płaszczyznę ukierunkowaną na poprawę jakości życia na terenie SOF. Wsparcie w obszarze edukacji przedszkolnej przyczyniać się będzie do podniesienie jej jakości i dostępności poprzez m.in. realizację zajęć dodatkowych czy podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadry, a także działania integrujące osoby z grup mniejszościowych, a także poprzez tworzenie miejsc przedszkolnych na terenach gdzie występują deficyty.</i></p> <p><i>W obszarze edukacji przedszkolnej zdiagnozowano problem niedostatecznie rozwiniętego systemu opieki nad dziećmi, który stanowi strukturalny problem rynku pracy w regionie. Dostępność edukacji przedszkolnej jest mocno ograniczona, szczególnie na obszarach wiejskich. Deficyty te dodatkowo wzmacnia rozproszone osadnictwo, niski poziom dochodów zarówno mieszkańców, jak i jednostek samorządu terytorialnego, co utrudnia organizację trwałych form wychowania przedszkolnego. Wyzwaniem jest również jakość edukacji przedszkolnej oraz potrzeba równoważenia szans edukacyjnych dzieci, w szczególności pochodzących z obszarów wiejskich. Ważnym elementem są też potrzeby infrastrukturalne (odpowiednio dostosowana do potrzeb infrastruktura edukacyjna), potrzeby tworzenia miejsc przedszkolnych (zwiększenie dostępności tej formy opieki), jak też potrzeby w zakresie podnoszenia kompetencji dzieci (wysokiej jakości oferta edukacyjna i wsparcie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), jak też nauczycieli (w zakresie pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, jak i rozpoznawania zaburzeń ogólnorozwojowych u dzieci). Badania europejskie pokazują, że Polska znajduje się na ostatnim miejscu ze wszystkich państw Unii Europejskiej pod względem odsetka dzieci objętych formalną opieką w wieku od lat 3 do podjęcia kształcenia obowiązkowego. Niski udział młodych matek w rynku pracy wynika najczęściej z niedostatecznej dostępności placówek opieki nad dziećmi. Zapewnienie dostępu do rozwiązań umożliwiających łączenie pracy zawodowej wraz z życiem rodzinnym jest szczególnie ważne. Daje ono poczucie bezpieczeństwa, w tym socjalnego. W ramach planowanych projektów zintegrowanie zostanie zapewnione przede wszystkim poprzez rekrutację do nowych miejsc przedszkolnych dla dzieci z terenu SOF, tym samym uwzględnia się także mobilność rodziców, dostosowanie miejsc opieki w bliskości z miejscem zamieszkania czy świadczenia pracy.</i></p> <p><i>Zaplanowane działania kompleksowo odpowiadają na zidentyfikowane problemy, na pierwszym miejscu stawiając zwiększenie dostępności miejsc przedszkolnych na obszarach z największymi deficytami. Gmina Nawojowa posiada najmniejszy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym spośród wszystkich gmin SOF, wynoszący zaledwie 52,5 % (w roku 2021, źródło GUS, BDL). Zauważalna jest ponadto tendencja spadkowa (68,2% w roku 2017). Nieco lepiej sytuacja wygląda w gminach Stary Sącz i Łącko, gdzie odsetek ten w roku 2021 wynosił kolejno 74,2 % oraz 78,7 %. Warty zaznaczenia jest fakt, iż gmina Stary Sącz również odnotowuje powolny spadek liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.</i></p>
Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektu
<i>Projekty ukierunkowane na wsparcie w obszarze edukacji przedszkolnej, które przyczyniać się będą do podniesienie jej jakości i dostępności poprzez m.in. realizację zajęć dodatkowych czy podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadry, a także działania integrujące osoby z grup mniejszościowych, a także poprzez tworzenie miejsc przedszkolnych na terenach gdzie występują deficyty w tym zakresie np. na obszarach wiejskich. Realizacja programów dwujęzyczności w zakresie języka angielskiego, w szczególności na terenach wiejskich celem zwiększenia włączenia społecznego osób ze środowisk defaworyzowanych.</i>
Wskazanie zgodności projektu z programem
<ul style="list-style-type: none"> <i>- wsparcie w obszarze edukacji przedszkolnej będzie przyczyniać się do podniesienia jej jakości i dostępności poprzez m.in. realizację zajęć dodatkowych czy podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadry, a także działania integrujące osoby z grup mniejszościowych, a także poprzez tworzenie miejsc przedszkolnych na terenach gdzie występują deficyty w tym zakresie np. na obszarach wiejskich;</i> <i>- promowanie edukacji włączającej oraz poprawa jej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</i> <i>- realizacja wiązki projektów przyczyni się do osiągnięcia celu 4f tj. wspierania równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolnictwa oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem.</i>
Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)
<i>Cel 3 Strategii wiąże się z poprawą jakości życia mieszkańców, jako zregrowaną kategorią łączącą wiele różnorodnych elementów, ukierunkowanych na zwiększenie spójności społecznej i poprawę warunków życia. Osiągnięcie celu powiązane być powinno z przedsięwzięciami w inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz „zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie”. Poprawa dostępności edukacji przedszkolnej na terenie SOF wraz ze wsparciem infrastruktury zdrowotnej i społecznej przekładającej się na wysoką jakości i dostęp</i>

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

do usług zdrowotnych i społecznych oraz ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym przyczyni się do nadrzędnego celu jakim jest wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Zintegrowanie projektów zostanie wykazane poprzez możliwość rekrutacji dzieci z terenu SOF do poszczególnych placówek, uwzględniając mobilność rodziców, dostosowanie miejsc opieki w bliskości z miejscem zamieszkania czy świadczenia pracy, a także poprzez zaplanowanie w organizacji pracy przedszkoli elementów edukacji regionalno-lokalnej.								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Przedszkole szansą na rozwój	Gmina Nawojowa	FEM 2021-2027, CS 4f	232 875	2024-2026			
2	Poprawa jakości wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Łącko	Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 4f	478 662	2024-2026			
3	Przedszkolaki górą	LGD Brama Beskidu Partner: Gmina Stary Sącz	FEM 2021-2027, CS 4f	816 549	2024-2026			

Tabela 13. Lista projektów w ramach działania 3.1.2 Rozwój środowiskowych form aktywizacji i wsparcia oraz rozwój placówek pobytu dziennego i opieki całodobowej oraz 3.1.3 Ułatwienie dostępu do usług z zakresu systemu pieczy zastępczej zgodnych z zasadami deinstytucjonalizacji

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
Wsparcie usług społecznych na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
<p>Cel 3 ZIT: Wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>W oparciu o wnioski z diagnozy Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego wyraźnie zauważalny jest niedostateczny dostęp do oferty wsparcia osób niesamodzielnych przez dzienne domy pomocy i kluby samopomocy natomiast wiele istniejących ośrodków wsparcia dziennego dla osób niesamodzielnych cechuje się niedostatecznym potencjałem w zakresie zapewnienia opieki dla osób, które z racji stopnia niesamodzielności nie mogą funkcjonować w miejscu swojego zamieszkania. Niedostateczny jest również dostęp do oferty wsparcia odciążeniowego dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych.</p> <p>Zachodzące procesy demograficzne Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego jednoznacznie wskazują na dynamiczny przyrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia wzrost ten wyniósł 28,6 %. Obecnie na terenie SOF funkcjonują pojedyncze placówki zapewniające dzienną opiekę i aktywizację osób starszych (m.in. PDO w Krynicy-Zdroju, Piwnicznej-Zdrój), które swoim zasięgiem obejmują jedynie osoby z najbliższego otoczenia oraz tzw. kluby seniora stanowiące jedynie miejsce spotkań towarzyskich społeczności lokalnej, nie oferujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>Podstawowym celem strategicznym ujętym w Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego w odniesieniu do usług wsparcia na rzecz osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem, niesamodzielnych i ich opiekunów nieformalnych jest funkcjonowanie minimum jednego dziennego domu pomocy na terenie każdej gminy w Małopolsce. Wskazane do realizacji projekty mają na celu ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Zintegrowana, wspólna oferta Placówek Diennej Opieki docelowo pozwoli objąć swoim zasięgiem mieszkańców wszystkich gmin z terenu Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego tworząc wspólną, silną sieć placówek zapewniającą kompleksową opiekę nad seniorami oraz wsparcie dla opiekunów nieformalnych.</p> <p>W Małopolsce od lat dokonuje się rozwój usług społecznych wspierających rodziny i system pieczy zastępczej co tworzy warunki do stopniowej deinstytucjonalizacji tego systemu. Na przestrzeni minionej dekady (lata 2012 – 2021) liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży prowadzonych w ramach sektora publicznego – jedno z kluczowych narzędzi profilaktyki w polityce na rzecz rodziny - wzrosła w regionie o 113). Diagnoza wykazuje jednak wciąż niedostateczny dostęp do oferty wsparcia dzieci i młodzieży świadczonego przez placówki wsparcia dziennego - na terenie około 85 małopolskich gmin (w tym gmin z terenu Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego) brak jest oferty PWD działających w ramach sektora publicznego. Poprzez realizację wskazanych projektów nastąpi wzrost odsetka gmin, na terenie których funkcjonują placówki wsparcia dziennego co pozwoli objąć wsparciem większą niż dotychczas liczbę dzieci i ich rodzin.</p>

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektu								
<p><i>W ramach wiązki projektów realizowane będą usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W ramach projektów planuje się objąć działaniami osoby, które ze względu na podeszły wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Realizacja projektów ma na celu wykorzystanie nowych metod pracy (pomoc sąsiedzka), poprawę współpracy instytucji pomocy i integracji społecznej.</i></p> <p><i>Realizowane będą przedsięwzięcia zapewniające wsparcie rodzin napotykających trudności w wypełnianiu obowiązków wychowawczych poprzez rozwijane placówek wsparcia dziennego (PWD) dla dzieci i młodzieży zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dodatkowo rozwijane będą usługi wsparcia sytemu pieczy zastępczej w formule zdeinstytucjonalizowanej.</i></p> <p><i>Rozwijane będą usługi specjalistyczne i interwencyjne dedykowane osobom doświadczającym kryzysu, przemocy, dyskryminacji poprzez m.in. tworzenie i rozwój ośrodków interwencji kryzysowej i punktów interwencji kryzysowej (m.in. poradnictwo psychologiczne, socjalne, terapeutyczne, prawne lub innych specjalistów, grupy wsparcia, telefony zaufania/ telefoniczna interwencja kryzysowa).</i></p>								
Wskazanie zgodności projektu z programem								
<p><i>W związku z postępującym procesem zmiany struktury demograficznej Małopolski związanej ze zwiększonym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w populacji regionu (w przypadku SOF wzrost blisko 30 % w latach 2011-2021) istotną kwestią jest organizacja systemu dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług opieki rodzinnej, środowiskowej jak i opieki długoterminowej w formie opieki domowej. Równolegle rozwijane będą także usługi społeczne w społeczności lokalnej adresowane do osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz ich opiekunów, rodzin przeżywających trudności, osób z niepełnosprawnościami. W celu wsparcia rodzin napotykających trudności w wypełnianiu obowiązków wychowawczych tworzone będą nowe oraz rozwijane już istniejące placówki wsparcia dziennego (PWD) dla dzieci i młodzieży zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej..</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - usługi społeczne w społeczności lokalnej adresowane do osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu - usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych - usługi w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz/lub kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą, - zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; - modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; - poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej - nowe oraz rozwijane już istniejące placówki wsparcia dziennego (PWD) dla dzieci i młodzieży zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. - usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych 								
Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)								
<p><i>Realizacja projektów wynika z części kierunkowej strategii odnoszącej się do wysokiej jakości życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Ważnym komponentem jakości życia jest bezpieczeństwo społeczne i zdrowotne mieszkańców.</i></p> <p><i>Szerokie traktowanie wykluczenia społecznego, które rozumiane jest jako wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowane ubóstwem oraz jako wykluczenie z dostępu do usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe. Oznacza to, wymuszoną takimi uwarunkowaniami jak: ubóstwo, niepełnosprawność, brak dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, izolację jednostek lub grup społecznych od zbiorowości i instytucji współczesnego państwa.</i></p> <p><i>Potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych zostaną w dużej mierze zaspokojone dzięki projektom służącym poprawie warunków opieki zdrowotnej oraz udostępnieniu usług społecznych. Ponadto dzięki nowym miejscom dziennej opieki osoby starsze i niepełnosprawne oraz ich opiekunowie będą mogli korzystać z fachowej pomocy i wsparcia. Działania obejmą również pomoc rodzinom napotykającym trudności w wypełnianiu obowiązków wychowawczych zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wskazane projekty będą bezpośrednio oddziaływać na mieszkańców całego Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.</i></p>								
L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Wsparcie usług społecznych poprzez utworzenie Placówek Diennej Opieki na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego – etap I	Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny Partnerzy: Gmina Gródek n/D, Gmina Łabowa, Gmina Łososina Dolna, Gmina Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 4k	1 961 368	2024-2027			

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

2	Wsparcie usług społecznych poprzez utworzenie Placówek Diennej Opieki na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego – etap II	Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny Partnerzy: Gmina Grybów, Gmina Nawojowa	FEM 2021-2027, CS 4k	1 590 592	2024-2027			
3	Podniesienie poziomu usług dla społeczności lokalnej poprzez rozszerzenie zakresu świadczenia usług	LGD Brama Beskidu Partnerzy: Gmina Stary Sącz, Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 4k	444 444	2024-2027			
4	Utworzenie Placówek Diennej Opieki na terenie gminy Krynica-Zdrój	Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu Partner: Gmina Krynica-Zdrój	FEM 2021-2027, CS 4k	879 563	2024-2026			
5	Aktywizacja społeczna osób starszych, zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Miasta Grybów	Miasto Grybów	FEM 2021-2027, CS 4k	317 249	2023-2025			
6	Wsparcie usług społecznych na terenie Gminy Rytko	LGD Brama Beskidu Partner: Gmina Rytko	FEM 2021-2027, CS 4k	198 850	2024-2027			
7	Wsparcie usług społecznych w Gminie Chelmiec	Gmina Chelmiec	FEM 2021-2027, CS 4k	1 534 784	2024-2026			
8	Aktywizacja osób niesamodzielnych na terenie Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój	Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój Partner: Stowarzyszenie „Nasz Dom”	FEM 2021-2027, CS 4k	557 544	2024-2027			
9	Utworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny Partnerzy: Gmina Korzenna, Gmina Podegrodzie	FEM 2021-2027, CS 4k	1 480 619	2024-2027			
10	Podniesienie poziomu usług dla społeczności lokalnej poprzez rozszerzenie zakresu świadczenia usług i profesjonalizację kadr	LGD Brama Beskidu Partner: Gmina Łącko, Gmina Stary Sącz	FEM 2021-2027, CS 4k	400 000	2024-2026			
11	Kompleksowe wsparcie usług społecznych na terenie Gminy Muszyna	Ośrodek Pomocy Społecznej w Muszynie	FEM 2021-2027, CS 4k	611 338	2024-2027			
12	Kompleksowe wsparcie usług społecznych w Sądeckim Obszarze Funkcjonalnym	Miasto Nowy Sącz	FEM 2021-2027, CS 4k	4 428 449	2024-2027			

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

Tabela 14. Lista projektów w ramach działania 4.1.2 Współdziałanie z lokalnymi partnerami publicznymi i społecznymi na rzecz promocji współpracy w ramach SOF – Tryb konkursowy

Skrócona nazwa przedsięwzięcia (wiązki projektów)
<i>Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.</i>
Wskazanie i uzasadnienie realizacji celu Strategii ZIT, przez przedsięwzięcie (wiązkę projektów) ze wskazaniem podejścia zintegrowanego (ZIT)
<p><i>Cel 4 Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna</i></p> <p><i>Wsparcie ukierunkowane będzie na realizację działań przyczyniających się do rozwoju lokalnych podmiotów prowadzących działalność kulturalną, ochrony i rozwoju lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, rozwoju oferty turystycznej bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych.</i></p>
Planowany zakres projektu – najważniejsze elementy projektów
<i>Wsparcie ukierunkowane będzie na realizację działań przyczyniających się do rozwoju lokalnych podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Planuje się realizację działań przyczyniających się do ochrony i rozwoju lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, których rezultatem będzie poprawa potencjału społeczności lokalnych w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego. Planuje się działania przyczyniające się do rozwoju oferty turystycznej bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych. Rezultatem będzie podniesienie atrakcyjności gmin, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, gdyż turystyka na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego to sektor, który tworzy rynek pracy i umożliwia wzrost zatrudnienia.</i>
Wskazanie zgodności projektu z programem
<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie finansowe z EFRR skierowane będzie na projekty turystyczne, które są: wspierane odpowiednią analizą popytu i oceną potrzeb w celu ograniczenia ryzyka nieefektywności; są skoordynowane z projektami w sąsiednich obszarach, unikając nakładania się i konkurencji oraz mają wpływ wykraczający poza sam projekt na stymulowanie aktywności turystycznej w regionie, jak również są trwałe i będą utrzymywane po ich zakończeniu, - działania rewitalizacyjne będą przyczyniać się do zrównoważonego i odpornego rozwoju gospodarczego, społecznego oraz do realizacji wyzwań środowiskowych i klimatycznych i przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu.
Powiązanie z innymi projektami/wskazanie konkretnych cech zintegrowania projektu (ZIT)
<p><i>Planowane działania przyczyniać się będą przede wszystkim do rozwoju oferty turystycznej bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych. Rezultatem będzie podniesienie atrakcyjności Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, gdyż turystyka to sektor, który tworzy rynek pracy i umożliwia wzrost zatrudnienia.</i></p> <p><i>Realizacja projektów będzie sprzyjać włączeniu społecznemu i redukcji ubóstwa oraz będzie prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie i jakości życia mieszkańców. Rozwój infrastruktury kultury będzie uwzględniał wymagania w zakresie dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej, co zwiększy dostępność oferty kulturalnej w całym obszarze funkcjonalnym, m.in. dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów, rodzin z małymi dziećmi. Służyć będzie wszystkim mieszkańcom jak i osobom odwiedzającym Sądecki Obszar Funkcjonalny.</i></p> <p><i>Wzmacniane będą również powiązania funkcjonalne miast z obszarami wiejskimi. Wsparcie kierunkowane będzie szczególnie na inwestycje oddziałujące na cały obszar funkcjonalny oferując mieszkańcom i turystom pełnowartościowy produkt w postaci kompleksowej, zawierającej pakiet atrakcji oferty turystycznej, sprofilowanej pod kątem potrzeb indywidualnego odbiorcy. Priorytetowo będą traktowane inwestycje koncentrujące się na rozwijaniu oferty wykorzystującej potencjały obszarów atrakcyjnych krajobrazowo, dotychczas słabo zagospodarowanych turystycznie, szczególnie związane z rozwojem zintegrowanej sieci tras rowerowych Spójne zestawienie walorów przyrodniczych i kulturowych zaowocuje możliwością opracowania zróżnicowanej oferty zawierającej elementy aktywnego wypoczynku, kultury i rozrywki, zgodnej z oczekiwaniami odbiorców.</i></p>

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

L.p.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Planowane źródło finansowania	Maksymalna wartość wkładu UE €	Planowany okres realizacji	Termin złożenia wniosku o dofinansowanie	Szacowana, skumulowana wartość wskaźnika dla przedsięwzięcia	Uwagi
1	Infrastruktura Miodnego Szlaku	Fundacja Po Zdrowie Do Natury	FEM 2021-2027, CS 5i	96 429	2024-2025	zgodnie z naborem		
2	Remont i modernizacja istniejącego basenu w Piwnicznej Zdroju	Miasto i Gmina Piwniczna -Zdrój	FEM 2021-2027, CS 5i	2 507 147	2025-2027			
3	Zagospodarowanie terenu źródła Św. Kingi w Głębokim wraz z remontem infrastruktury drogowej	Miasto i Gmina Piwniczna -Zdrój	FEM 2021-2027, CS 5i	125 357	2024-2026			
4	Zagospodarowanie terenu Węgielnika w Piwnicznej -Zdroju	Miasto i Gmina Piwniczna -Zdrój	FEM 2021-2027, CS 5i	192 857	2024-2026			
5	Kompleksowe wsparcie oddolnych inicjatyw w zakresie infrastruktury kultury	Gmina Grybów	FEM 2021-2027, CS 5i	1 928 574	2024-2027			
6	Rewitalizacja części obiektu w m. Wielogłowy celem utworzenia centrum edukacji i innowacji	Fundacja Horyzont360	FEM 2021-2027, CS 5i	964 287	2024-2025			
7	Wytyczenie i budowa ścieżki rowerowej w Gminie Chelmiec	Gmina Chelmiec Partnerzy: Fundacja Nowa Galicja, LGD Korona Sądecka	FEM 2021-2027, CS 5i	2 892 862	2024-2026			
8	Modernizacja obiektów zdegradowanych w Mieście Grybów	Miasto Grybów	FEM 2021-2027, CS 5i	1 928 574	2024-2026			
9	Wytyczenie i budowa ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Mieście Grybów	Miasto Grybów	FEM 2021-2027, CS 5i	1 928 574	2024-2026			
10	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie terenu nad Jeziorem Rożnowskim w gminie Gródek nad Dunajcem – etap II	Gmina Gródek nad Dunajcem	FEM 2021-2027, CS 5i	1 350 002	2024-2026			
11	Przebudowa dawnego budynku Dworca Kolejowego na potrzeby Laboratorium Dialogu	Gmina Krynica-Zdrój	FEM 2021-2027, CS 5i	3 090 118	2024-2026			
12	Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury w gminie uzdrowskiej Muszyna sposobem na wzmocnienie odporności na negatywne skutki zmian klimatu.	Gmina Muszyna	FEM 2021-2027, CS 5i	1 639 288	2024-2026			
13	Prace konserwatorskie, zabezpieczające zabytkowych kapliczek pamiątek przeszłości położonych na terenie Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna	Gmina Muszyna	FEM 2021-2027, CS 5i	154 286	2024-2025			
14	Rewitalizacja Mofety im. Prof. Henryka Świdzińskiego – unikalnego w skali kraju pomnika przyrody nieożywionej.	Gmina Muszyna	FEM 2021-2027, CS 5i	867 858	2024-2026			
15	Rebranding i digitalizacja dzielnic Uzdrowskiej Zapopradzie.	Gmina Muszyna	FEM 2021-2027, CS 5i	96 429	2024-2026			
16	Wprowadzenie innowacyjnych form wypoczynku w Rodzinnym Parku Rekreacji w Uzdrowsku Muszyna	Gmina Muszyna	FEM 2021-2027, CS 5i	771 430	2024-2025			
17	Wykreowanie przestrzeni publicznej przy Zabytkowych Dworach w Gminie Korzenna.	Gmina Korzenna	FEM 2021-2027, CS 5i	964 287	2024-2027			
18	Utworzenie Centrum Myśli i Tradycji Sadowniczej	Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 5i	425 000	2024-2026			
19	Zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego Gminy Łącko poprzez organizację cyklu wydarzeń kulturalnych	Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 5i	127 500	2024-2026			

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

20	Doposażenie Centrum Kultury i Edukacji Muzycznej celem udostępnienia dziedzictwa kulturowego ziemi łąckiej oraz prezentującej badania i odkrycia archeologiczne na Górze Zyndrama w Maszkowicach	Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 5i	595 000	2024-2026			
21	Poprawa bezpieczeństwa i rozwój ruchu turystycznego na terenie Gminy Łącko poprzez utworzenie tras alternatywnych do Velo Dunajec	Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 5i	1 020 000	2024-2026			
22	Zagospodarowanie Góry Zyndrama w Maszkowicach celem udostępnienia dziedzictwa Gminy Łącko	Gmina Łącko	FEM 2021-2027, CS 5i	1 020 000	2024-2026			
23	Budowa budynku Centrum Wypoczynkowo-Rekreacyjnego Michasiówka w Krzyżówce jako filii Gminnego Ośrodka Kultury w Łabowej	Gmina Łabowa	FEM 2021-2027, CS 5i	482 144	2025-2027			
24	Zagospodarowanie terenu działki nr 251/1 w m. Maciejowa poprzez miejsca postojowe, obiekty architektury parkowej, zieleni parkową.	Gmina Łabowa	FEM 2021-2027, CS 5i	289 286	2025-2027			
25	Rewaloryzacja Starosądeckiej Starówki zmierzająca do rozwoju szlaków turystycznych oraz produktów turystycznych bazujących na lokalnych potencjałach oraz walorach kulturowych i przyrodniczych.	Gmina Stary Sącz	FEM 2021-2027, CS 5i	1 639 288	2024-2026			
26	Działania rewitalizacyjne przy obiekcie LKS „Łosoś” Łososina Dolna w miejscowości Biłsko poprzez zmodernizowanie kortu tenisowego oraz uporządkowanie przestrzeni publicznej.	Gmina Łososina Dolna	FEM 2021-2027, CS 5i	38 572	2025-2027			
27	Uporządkowanie przestrzeni publicznej w otoczeniu budynku Urzędu Gminy oraz Centrum Kultury i Promocji Łososina Dolna.	Gmina Łososina Dolna	FEM 2021-2027, CS 5i	115 714	2025-2027			
28	Poprawa dostępności zrewitalizowanego otoczenia terenu po byłej Szkole Podstawowej w Tabaszowej poprzez budowę chodnika od drogi powiatowej Tęgoborze – Tabaszowa - Tęgoborze (Just) do byłej Szkoły Podstawowej w Tabaszowej.	Gmina Łososina Dolna	FEM 2021-2027, CS 5i	125 357	2025-2027			
29	Działania rewitalizacyjne otoczenia terenu po byłej Szkole Podstawowej w Tabaszowej m.in. poprzez zmodernizowanie boiska sportowego i placu zabaw oraz uporządkowanie przestrzeni publicznej.	Gmina Łososina Dolna	FEM 2021-2027, CS 5i	115 714	2025-2027			
30	Działania rewitalizacyjne przy Szkole Podstawowej w Tęgoborzy w połączeniu z terenem za Domem Strażaka m.in. poprzez zmodernizowanie boiska sportowego i placu zabaw oraz uporządkowanie przestrzeni publicznej.	Gmina Łososina Dolna	FEM 2021-2027, CS 5i	154 286	2025-2027			
31	Działania rewitalizacyjne kładki wiszącej Witowice Dolne – Tropie w miejscowości Witowice Dolne.	Gmina Łososina Dolna	FEM 2021-2027, CS 5i	192 857	2025-2027			
32	Rewitalizacja parku Dębina na terenie gminy Kamionka Wielka	Gmina Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 5i	113 786	2024-2026			
33	Modernizacja przestrzeni publicznej pełniącej funkcje turystyczno-rekreacyjne w Królowej Górnej	Gmina Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 5i	67 500	2024-2026			

Strategia ZIT dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

34	Trasa koncertowa zespołów regionalnych	Stowarzyszenie Aktywny Rozwój Gminy Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 5i	48 214	2024-2025			
35	Festiwal Chleba – ukazanie twórczości kulturowej	Stowarzyszenie Aktywny Rozwój Gminy Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 5i	28 929	2024-2025			
36	Koncert hip-hop z udziałem orkiestry dętej z Mystkowa	Stowarzyszenie Aktywny Rozwój Gminy Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 5i	28 929	2024-2025			
37	Utworzenie mobilnego studia nagrań	Stowarzyszenie Aktywny Rozwój Gminy Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 5i	57 857	2024-2025			
38	Zakup mobilnego wyposażenia niezbędnego przy organizacji plenerowych wydarzeń i imprez	Stowarzyszenie Aktywny Rozwój Gminy Kamionka Wielka	FEM 2021-2027, CS 5i	67 500	2024-2025			
39	Kompleksowe wsparcie inicjatyw w zakresie infrastruktury kultury	Gmina Nawojowa	FEM 2021-2027, CS 5i	964 287	2024-2027			
40	Rewitalizacja Rynku Maślanego w Nowym Sączu	Miasto Nowy Sącz	FEM 2021-2027, CS 5i	10 000 000	2024-2029			
41	Budowa zintegrowanych ścieżek rowerowych na terenie Nowego Sącza	Miasto Nowy Sącz	FEM 2021-2027, CS 5i	2 000 000	2024-2028			
42	Rewitalizacji i adaptacja Rynku w Nowym Sączu	Miasto Nowy Sącz	FEM 2021-2027, CS 5i	6 000 000	2024-2027			
43	Modernizacja budynku Ratusza w Nowym Sączu	Miasto Nowy Sącz	FEM 2021-2027, CS 5i	7 000 000	2024-2029			

* 1 EUR = 4,4074

13. Spis tabel, rysunków i wykresów

Tabela 1. Dane dotyczące opieki zdrowotnej na terenie SOF	20
Tabela 2. Długość dróg powiatowych i gminnych (utwardzonych) na terenie SOF w latach 2011-2021 (km).....	27
Tabela 3. Wskaźniki rezultatu strategii ZIT	51
Tabela 4. Wskaźniki produktu strategii ZIT	53
Tabela 5. Plan finansowy Strategii ZIT	61
Tabela 6. Lista projektów w ramach działania 2.1.1 Modernizacja energetyczna obiektów publicznych i mieszkaniowych oraz transformacja ciepłownictwa systemowego	75
Tabela 7. Lista projektów w ramach działania 2.1.2 Inteligentne zarządzanie energią i wykorzystanie OZE w skali SOF.....	77
Tabela 8. Lista projektów w ramach działania 2.3.1 Inwestowanie w sektor gospodarki wodno-kanalizacyjnej	78
Tabela 9. Lista projektów w ramach działania 2.3.3 Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach	80
Tabela 10. Lista projektów w ramach działania 2.2.1 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej poprzez rozwój zrównoważonego transportu metropolitalnego.....	82
Tabela 11. Lista projektów w ramach działania 3.1.1 Ułatwianie dostępu do opieki zdrowotnej i społecznej poprzez modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych	84
Tabela 12. Lista projektów w ramach działania 3.2.1 Poprawa dostępności edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie usług w sferze wychowania przedszkolnego	86
Tabela 13. Lista projektów w ramach działania 3.1.2 Rozwój środowiskowych form aktywizacji i wsparcia oraz rozwój placówek pobytu dziennego i opieki całodobowej oraz 3.1.3 Ułatwienie dostępu do usług z zakresu systemu pieczy zastępczej zgodnych z zasadami deinstytucjonalizacji.....	87
Tabela 14. Lista projektów w ramach działania 4.1.2 Współdziałanie z lokalnymi partnerami publicznymi i społecznymi na rzecz promocji współpracy w ramach SOF – <u>Tryb konkursowy</u>	90
Rysunek 1. Zasięg Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego – Powiat nowosądecki i Miasto Nowy Sącz	5
Rysunek 2. Powierzchnia poszczególnych jednostek administracyjnych SOF [ha].....	6
Rysunek 3. Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce - proponowane zasięgi MOF	7
Rysunek 4. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	8
Rysunek 5. Obszary zmarginalizowane Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego	9
Rysunek 6. Liczba mieszkańców jednostek SOF w 2021 roku.	13
Rysunek 7. Liczba przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych i punktów przedszkolnych na terenie SOF w roku 2021 wraz z dynamiką zmian w okresie 2011-2021 – opracowanie własne na podstawie danych GUS	16
Rysunek 8. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie SOF w roku 2021 wraz z dynamiką zmian w okresie 2011-2021 – opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	17
Rysunek 9. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych na obszarze SOF wraz z dynamiką zmian 2011-2021 (%) – opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	17
Rysunek 10. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie SOF w 2021 roku wraz z dynamiką zmian w latach 2011-2021	19

Rysunek 11. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie SOF w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS	21
Rysunek 12. Liczba uczestników i imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie SOF w 2021 roku – opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	22
Rysunek 13. Stopa bezrobocia na terenie SOF w latach 2011-2021 (%).....	24
Rysunek 14. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w jednostkach SOF w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	25
Rysunek 15. Sieć dróg Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego Źródło: https://powiatnowysacz.lp-portal.pl/#map=Kyn6yE	27
Rysunek 16. Indeks syntetyczny dostępności transportowej – drogowej	28
Rysunek 17. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w jednostkach SOF w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS	30
Rysunek 18. Odpady zebrane w 2021 roku - opracowanie własne na podstawie danych GUS	31
Rysunek 19. Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca SOF w 2021 roku w - opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	32
Rysunek 20. Schemat Organizacji Stowarzyszenia Sądecki Obszar Funkcjonalny	59
Rysunek 21. Zasady wyboru projektów	74

Wykres 1. Liczba ludności SOF w latach 2011-2021	12
Wykres 2. Prognoza liczby mieszkańców SOF w latach 2025-2050 – opracowanie własne na podstawie polskawliczbach.pl	12
Wykres 3. Struktura wieku mieszkańców SOF w 2021 roku – opracowanie własne na podstawie danych GUS	14
Wykres 4. Przyrost naturalny na terenie SOF w latach 2011-2021	15
Wykres 5. Saldo migracji Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2011-2021.....	15
Wykres 6. Liczba lekarzy i dentystów pracujących według podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców oraz liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców SOF	20
Wykres 7. Liczba osób bezrobotnych ogółem oraz osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok.....	23
Wykres 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie	24
Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na terenie SOF w latach 2011-2021	25
Wykres 10. Liczba samochodów osobowych na terenie SOF w latach 2011-2021	29

**Opracowanie:
Biuro Stowarzyszenia Sądecki
Obszar Funkcjonalny**